

Spolufinancováno
Evropskou unií

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Místní akční plán vzdělávání IV na území ORP Hradec Králové do roku 2028

Analýza území

Září 2024

Schváleno Řídícím výborem dne 7.10.2024.

CZ.02.02.XX/00/23_017/0008266

**HRADECKÝ
VENKOV**

HRADEC KRÁLOVÉ

Obsah

1	ÚVOD	1
1.1	POJEM A ÚČEL MÍSTNÍHO AKČNÍHO PLÁNU	1
2	ANALÝZA ÚZEMÍ PRO OBLAST VZDĚLÁVÁNÍ	2
2.1	OBECNÁ ČÁST ANALÝZY	2
2.1.1	Základní informace o řešeném území, jeho vymezení	2
2.1.2	Rozdělení správního obvodu ORP HK pro tvorbu Místního akčního plánu rozvoje vzdělávání.....	4
2.1.3	Analýza existujících strategických záměrů a dokumentů v území MAP majících souvislost s oblastí vzdělávání.....	6
2.1.4	Výstupy z výzkumu potřeb základních a mateřských škol/data z dotazníkového šetření realizovaného MŠMT v rámci projektu MAP vzdělávání na území ORP Hradec Králové.....	9
2.1.5	Charakteristika školství v řešeném území.....	24
2.1.6	Sociálně vyloučené lokality na území	48
2.1.7	Sociálně patologické jevy v prostředí škol	57
2.1.8	Vazba základního a středního školství.....	60
2.1.9	Dětské skupiny v území.....	62
2.1.10	Analýza rizik v oblasti vzdělávání v řešeném území.....	63
3	VÝSTUPY Z EVALUACÍ REALIZOVANÝCH V PŘEDCHOZÍM PROJEKTU MAP	65
3.1.1	Výstupy a závěry zjišťování MAP I – MAP III	65
3.1.2	Doporučení	68
4	VYHODNOCENÍ PŘEDCHOZÍHO OBDOBÍ	69
4.1	VYHODNOCENÍ NAPLŇOVÁNÍ AKČNÍHO PLÁNU PRO ROK 2023	69
4.2	VYHODNOCENÍ DOSAHOVÁNÍ PRIORITY A CÍLŮ V OBDOBÍ MÍSTNÍ AKČNÍ PLÁN VZDĚLÁVÁNÍ II	70
4.3	VYHODNOCENÍ PROJEKTU ŠABLONY V ÚZEMÍ ORP HRADEC KRÁLOVÉ VÝZVA Č. 02_22_002 ŠABLONY PRO MŠ A ZŠ I, DATA K 29. 1. 2024 74	
4.4	MONITORING REALIZACE AKTIVIT NNO (ŠABLON).....	76
5	ANALÝZA STAVU A POTŘEB PRO ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI	77
5.1	PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ VE VZTAHU K ROVNÝM PŘÍLEŽITOSTEM	78
5.2	ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ VE VZTAHU K ROVNÝM PŘÍLEŽITOSTEM	81
5.3	FINANCOVÁNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V ORP HRADEC KRÁLOVÉ	87
5.4	ODBORNÝ ROZVOJ PEDAGOGŮ V ORP HRADEC KRÁLOVÉ	89
6	INFORMACE O STAVU ZÁKLADNÍCH GRAMOTNOSTÍ/ KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ A INKLUZIVITY V ÚZEMÍ	93
6.1	ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST.....	93

6.2	FINANČNÍ GRAMOTNOST	97
6.3	MATEMATICKÁ GRAMOTNOST	100
7	ZAJÍMAVOSTI ČESKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	103
7.1	SEKUNDÁRNÍ ANALÝZY MEZINÁRODNÍCH ŠETŘENÍ A DOMÁCÍCH DAT POUKAZUJÍ NA NĚKOLIK PŘETRVÁVAJÍCÍCH PROBLÉMŮ V ČESKÉM VZDĚLÁVÁNÍ	103
7.2	SOCIOEKONOMICKÝ STATUS ŽÁKŮ A JEJICH WELL-BEING	104
7.3	MANAGEMENT ŠKOLY A VZTAHY MEZI UČITELI.....	105
7.4	JAKÉ METODY VÝUKY POUŽÍVAT DLE DATOVÝCH ANALÝZ.....	106
7.5	DOPORUČENÍ	106
8	ZÁVĚR	109

1 Úvod

1.1 Pojem a účel Místního akčního plánu

MAP (Místní akční plán) je akční plán pro území obce s rozšířenou působností Hradec Králové, který je zaměřený na rozvoj kvalitního a inkluzivního vzdělávání dětí a žáků do 15 let. Hlavním přínosem realizace projektu MAP je budování a rozvoj udržitelného systému komunikace mezi aktéry, kteří ovlivňují vzdělávání v území. Vzniklá partnerství napomáhají zkvalitňování vzdělávání zejména v místních mateřských a základních školách, ale také k řízenému rozvoji dalších služeb na podporu vzdělávání dětí a mládeže.

MAP je produktem spolupráce partnerů v území, stanovuje priority a jednotlivé kroky nutné k dosažení cílů vzdělávací politiky v území na základě místní potřeby a naléhavosti, lokálních přínosů a podloženosti reálnými daty a analýzami z území (evidence-based); zahrnuje oblasti předškolního a základního vzdělávání, zájmového a neformálního vzdělávání. Tomuto zaměření odpovídá území realizace i výběr partnerů pro realizaci MAP.

Přehled témat MAP IV dle metodiky Pravidla pro žadatele a příjemce, Specifická část výzva Akční plánování v území – MAP

Povinná témata:

- Podpora moderních didaktických forem vedoucích k rozvoji klíčových kompetencí
- Rozvoj potenciálu každého žáka, zejména žáků se sociálním a jiným znevýhodněním
- Podpora pedagogických a didaktických kompetencí pracovníků ve vzdělávání a podpory managementu třídních kolektivů

Průřezová témata:

- proměna obsahu a způsobu vzdělávání
- podpora učitelů, ředitelů a dalších pracovníků ve vzdělávání
- digitální kompetence k celoživotnímu učení
- snižování nerovností v přístupu ke vzdělávání
- spolupráce MŠ - ZŠ/ZŠ – SŠ

2 Analýza území pro oblast vzdělávání

2.1 Obecná část analýzy

2.1.1 Základní informace o řešeném území, jeho vymezení

Území ORP Hradec Králové

Správní obvod ORP Hradec Králové se rozkládá v jižní části Královéhradeckého kraje a je rozlohou a počtem obyvatel největším správním obvodem kraje. Zahrnuje 81 obcí, z nichž má 5 statut města. ORP Hradec Králové zaujímá plochu 67 744¹ ha, což tvoří 14,2 % rozlohy Královéhradeckého kraje. Region se rozkládá v úrodné nížinné oblasti Východolabské tabule a je charakteristický kvalitním životním prostředím bez výrazného ovlivňování velkými znečišťovateli či dálkovým přenosem škodlivin. Je jádrovou hospodářskou oblastí kraje se širokým zemědělským zázemím. Z celkové rozlohy ORP činí podíl zemědělské půdy 67,2%. Podíl zemědělské půdy se kontinuálně snižuje, pokles však v tomto území není významný. Od roku 2001 se podíl zemědělské půdy v regionu ORP snížil o cca 1,6%.

Přirozeným centrem ORP i celého kraje je město Hradec Králové, které je také největším dopravním uzlem pro všechny druhy dopravy, centrem ekonomiky a průmyslu a veřejných institucí. Vzhledem k vysoké kvalitě života a dostatku pracovních příležitostí je v regionu vysoký zájem o bydlení. Ve městě samotném probíhá především bytová výstavba a v okolních obcích dochází více k nárůstu výstavby individuálního bydlení. Od roku 2011 v regionu každoročně přibývá v průměru 2,9 dokončených nových bytů na 1000 obyvatel, podíl nových bytů v rodinných domech je z toho v průměru cca 60%. Podíl nezaměstnaných osob se v posledních 5 letech v regionu ORP Hradec Králové pohybuje v rozmezí cca 2,5 – 3 %.² Centrem zaměstnanosti je město Hradec Králové, kam je vysoká dojížděka za zaměstnáním z okolních obcí.

V ORP Hradec Králové žije 149 817³ obyvatel. Demograficky je region ovlivněn stárnutím populace, vzhledem k nízkému přirozenému přírůstku obyvatelstva je růst počtu obyvatel způsoben migračními faktory. V regionu roste počet vysokoškolsky vzdělaných obyvatel.

Vypovídajícím ukazatelem o věkové struktuře obyvatel je index stárí, který vyjadřuje podíl obyvatel ve věku 65+ ku počtu obyvatel ve věku 0 - 14 let. Je-li hodnota indexu vyšší než 100,

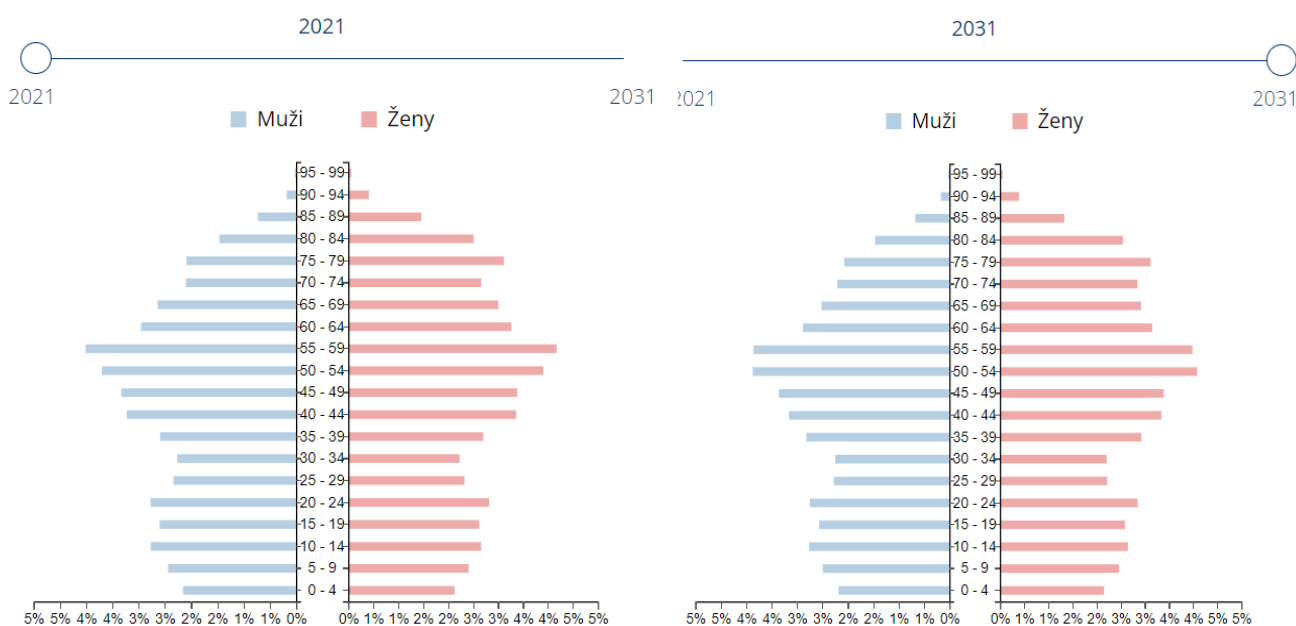
¹ K 31.12.2023 dle ČSÚ

² Dle údajů ČSÚ k 31.12.2023

³ K 31.12.2023 dle ČSÚ

je počet osob ve věku nad 65 let vyšší než počet dětí ve věku 0 - 14 let a demograficky je tak věková struktura obyvatel nepříznivá. V ORP Hradec Králové se hodnota indexu stáří v posledních cca 20 letech kontinuálně zvyšuje. V roce 2023 byl index stáří 143,4, pro srovnání v roce 2001 pouze 101,1. Zvyšuje se rovněž průměrný věk obyvatel (v roce 2023 byl u žen 45,2 let a u mužů 41,9 let). Pro srovnání v roce 2001 byl průměrný věk mužů 38,4 let a žen 41,6 let. Podíl obyvatel ve věku 65 a více let byl v roce 2023 v ORP Hradec Králové 22,6% (v roce 2001 pouze 15,3%)⁴.

Graf 1 Věková pyramida⁵ obyvatel ORP Hradec Králové v roce 2021 a predikce na rok 2031⁶

⁴ Všechny demografické údaje dle ČSÚ

⁵ Věková pyramida (také věková struktura) představuje grafické znázornění věkové struktury obyvatelstva daného regionu. Na ose Y je znázorněn věk. Na ose X Relativní zastoupení věkové skupiny na celkovém počtu obyvatel (odděleně pro muže a ženy).

⁶ Zdroj demografickyportal.cz

2.1.2 Rozdělení správního obvodu ORP HK pro tvorbu Místního akčního plánu rozvoje vzdělávání

Území MAP IV

Území pro realizaci MAP IV na území ORP Hradec Králové odpovídá řešenému území v rámci přecházejícího projektu MAP I - MAP III a bylo opětovně potvrzeno dohodou zpracovatelů MAP v území ORP Hradec Králové. Toto rozdělení bylo schváleno Stanoviskem Regionální stálé konference k vymezení území a realizace Místních akčních plánů vzdělávání ze dne 18. 12. 2017. Realizátorem projektu MAP IV je Hradecký venkov, o.p.s.

Území MAP IV pro ORP Hradec Králové (55 obcí z 81 obcí ORP Hradec Králové):

Benátky, Boharyně, Černožice, Čistěves, Divec, Dobřenice, Dohalice, Dolní Přím, Habřina, Hněvčevy, Holohlavy, Hoříněves, Hradec Králové, Hrádek, Hvozdnice, Kratonohy, Kunčice, Lhota pod Libčany, Libčany, Lodín, Lochenice, Lužany, Máslojedy, Mokrovousy, Mžany, Neděliště, Nechanice, Obědovice, Osice, Osičky, Praskačka, Předměřice, Pšánky, Puchlovice, Račice nad Trotinou, Radíkovice, Radostov, Roudnice, Sadová, Sendražice, Skalice, Smiřice, Smržov, Sovětice, Stěžery, Stračov, Střezetice, Světí, Syrovátka, Těchlovice, Třesovice, Urbanice, Vrchovnice, Všestary, Vysoká nad Labem.

Obce a města z území ORP Hradec Králové, které budou řešeny v rámci **MAP IV v ORP Nový Bydžov (13 obcí)**: Chlumeck nad Cidlinou, Chudeřice, Káranice, Klamoš, Kosice, Kosičky, Lišice, Lovčice, Nové Město, Olešnice, Písek, Stará Voda, Převýšov a dále vyjma obcí a měst, které budou řešeny v rámci **MAP IV ORP Kostelec nad Orlicí (13 obcí)**: Běleč nad Orlicí, Blešno, Černilov, Jeníkovice, Jílovice, Ledce, Lejšovka, Libníkovice, Librantice, Libřice, Třebechovice pod Orebem, Výrava, Vysoký Újezd.

Obrázek 1⁷ Území vymezené pro MAP v Královéhradeckém kraji

ÚZEMÍ VYMEZENÉ PRO MÍSTNÍ AKČNÍ PLÁNY VZDĚLÁVÁNÍ (MAP) V KRÁLOVÉHRADECKÉM KRAJI

Vymezení území realizace a dopadu projektů a nositelů Místních akčních plánů rozvoje vzdělávání II v rámci výzvy č. 02_17_047 v Operačním programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (stav k 10. 12. 2017).

Podklad pro hlasování členů Regionální stálé konference Královéhradeckého kraje.

CIRI CENTRUM
INVESTIC, ROZVOJE
A INOVACÍ
Sekretariát Regionální stálé konference
Královéhradeckého kraje

Legenda

- Hranice Královéhradeckého kraje
- Hranice správních obvodů obcí s rozšířenou působností
- Území vymezené pro zpracování místního akčního plánu vzdělávání
- Nositel místního akčního plánu vzdělávání

⁷Zdroj informací: Centrum investic, rozvoje a inovací, Hradec Králové

2.1.3 Analýza existujících strategických záměrů a dokumentů v území MAP majících souvislost s oblastí vzdělávání

Strategie na národní úrovni

Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+ (dále jen Strategie 2030+)

Strategie 2030+ je dokument navazující na Strategii vzdělávací politiky ČR do roku 2020. Jejím úkolem je zajistit plynulý přechod do dalšího desetiletí, připravit vzdělávací systém ČR na nové výzvy a zároveň řešit problémy, které v českém školství přetrvávají. Strategie 2030+ je dokumentem, který má obecnou, zastřešující povahu a popisuje priority, které je třeba ve stanoveném období řešit, zejména v oblasti regionálního školství, zájmového a neformálního vzdělávání a celoživotního učení. Pro oblast vysokého školství rozpracovává obecné priority formulované Strategií 2030+ Strategický záměr ministerstva pro oblast vysokých škol na období od roku 2021.

Má dva hlavní strategické cíle, které se zaměřují na proměnu obsahu vzdělávání (SC1) a na snižování sociálních nerovností ve vzdělávání (SC2). Tyto cíle jsou rozvedené ve strategických liniích, jež se zaměřují na proměnu samotného vzdělávání, řešení nerovností, podporu pedagogů, zvýšení odborných kapacit, důvěry a vzájemné spolupráce a zajištění stabilního financování. Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ byla dne 19. 10. 2020 schválena vládou ČR.⁸

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2023–2027 (**dále jen „Dlouhodobý záměr ČR 2023–2027“**) je implementačním dokumentem Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+ (dále jen „Strategie 2030+“).¹ Dlouhodobý záměr ČR 2023–2027 nejen, že vychází z uvedené strategie a efektivně plánuje pomocí konkrétních cílů její naplňování, ale i říká, jak a kdy se mají opatření realizovat a přináší i podněty pro krajské plány i plány škol.

Stejně jako předcházející, určuje i tento předložený Dlouhodobý záměr rámec pro dlouhodobé záměry krajů a obecně sjednocuje přístup státu a jednotlivých krajů zejména v oblasti nastavení parametrů vzdělávací soustavy a vzdělávacích cílů České republiky.

⁸ Zdroj informací: https://www.msmt.cz/uploads/Brozura_S2030_online_CZ.pdf

Strategie na vyšších územních úrovních

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Královéhradeckém kraji 2024-2028 (dále jen „DZ KHK“)

DZ KHK představuje jeden z významných nástrojů formování vzdělávací soustavy v kraji. Popisuje stav vzdělávací soustavy, stanovuje priority, cíle a konkrétní úkoly vzdělávací politiky v Královéhradeckém kraji (dále také jen „KHK“) a zároveň předkládá nástroje potřebné k jejich dosažení. Zaměřuje se na celou řadu dílčích oblastí, kterými jsou kvalita a efektivita výchovně-vzdělávacího procesu, optimální vzdělávací nabídka úzce propojená s potřebami trhu práce, profesionalita pedagogů, vzdělávání pro udržitelný rozvoj, princip rovnosti v oblasti vzdělávání, nutnost celoživotního učení všech občanů České republiky, další zdroje financování školství kromě státního rozpočtu aj.

DZ KHK 2024 vychází zejména z Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky (2023 – 2027), schváleného Vládou České republiky 20. 12. 2023 (dále také „DZ ČR 2023“), regionálních specifíků rozvoje ekonomiky, trhu práce a společnosti, která ovlivňují rozvoj vzdělávání a stav a vývoj vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje, a z dokumentů vztahujících se k rozpočtu kraje.

Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje na období 2021 - 2027

Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje na období 2021–2027 je zaměřena na koncepční přístup k vyváženému rozvoji regionu Královéhradeckého kraje při uplatnění moderních přístupů v souladu s místní Agendou 21, zásadami udržitelného rozvoje a SMART řešení. Nastavení předběžných podmínek Evropské unie ve vazbě na Strategii regionálního rozvoje ČR 2021– 2027 vyžadovalo nastavení základních strategických dokumentů do roku 2027. Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje na období 2021–2027 navazuje na předchozí Strategii rozvoje kraje na období 2014–2020 a pokračuje v zakotvených dlouhodobých prioritách rozvoje kraje. Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje na období 2021–2027 reaguje na nové trendy ve vývoji regionální politiky ČR a EU ve vazbě na období 2021+, které reagují především na socioekonomický rozvoj a environmentální aspekt. Stávající vývoj v jednotlivých pilířích udržitelného rozvoje v kraji již vyžadoval podrobné vyhodnocení a nastavení nových strategických kroků s využitím moderních přístupů, tzv. SMART řešení a další rozvoj a posílení participace a sítě regionálních partnerů. Tento rozvojový dokument je důležitou součástí pro

strategické plánování ve vazbě na priority České republiky i Evropské unie vedoucí k posílení absorpční kapacity Královéhradeckého kraje, tj. schopnosti efektivně využít finanční prostředky na kvalitně připravené projekty. Správným zaměřením rozvojové strategie lze dosáhnout optimálního výsledku při nastavování podpor kohezní a dotační politiky a pokračovat tak v široce nastaveném a v českých poměrech téměř ojedinělém systému strategického plánování v Královéhradeckém kraji i v příštím období. V průběhu zpracování strategie byla vytvořena široká platforma spolupráce, komunikace a partnerství napříč jednotlivými sektory, na které lze stavět i v dalších letech. Postupné rozšiřování partnerství a spolupráce v regionu přispívá ke komplexnímu rozvoji regionu, který je tak založený na vzájemném konsenzu a definovaných společných cílech a vizi rozvoje. Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje na období 2021–2027 je zpracována jako střednědobý strategický dokument, který plní podmínky vyplývající ze zákona č. 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje.⁹

Strategie menších územích celků

Strategie integrované územní investice Hradecko-pardubické aglomerace, Strategický plán rozvoje města Hradec Králové do roku 2030, Záměr rozvoje výchovy a vzdělávání ve školách a školských zařízeních zřizovaných statutárním městem Hradec Králové na období 2021–2025, Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území Místní akční skupiny Hradecký venkov na období 2021–2027 a další strategické a rozvojové dokumenty na úrovni obcí a mikroregionů.

Závěr analýzy strategických dokumentů:

Posuzování místních specifíků je nutno provádět v kontextu stávajících strategií a platných dokumentů na lokální/regionální/národní a mezinárodní úrovni. Je zcela zásadní, aby strategie jako celek, tedy především vize a priority strategického rámce, byla v souladu nejen s potřebami a prioritami identifikovanými v rámci strategických dokumentů města, ale rovněž s prioritami vyšších územních a integračních celků.

Stěžejní pro tvorbu strategického rámce MAP na území ORP Hradec Králové jsou především existující strategické dokumenty na místní úrovni, tj. Strategie integrované územní investice

⁹ Zdroj Královéhradecký kraj

Hradecko-pardubické aglomerace, Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje na období 2021 – 2027, Strategický plán rozvoje města Hradec Králové do roku 2030, Záměr rozvoje výchovy a vzdělávání ve školách a školských zařízeních zřizovaných statutárním městem Hradec Králové na období 2021–2025 a Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území Místní akční skupiny Hradecký venkov na období 2021–2027.

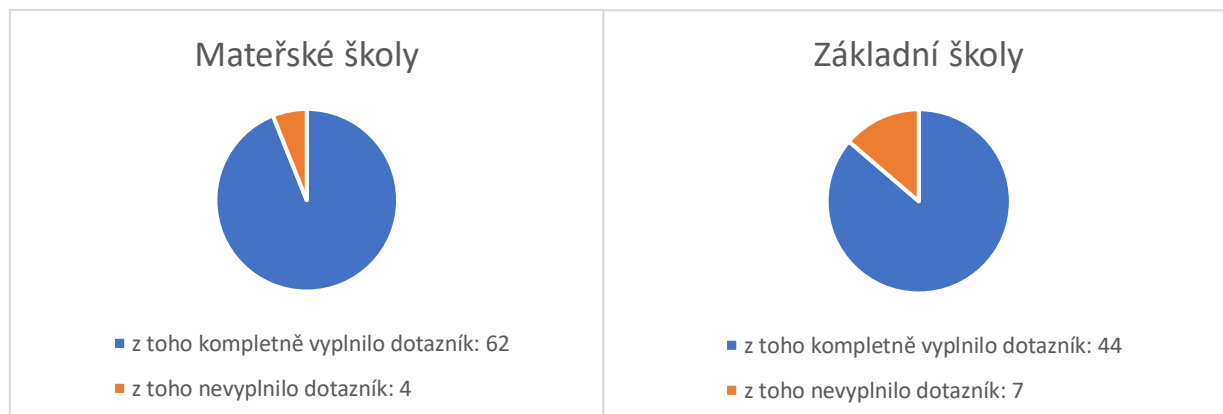
Strategický rámec MAP je jednou z cest, jak podpořit rozvoj strategického řízení ve vzdělávání s cílem zvýšit kvalitu vzdělávání dětí a žáků, minimalizovat významné slabé stránky území, a naopak podpořit jeho potenciál. Základní klíčové potřeby a priority území jsou dány právě meta analýzou strategických dokumentů.

Vzájemné vymezení existujících místních strategií a plánů s vazbou na předškolní a základní vzdělávání slouží k zajištění souladu vybraných cílů, opatření a aktivit a dále k efektivnímu pokrytí celého území MAP ORP Hradec Králové.

2.1.4 Výstupy z výzkumu potřeb základních a mateřských škol/data z dotazníkového šetření realizovaného MŠMT v rámci projektu MAP vzdělávání na území ORP Hradec Králové

Na základě celorepublikového Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání bylo MŠMT k datu 30. 6. 2022 provedeno průběžné dotazníkové šetření potřeb základních a mateřských škol, které dotazník vyplňovaly k dokladování monitorovacího indikátoru Počet organizací, ve kterých se zvýšila kvalita výchovy, vzdělávání a proinkluzivnost. Výsledná data se týkají základních a mateřských škol, které nerealizovaly projekt ve výzvě Šablony II. Nejedná se tedy o zcela finální data. Data jsou zpracována ze všech vyplněných dotazníků bez ohledu na to, zda subjekt nakonec projekt realizoval nebo realizuje. Počet ředitelství/právnických osob vykonávajících činnost MŠ je 66 a ZŠ 51 (zpracováno za celé území ORP).

Graf 2 Přehled respondentů dotazníkového šetření MŠMT¹⁰

Hlavní oblasti podporované z OP VVV

Výsledky hlavních oblastí podporovaných z OP VVV pro ORP Hradec Králové jsou uváděny v průměrných číslech a vychází z hodnocení aktuálního stavu MŠ a ZŠ v jednotlivých oddílech dotazníku. Grafická znázornění uvádějí míru, kterou se instituce jednotlivými tématy zabývají. Výsledky v celém dokumentu (tj. ve všech grafech a tabulkách) jsou uváděny pomocí škály hodnocení, která je přímo stanovena MŠMT.

Škála hodnocení:

- 1 – Vůbec nebo téměř se neuplatňuje (tzn. stádium prvotních úvah, jak stav řešit).
- 2 – Rozvíjející se oblast (tzn. promyšlené části, počáteční realizace).
- 3 – Realizovaná oblast (tzn. realizace na základní úrovni, jsou prostory pro zlepšení).
- 4 – Ideální stav (tzn. funkční systém).

Jednotlivé dotazované oblasti pro MŠ a ZŠ

I.	Podpora inkluzivního/společného vzdělávání
I.A	Další otázky související s podporou inkluzivního/společného vzdělávání
II._ČG	Rozvoj čtenářské gramotnosti
II._MG	Rozvoj matematické gramotnosti
II._JG	Rozvoj jazykové gramotnosti

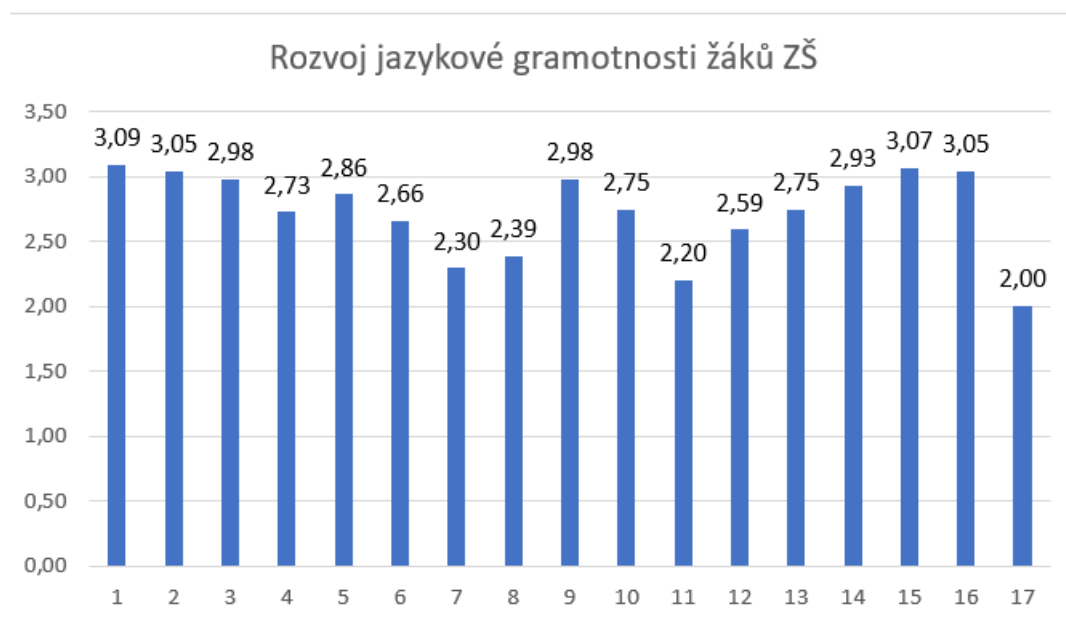
¹⁰ Zdroj informací: MŠMT

III.	Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativě
IV.	Podpora polytechnického vzdělávání
V.	Podpora sociálních a občanských dovedností a dalších kompetencí
VI.	Podpora digitálních kompetencí pedagogických pracovníků
VII.	Podpora kariérového poradenství pro žáky

Rozšíření pro ZŠ

Pro základní školy bylo dotazníkové šetření rozšířeno o dvě samostatné oblasti, a to rozvoj jazykové gramotnosti žáků ZŠ a podpora kariérového poradenství.

Graf 3 Rozvoj jazykové gramotnosti žáků ZŠ¹¹

1. Škola podporuje rozvoj jazykové gramotnosti v rámci školních vzdělávacích plánů (má stanoveny konkrétní cíle)
2. Učitelé 1. i 2. stupně, učitelé jazyků i ostatních předmětů rozvíjejí své znalosti v oblasti jazykových znalostí a využívají je ve výuce (kurzy dalšího vzdělávání, studium literatury aj.)"
3. Učitelé 1. i 2. stupně využívají poznatky v praxi a sdílejí dobrou praxi v oblasti jazykové

¹¹ Zdroj dotazníkové šetření MŠMT

gramotnosti mezi sebou i s učiteli z jiných škol

4. Rozvoj jazykové gramotnosti je obsahem výuky řady předmětů (např. uplatňování rozšiřujících autentických cizojazyčných materiálů – textů, nahrávek apod.)
5. Škola u žáků rozvíjí chápání života v jiných kulturách a zprostředkovává jim ho (např. prostřednictvím filmů, fotografií, zahraničních pobytů apod.)
6. Škola podporuje jazykovou rozmanitost formou nabídky cizích jazyků
7. Škola vytváří dostatek příležitostí k rozvoji jazykové gramotnosti (eTwinning, výměnné pobyty apod.)
8. Ve škole se využívá knihovna (školní / místní) obsahující cizojazyčnou literaturu přístupná podle potřeb žáků
9. Ve škole jsou využívány učebnice, cizojazyčná literatura, multimédia a další materiály pro rozvoj jazykové gramotnosti
10. Ve škole existují pravidelné jazykové kroužky /doučování/ mimoškolní aktivity
11. Ve škole jsou realizovány akce pro žáky na podporu jazykové gramotnosti (např. interaktivní výstavy knih apod.)
12. Škola informuje a spolupracuje v oblasti jazykové gramotnosti s rodiči (představení cizích jazyků, knihovny, kroužků, aktivit spojených s jazykovou gramotností např. projektové dny, dny otevřených dveří, vánoční trhy apod.)
13. Ve škole existuje jazykově podnětné prostředí (koutky, nástěnky apod.)
14. Škola disponuje dostatečným technickým a materiálním zabezpečením pro výuku cizích jazyků
15. Ve škole jsou využívána interaktivní média, informační a komunikační technologie v oblasti rozvoje jazykové gramotnosti
16. Škola pravidelně nakupuje aktuální učebnice, cizojazyčnou literaturu, multimédia pro rozvoj jazykové gramotnosti
17. Škola spolupracuje s rodilým mluvčím

Graf 4 Podpora kariérového poradenství pro žáky ZŠ¹²

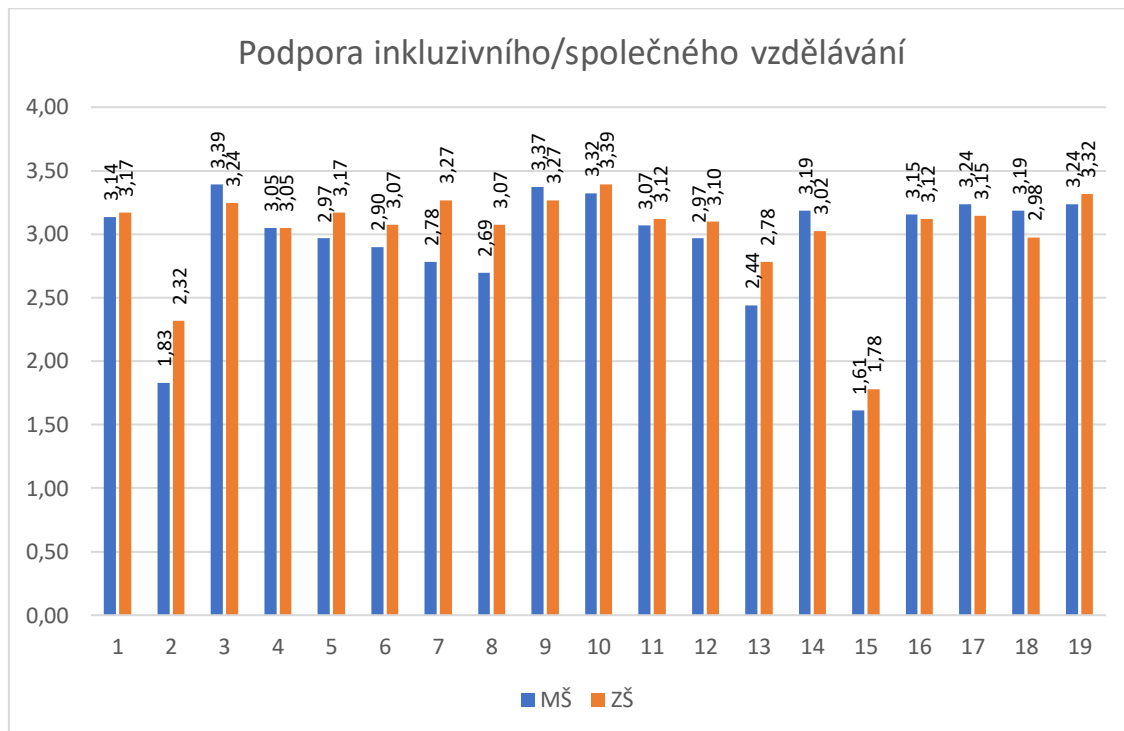

1. Na naší škole je zaveden systém kariérového poradenství, do něhož jsou zapojeni pedagogičtí pracovníci školy, i externí odborníci
2. Kariérové poradenství je zařazeno v ŠVP
3. Výuka je zaměřena i na směřování žáků k cílené volbě profese.
4. Kariérové poradenství poskytujeme žákům v celém průběhu školní docházky
5. Kariérové poradenství na naší škole poskytujeme zejména žákům vyšších ročníků
6. Kariérové poradenství na naší škole je koordinováno jedním pracovníkem, který má pro tuto činnost vytvořeny podmínky (časové, prostorové, apod.)
7. Kariérové poradenství probíhá v rámci průřezových témat a rozvoje osobnosti žáků
8. Součástí kariérového poradenství na naší škole je také spolupráce s rodiči
9. Nabízíme individuální kariérové poradenství všem žákům včetně žáků se SVP či ze sociálně znevýhodněného prostředí

¹² Zdroj dotazníkové šetření MŠMT

Průběžné výsledky potřeb MŠ a ZŠ

Graf 5 Podpora inkluzivního/společného vzdělávání¹³

I. Podpora inkluzivního/společného vzdělávání

1. Škola dokáže přijmout ke vzdělávání všechny děti bez rozdílu (včetně dětí s kulturním odlišením, soc. znevýhodněním a s SVP).
2. Škola je bezbariérová (vnitřní i vnější zpřístupnění).
3. Škola umí komunikovat s dětmi, rodiči i pedagogy (vnímá jejich potřeby, rozvíjí školní kulturu).
4. Škola umožňuje pedagogům navázat vztahy s místními a regionálními školami různých úrovní.
5. Vedení školy vytváří podmínky pro realizaci inkluzivních principů ve vzdělávání (odborná, materiální a finanční podpora).
6. Škola upravuje organizaci a průběh vzdělávání v souladu s potřebami dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP).

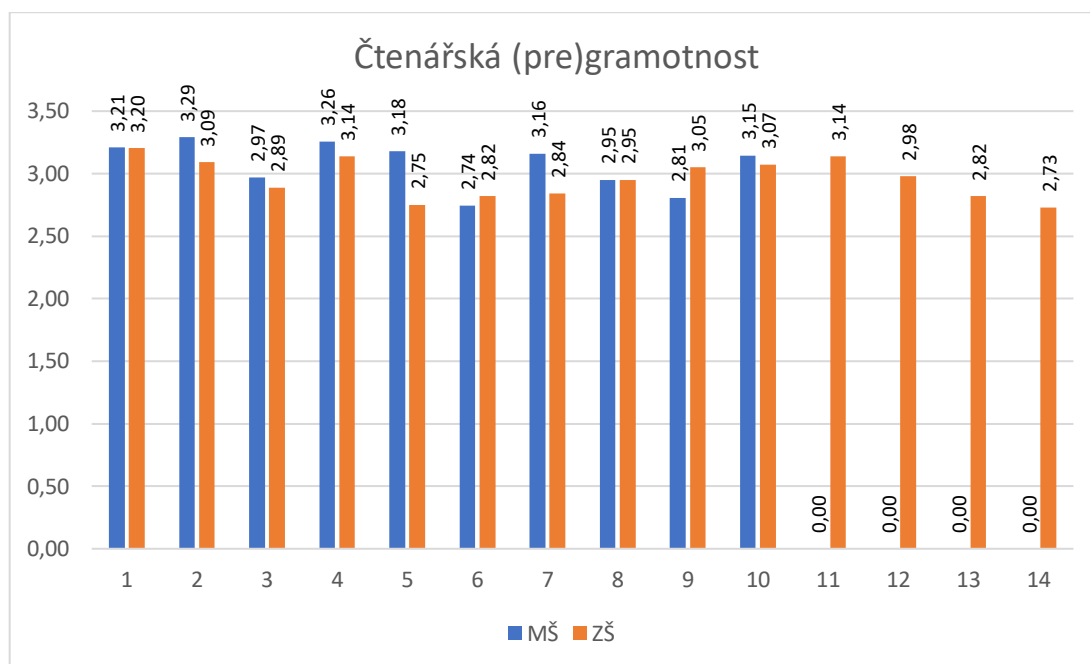
¹³ Zdroj dotazníkové šetření MŠMT

7. Škola má vytvořený systém podpory pro děti se SVP (speciální/kompenzační pomůcky, využívá služeb asistenta apod.).
8. Pedagogové umí využívat speciální pomůcky i kompenzační pomůcky.
9. Škola podporuje všechny žáky k bezproblémovému přechodu bez rozdílů na ZŠ/ na další stupeň vzdělávání.
10. Spolupráce pedagogů při naplňování vzdělávacích potřeb dětí.
11. Pedagogové jsou schopni vhodně přizpůsobit obsah vzdělávání, upravit formy a metody vzdělávání a nastavit různé stupně obtížnosti.
12. Pedagogové umí spolupracovat ve výuce s dalšími pedagogickými i nepedagogickými pracovníky (asistent pedagoga a další).
13. Škola zajišťuje dětem s SVP účast na aktivitách nad rámec školní práce, které směřují k rozvoji a dovednostem žáka.
14. Pedagogové realizují pedagogickou diagnostiku dětí, vyhodnocují její výsledky a v souladu s nimi volí formy a metody výuky.
15. Škola poskytuje výuku českého jazyka pro cizince.
16. Pedagogové využívají v komunikaci se žákem popisnou slovní zpětnou vazbu, vytvářejí prostor k sebehodnocení žáka a k rozvoji jeho motivace ke vzdělávání.
17. Škola klade důraz nejen na budování vlastního úspěchu žáka, ale i na odbourávání bariér mezi lidmi, vede k sounáležitosti se spolužáky a dalšími lidmi apod.
18. Učitelé vnímají tvořivým způsobem rozdíly mezi žáky jako zdroj zkušeností a příležitost k vlastnímu seberozvoji .
19. Škola učí všechny děti uvědomovat si práva a povinnosti (vina, trest, spravedlnost, Úmluva o právech dítěte apod.).

II. Čtenářská a matematická (pre)gramotnost

Grafické znázornění shrnuje průměrný aktuální stav rozvoje čtenářské a matematické (pre)gramotnosti u MŠ a ZŠ. U obou stupňů škol se pracovalo s otázkami směřujícími ke stupni podpory školy vzhledem ke čtení a rozvoji zájmu o matematiku u žáků, spolupráce s rodiči a vybavenost zařízení. U základních škol jsou oblasti rozšířeny o další otázky, které dále rozvíjejí podporování žáků 1. a 2. stupně v mimoškolních aktivitách a kroužcích, vyšší stupeň komplexního čtenářství a pořádání mimo výukových aktivit jako jsou projektové dny apod.

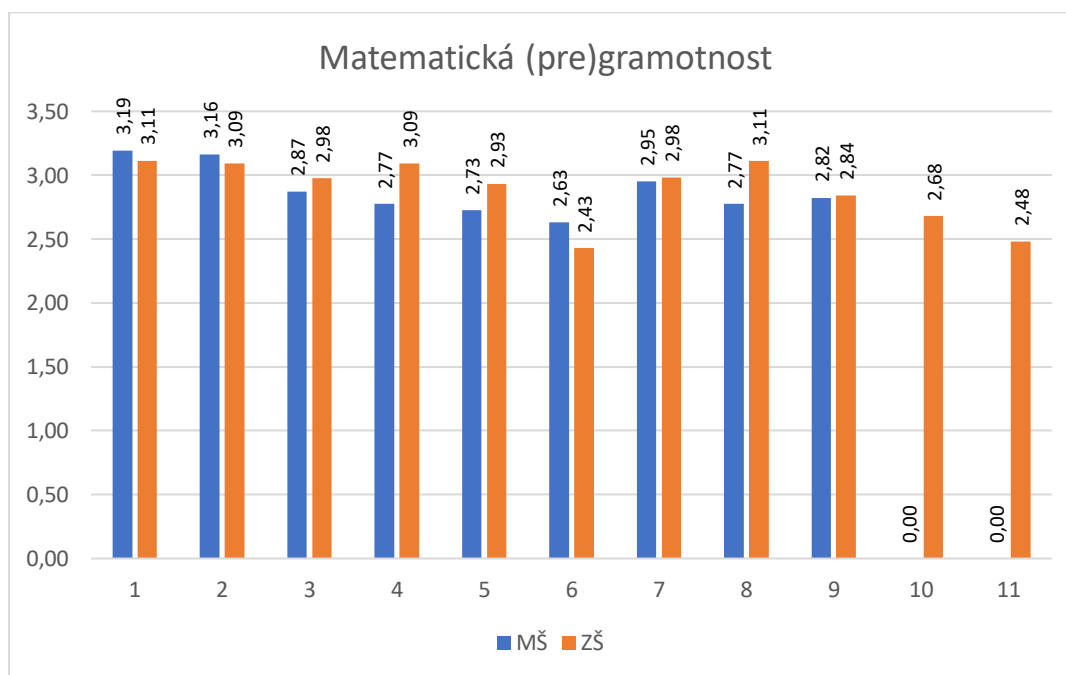
Graf 6 Čtenářská (pre)gramotnost

1. Škola podporuje rozvoj čtenářské pregramotnosti a řečových aktivit v rámci školních vzdělávacích programů (má stanoveny konkrétní cíle).
2. Učitelé MŠ rozvíjejí své znalosti v oblasti čtenářské pregramotnosti a využívají je ve výchově (kurzy dalšího vzdělávání, studium literatury aj.).
3. Učitelé využívají poznatků v praxi a sdílejí dobrou praxi v oblasti rozvoje čtenářské pregramotnosti mezi sebou i s učiteli z jiných škol.
4. Ve škole existuje a/nebo je využívána knihovna (školní, místní).
5. Ve škole jsou realizovány akce pro děti na podporu čtenářské pregramotnosti a zvýšení motivace ke čtenářství (např. výstavy dětských knih, knižních ilustrací, malování děje pohádkových příběhů, hry na postavy z kin apod.).
6. Škola informuje a spolupracuje v oblasti rozvoje čtenářské pregramotnosti s rodiči (např. představení služeb školy v oblasti čtenářské pregramotnosti, služeb knihovny, kroužků, aktivit spojených s čtenářskou pregramotností apod.).
7. Ve škole existuje čtenářsky podnětné prostředí (čtenářské koutky, nástěnky, místo pro vystavování apod.).
8. Škola disponuje dostatečným technickým a materiálním zabezpečením v oblasti čtenářské pregramotnosti.

9. Ve škole jsou využívány interaktivní metody a pomůcky v oblasti rozvoje čtenářské pregramotnosti.
10. Škola pravidelně nakupuje aktuální beletrii a další literaturu, multimédia pro rozvoj čtenářské pregramotnosti.
11. Škola podporuje základní znalosti a dovednosti, základní práce s textem (od prostého porozumění textu k vyhledávání titulů v knihovně podle potřeb žáků).
12. Škola podporuje vyšší stupeň komplexního čtenářství (od chápání kontextu, vyvozování a formulace závěrů z textu, porovnávání zdrojů apod.).
13. Škola podporuje individuální práci s žáky s mimořádným zájmem o literaturu, tvůrčí psaní atp.
14. Ve škole se realizují čtenářské kroužky/pravidelné dílny čtení/jiné pravidelné mimoškolní aktivity na podporu a rozvoj čtenářské gramotnosti.

Graf 7 Matematická (pre)gramotnost

1. Podpora rozvoje matematické (pre) gramotnosti v rámci ŠVP (má stanoveny konkrétní cíle).
2. Pedagogové rozvíjejí své znalosti a využívají je při výchově/výuce.
3. Využití a sdílení poznatků dobré praxe mezi sebou a jinými pedagogy a školami.
4. Škola systematicky rozvíjí matematické myšlení u žáků ZŠ pak dále pochopení

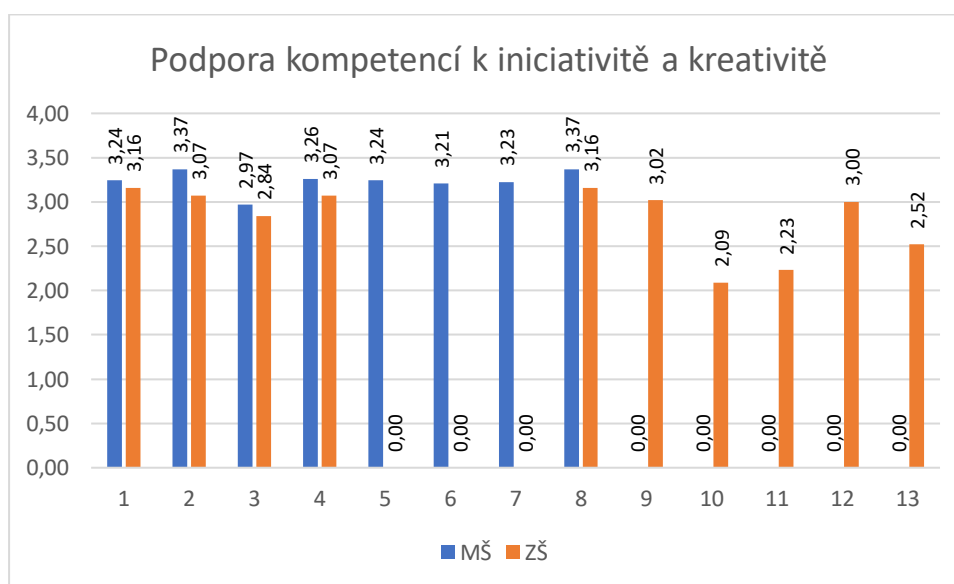
přírodních zákonů a řešení každodenních situací.

5. Škola podporuje individuální práci s dětmi se zájmem o počítání nebo logiku.
6. Škola informuje a spolupracuje s rodiči v této oblasti.
7. Dostatečné technické a materiální zabezpečení.
8. Využití interaktivních metod a pomůcek.
9. Pravidelný nákup aktuální literatury a multimédia pro rozvoj v této oblasti.
10. Ve škole existují pravidelné kroužky/doučování (např. kroužky zábavné logiky).
11. Realizace mimo výukových akcí pro žáky (projektové dny).

III. Podnikavost, iniciativa a kreativita

U mateřských a základních škol se vzhledem k věku a vývoji dětí otázky vztahované k dané oblasti mírně liší. V grafu je uveden aktuální stav rozvoje, k čemuž se některé otázky vztahovaly pouze k ZŠ nebo MŠ.

Graf 8 Podpora kompetencí k iniciativě a kreativě

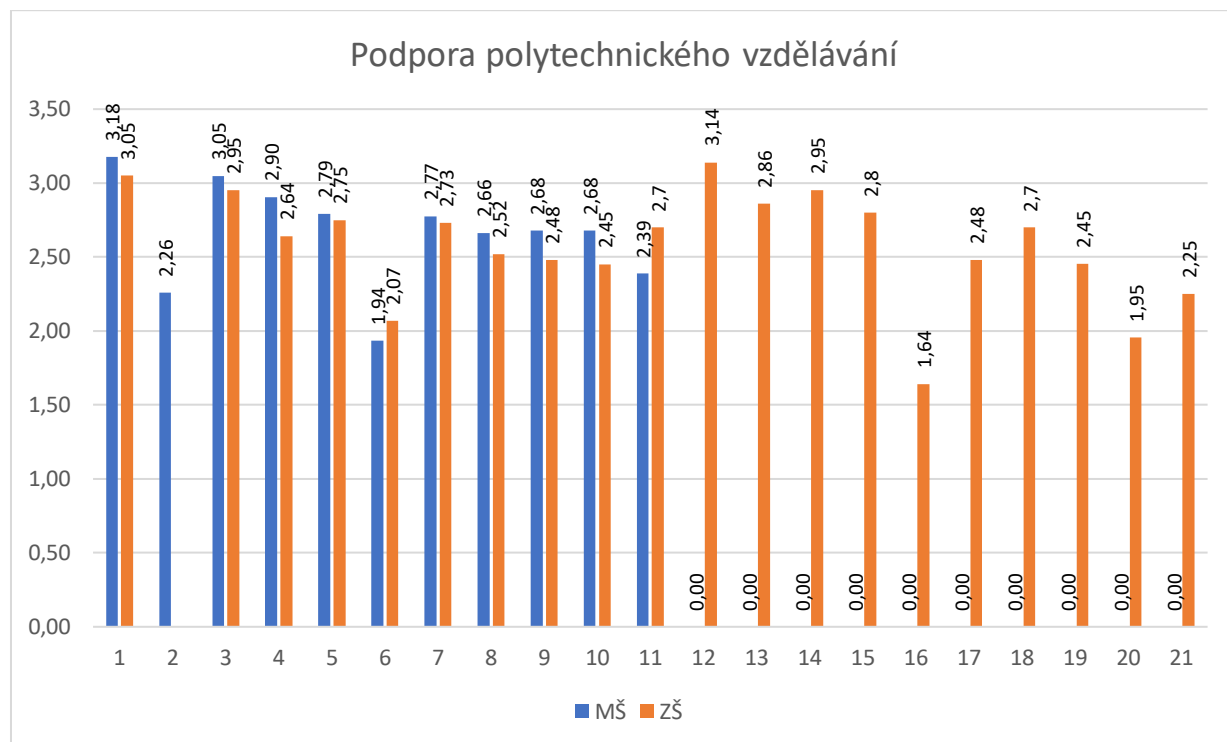
1. Škola podporuje klíčové kompetence k rozvoji kreativity podle RVP PV.
2. Učitelé rozvíjejí své znalosti v oblasti podpory kreativity a využívají je ve výchově (kurzy dalšího vzdělávání, studium literatury aj.).
3. Učitelé využívají poznatků v praxi a sdílejí dobrou praxi v oblasti rozvoje iniciativy a kreativity mezi sebou i s učiteli z jiných škol.

4. Škola systematicky učí prvkům iniciativy a kreativity, prostředí i přístup pedagogů podporuje fantazii a iniciativu dětí.
5. Škola nabízí pestré možnosti seberealizace dětí, umožňuje dětem realizovat vlastní nápady (např. dramatizace textu atp.).
6. Škola informuje a spolupracuje v oblasti podpory kompetencí k iniciativě a kreativě s rodiči (např. ukázky práce s dětmi pro rodiče, dny otevřených dveří apod.).
7. Škola disponuje dostatečným množstvím pomůcek pro rozvoj kreativity.
8. Ve škole je v rámci vzdělávacího procesu nastaveno bezpečné prostředí pro rozvoj kreativity, iniciativy a názorů dětí.
9. Škola učí žáky myslet kriticky, vnímat problémy ve svém okolí a nacházet inovativní řešení, nést rizika i plánovat a řídit projekty s cílem dosáhnout určitých cílů (např. projektové dny; při výuce jsou zařazeny úlohy s vícevariantním i neexistujícím řešením atp.).
10. Žáci se aktivně podílejí na činnostech fiktivních firem či akcích Junior Achievement nebo v obdobných dalších (např. Podnikavá škola), a/nebo se aktivně podílejí na přípravě a realizaci projektů školy.
11. Škola organizuje konzultace, debaty a exkurze na podporu podnikavosti, iniciativy pro žáky i učitele.
12. Škola rozvíjí finanční gramotnost žáků (učí je znát hodnotu peněz, pracovat s úsporami, spravovat záležitosti, znát rizika).
13. Ve škole existuje prostor pro pravidelné sdílení zkušeností (dílň nápady apod.).

IV. Podpora polytechnického vzdělávání

Výsledky uváděné v grafu shrnují hlavní oblasti, na které se MŠMT při dotazníkovém šetření zaměřilo, a to je oblast polytechnického materiálního zabezpečení, spolupráce školy s rodiči a aktivní spolupráce škol s ostatními zařízeními.

Graf 9 Podpora polytechnického vzdělávání

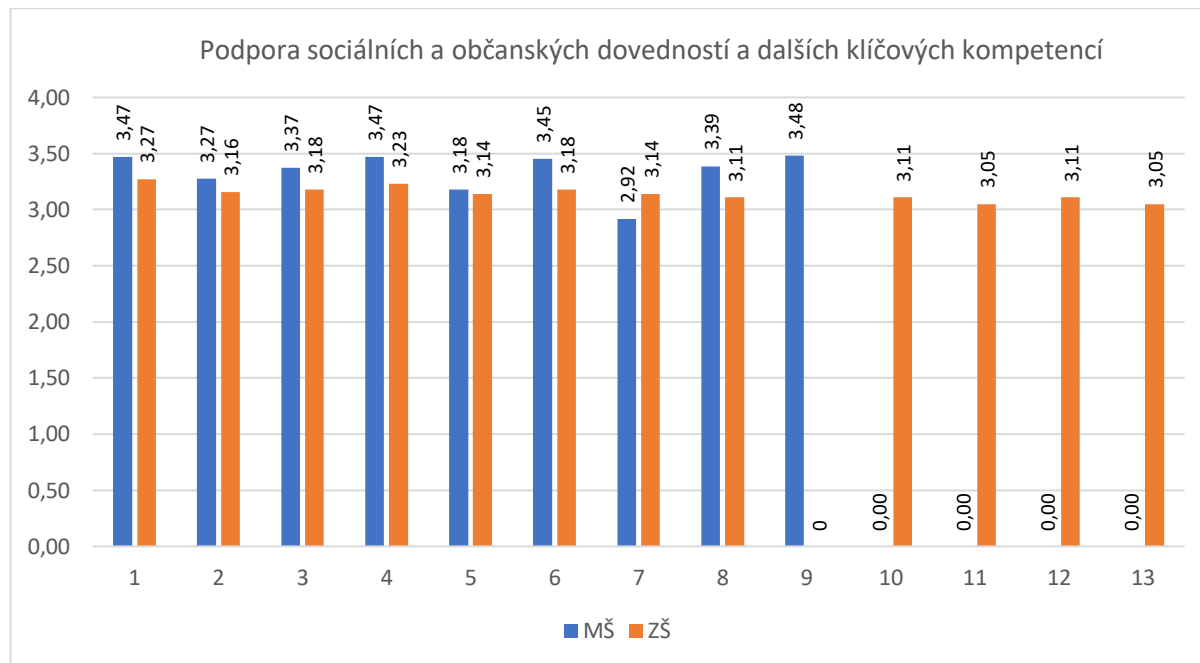
1. Technické, přírodovědné a environmentální vzdělávání je na naší škole realizováno v souladu s RVP PV.
2. Ve škole existuje osoba zodpovědná za rozvoj polytechnického vzdělávání, schopná poradit, doporučovat dětem nebo učitelům.
3. Učitelé MŠ rozvíjejí své znalosti v oblasti polytechnického vzdělávání a využívají je ve výchově (kurzy dalšího vzdělávání, studium literatury aj.).
4. Učitelé MŠ využívají poznatky v praxi a sdílejí dobrou praxi v oblasti rozvoje polytechnického vzdělávání mezi sebou i s učiteli z jiných škol.
5. Škola disponuje vzdělávacími materiály pro vzdělávání polytechnického charakteru
6. Škola aktivně spolupracuje s jinými MŠ a ZŠ v oblasti polytechniky.
7. Škola podporuje samostatnou práci dětí v oblasti polytechnického vzdělávání.
8. Škola podporuje individuální práci s dětmi s mimořádným zájmem o polytechniku.
9. Škola informuje a spolupracuje v oblasti polytechnického vzdělávání s rodiči (např. výstavky prací, představení systému školy v oblasti polytechnického vzdělávání, kroužků, aktivit apod.).
10. Škola disponuje dostatečným technickým a materiálním zabezpečením pro rozvíjení

prostorového a logického myšlení a manuálních dovedností.

11. Škola využívá informační a komunikační technologie v oblasti rozvoje polytechnického vzdělávání.
12. Přírodovědné a environmentální vzdělávání je na naší škole realizováno v souladu s RVP ZV.
13. Škola má zpracovány plány výuky polytechnických předmětů (matematiky, předmětů přírodovědného a technického směru, vzdělávací oblasti Člověk a svět práce), které jsou vzájemně obsahově i časově provázány.
14. Škola podporuje zájem žáků o oblast polytechniky propojením znalostí s každodenním životem a budoucí profesí.
15. Součástí výuky polytechnických předmětů jsou laboratorní cvičení, pokusy, různé projekty apod. podporující praktickou stránku polytechnického vzdělávání a rozvíjející zručnost žáků.
16. Na škole probíhá výuka vybraných témat polytechnických předmětů v cizích jazycích – metoda CLILL.
17. Ve škole existují kroužky/pravidelné dílny/jiné pravidelné mimoškolní aktivity na podporu a rozvoj polytechnického vzdělávání.
18. Na škole se realizují mimovýukové akce pro žáky na podporu polytechnického vzdělávání a zvýšení motivace žáků (např. projektové dny, realizace exkurzí, diskuse s osobnostmi apod.).
19. Škola aktivně podporuje předškolní polytechnickou výchovu (např. spolupráce s MŠ).
20. Škola spolupracuje s místními firmami/podnikateli.
21. Ve škole existuje podnětné prostředí / prostor s informacemi z oblasti polytechnického vzdělávání pro žáky i učitele (fyzické či virtuální místo s možností doporučovat, sdílet, ukládat či vystavovat informace, výrobky, výsledky projektů...).

V. Sociální a občanské dovednosti a další klíčové kompetence

Graf 10 Podpora sociálních a občanských a dalších klíčových dovedností

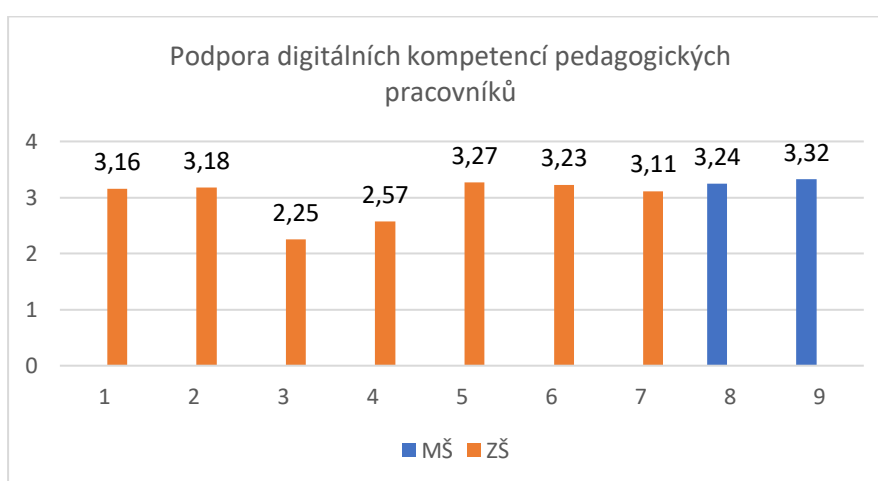
1. Ve škole je pěstována kultura komunikace mezi všemi účastníky vzdělávání.
2. Ve škole je pěstováno kulturní povědomí a komunikace.
3. Uvnitř školy se pěstuje vzájemná spolupráce.
4. Škola u žáků rozvíjí schopnosti sebereflexe a sebehodnocení.
5. Škola rozvíjí schopnost říct si o pomoc a ochotu nabídnout a poskytnout pomoc.
6. Škola rozvíjí vztah k bezpečnému používání informačních, komunikačních a dalších technologií.
7. Škola buduje povědomí o etických hodnotách, společenském chování a pravidla komunikace.
8. MŠ rozvíjí schopnost dětí učit se a ZŠ motivuje žáky k celoživotnímu učení.
9. Výuka v MŠ směřuje k přípravě na výuku na základní škole.
10. Žáci jsou vedeni ke konstruktivním debatám.
11. Škola připravuje žáky na aktivní zapojení do života v demokratické společnosti, rozvíjí občanské kompetence (např. formou žákovské samosprávy apod.).
12. Škola rozvíjí schopnosti žáků učit se, zorganizovat si učení, využívat k tomu různé metody a možnosti podle vlastních potřeb (učit se samostatně, v rámci skupin apod.)

13. Výuka podporuje zapojení žáků do společenského a pracovního života.

VI. Podpora digitálních kompetencí pedagogických pracovníků

Oblast digitálních kompetencí je záležitostí spíše základních škol, u mateřských škol se odpovídalo pouze na dvě otázky zaměřené na pedagogy. Zdali mají pedagogové základní znalosti práce s počítačem a internetem a využívají je k vlastnímu sebevzdělávání, přípravě na vzdělávání dětí a jsou dostatečně znalí bezpečného chování na internetu.

Graf 11 Podpora digitálních kompetencí pedagogických pracovníků

1. Pedagogové využívají ICT učebnu nebo školní stolní počítače při výuce (nejen informatiky)
2. Pedagogové využívají školní mobilní ICT vybavení ve výuce (notebooky, netbooky, tablety, chytré telefony apod.)
3. Pedagogové využívají možnosti BYOD pro konkrétní projekty žáků (umožnění žákům používat ve výuce jejich vlastní technická zařízení typu ICT, tj. notebooky, netbooky, tablety, chytré telefony apod.)
4. Pedagogové využívají mobilní ICT vybavení a digitální technologie při výuce v terénu, v projektové výuce apod.
5. Pedagogové využívají pro výuku volně dostupné, bezpečné, otevřené internetové zdroje
6. Pedagogové se orientují v rámci svého předmětu ve volně dostupných zdrojích na internetu

7. Pedagogové umí systematicky rozvíjet povědomí o internetové bezpečnosti a kritický pohled na internetový obsah k rozvoji znalostí a dovedností žáků
8. Pedagogové mají základní znalosti práce s počítačem a využívají je pro sebevzdělávání a přípravu na vzdělávání dětí (práce s operačním systémem, aplikacemi, soubory, tvorba textových dokumentů apod.)"
9. Pedagogové mají základní znalosti práce s internetem a využívají je pro sebevzdělávání a přípravu na vzdělávání dětí (vyhledávání, stahování, tisk podkladů pro práci s dětmi, znalost bezpečného chování na internetu apod.).

2.1.5 Charakteristika školství v řešeném území

Na území MAP vzdělávání v ORP Hradec Králové je 65 mateřských škol, 51 základních škol, 5 základních uměleckých škol. Střední školství je zastoupeno 22 školami v Hradci Králové. Zařízení vyššího školství jsou pouze v Hradci Králové a to 3 VOŠ a 3 vysoké školy. Vybavenost školskými zařízeními na území ORP Hradec Králové je dostačující.

Níže zpracovaná data jsou rozdělena na mateřské školy, základní školy a základní umělecké školy, které se nacházejí na území ORP Hradec Králové.

2.1.5.1 Předškolní vzdělávání

Předškolní vzdělávání je institucionálně zajišťováno mateřskými školami, popř. je realizováno v přípravných třídách základních škol. Hlavním cílem předškolního vzdělávání je vytvářet předpoklady pro pokračování ve vzdělávání a úspěšné ukončení školní docházky, dále maximálně podporovat individuální rozvoj každého dítěte a usnadnit mu další profesní a životní cestu.

Předškolní vzdělávání dětí je zpravidla ve věku od 3 do 6 let resp. 7 let v případě odkladu školní docházky. Kapacita MŠ v samotném městě Hradec Králové je dostatečná. Nabídku předškolního vzdělávání na území Hradce Králové zajišťují také školy zřizované soukromoprávními subjekty, církvemi a Královéhradeckým krajem.

Kromě výše zmíněných škol, evidovaných ve školském rejstříku, nabízí předškolní vzdělávání na území města také několik jiných subjektů, založených na základě živnostenského oprávnění. V ORP Hradec Králové je v posledním školním roce 2023/2024 evidováno celkem 85

provozoven mateřských škol. Nejvíce mateřských škol v území OPR HK zřizuje město Hradec Králové. Od roku 2014/2015 je městem Hradec Králové zřizováno 33 mateřských škol. Dalších 42 mateřských škol zřizují ostatní samosprávné celky, především obce. 6 MŠ je soukromých, 3 krajské a 1 církevní

Tabulka 1 Vývoj počtu mateřských škol v území ORP Hradec Králové¹⁴

Území ORP HK	Celkový počet provozoven												
	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020	2020/ 2021	2021/ 2022	2022/ 2023	2023/ 2024
Zřizované SMHK	31	31	32	33	33	33	33	33	33	33	33	33	33
Zřizované samosprávnými celky	37	38	38	38	38	38	38	38	38	38	40	41	42
Soukromé	3	4	5	5	5	5	6	6	6	6	6	6	6
Krajské	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Církevní	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1
Celkem	76	78	80	81	81	81	82	82	81	81	83	84	85

V roce 2023/2024 na území ORP HK poskytuje předškolní vzdělávání celkem šest soukromých zřizovatelů - Mateřská škola, základní škola a střední škola Daneta, s.r.o., PROINTEPO - Střední škola, Základní škola a Mateřská škola s.r.o., Mateřská škola Sion, Hradec Králové, Safari Baby Club - mateřská škola (2012), Mateřská škola Antonie s.r.o. (2013) v současné době mimo provoz z důvodu rekonstrukce, Lesní mateřská škola Na Větvi (2017).

Krajský úřad zřizuje Základní a Mateřskou školu při Fakultní nemocnici, Hradec Králové, Mateřskou školu, Speciální základní školu a Praktickou školu, Markovická 621 v Hradci Králové a Vyšší odbornou školu, Střední školu, Základní školu a Mateřskou školu Štefánikova 549, Hradec Králové. Biskupské gymnázium, církevní základní školu, mateřskou školu a základní uměleckou školu Hradec Králové zřizuje Biskupství královéhradecké.

¹⁴ Zdroj informací: Odbor školství a volnočasových aktivit dětí a mládeže MMHK

Tabulka 2 Počet mateřských škol ve školním roce 2019/2020 – 2023/2024 dle zřizovatele v rozdělení na běžné a speciální¹⁵

ORP HK	Zřizovatel							
	obec		kraj		církev		soukromý	
	běžné	spec.	běžné	spec.	běžné	spec.	běžné	spec.
2019/2020	71	x	x	3	1	x	4	2
2020/2021	71	x	x	3	1	x	4	2
2021/2022	73	x	x	3	1	x	4	2
2022/2023	74	x	x	3	1	x	4	2
2023/2024	75	x	x	3	1	x	4	2

Statutární město Hradec Králové nezřizuje žádnou speciální mateřskou školu. Na území města tento druh škol zřizuje Královéhradecký kraj a soukromé subjekty. Obce v rámci ORP Hradec Králové speciální mateřské školy nezřizují.

Tabulka 3 Vývoj počtu tříd v mateřských školách¹⁶

Území ORP HK	Počet tříd												
	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020	2020/ 2021	2021/ 2022	2022/ 2023	2023/ 2024
Zřizované SMHK	109	112	115	115	118	117	117	116	117	117	117	117	117
Zřizované samosprávnými celky	84	84	84	86	85	83	84	83	84	85	88	89	91
Soukromé	3	4	6	5	5	7	8	8	11	11	12	11	10
Krajské	15	15	15	17	16	14	14	14	17	16	17	17	20
Církevní	5	5	5	5	5	5	5	5	2	2	2	2	2
Celkem	216	220	225	228	229	226	228	226	231	231	236	236	240

V posledních čtyřech letech se počet tříd v MŠ zřizovaných městem Hradec Králové ustálil na počtu 117 tříd. Postupně se navyšuje počet tříd v MŠ zřizovaných ostatními obcemi. Za posledních 12 let se počet tříd v obecních MŠ zvýšil cca o 5 tříd. V posledním školním roce je obcemi (mimo město HK) zřizováno 91 tříd v MŠ.

Úbytek tříd v rámci církevních mateřských škol je zapříčiněn přechodem MŠ Sion k soukromému zřizovateli.

¹⁵ Zdroj informací: Odbor školství a volnočasových aktivit dětí a mládeže MMHK

¹⁶ Zdroj informací: Odbor školství a volnočasových aktivit dětí a mládeže MMHK a Odbor školství Krajský úřad Královéhradeckého kraje

Vývoj počtu tříd v MŠ souvisí s demografickou situací resp. počtem dětí v předškolním věku a rovněž s počtem dětí v jednotlivých třídách. Za posledních sledovaných 12 let je patrné, že počet tříd tendenčně roste. Od roku 2011 se navýšil o více jak 20 tříd na celkových 240 tříd v roce 2023/2024.

Tabulka 4 Vývoj počtu dětí v MŠ¹⁷

Území ORP HK	Počet dětí												
	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019 20/20	2020/ 2021	2021/ 2022	2022/ 2023	2023/ 2024
Zřizované SMHK	2731	2807	2894	2960	2965	2940	2957	2908	2939	2769	2724	2787	2704
Zřizované samosprávnými celky	1920	1957	1985	1997	1978	1912	1911	1901	1893	1826	1859	1921	1913
Soukromé	36	63	77	76	78	82	98	105	160	154	205	184	171
Krajské	171	174	169	165	146	134	130	138	179	176	152	160	176
Církevní	120	118	121	121	110	108	100	102	48	47	47	48	49
Celkem	4978	5119	5246	5319	5277	5176	5196	5154	5219	4972	4987	5100	5013

Část mateřských škol zřizovaných statutárním městem Hradec Králové má zřizovatelem povolenu výjimku z počtu dětí na třídu (z 24 na 28). V případě poklesu celkového počtu dětí a menšího zájmu ze strany veřejnosti o místa k předškolnímu vzdělávání bude postupně maximální počet dětí ve třídách snižován na 24 (vyhláška MŠMT 14/2005 Sb.). Nižší počet přijatých dětí pro školní rok 2020/2021 způsobila novela vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, která do § 2 „Počty přijatých dětí ve třídách mateřské školy“ přidala odstavce 6, podle kterého musely mateřské školy při přijetí dětí mladších 3 let snížit počet dětí ve třídě – za každé o 2 místa, nejvýše o 6 (podle kritérií přijímaly sourozence, kteří dovršili tři let do 31. 12.).

Počet přijatých dětí se speciálními vzdělávacími potřebami je meziročně proměnlivý, což ovlivňuje další snižování počtu dětí ve třídách (dle § 2 odst. 5 vyhlášky).

Rozdílný je průměrný počet dětí na jednu třídu. Počet dětí ve třídách soukromých MŠ je výrazně nižší než u MŠ zřizovaných SMHK či ostatními obcemi. V MŠ zřizovaných krajem je průměrný počet dětí na třídu logicky nižší, jedná se o speciální třídy MŠ.

¹⁷ Zdroj informací: Odbor školství a volnočasových aktivit dětí a mládeže MMHK a Odbor školství Krajský úřad Královéhradeckého kraje

Tabulka 5 Vývoj průměrného počtu dětí na třídu v MŠ¹⁸

Území ORP HK	Průměrný počet dětí na 1 třídu MŠ												
	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Zřizované SMHK	25,06	25,06	25,17	25,74	25,13	25,13	25,27	25,07	25,12	23,67	23,28	23,82	23,11
Zřizované samosprávnými celky	22,86	23,30	23,63	23,22	23,27	23,04	22,75	22,90	22,54	21,48	21,13	21,58	21,02
Soukromé	12,00	15,75	12,83	15,2	15,60	11,71	12,25	13,13	14,55	14,00	17,08	16,73	17,1
Krajské	11,40	11,60	11,27	9,71	9,13	9,57	9,29	9,86	10,53	11,00	8,94	9,41	8,8
Církevní	24,00	23,60	24,20	24,20	22,00	21,60	20,00	20,40	24,00	23,50	23,50	24,00	24,50
Celkem	23,05	23,27	23,32	23,33	23,04	22,90	22,79	22,81	22,59	21,52	21,13	21,61	20,89

Obsazenost, kapacita a naplněnost jednotlivých MŠ podle typu zřizovatele je uvedena v následující tabulce. Z ní je zřejmé, že procentuálně jsou nejvíce naplněné MŠ zřizované Statutárním městem Hradec Králové, následované MŠ zřizované obcemi. Naplněnost v soukromých MŠ je nižší.

Demografický vývoj celkového počtu dětí, přihlášeného k pobytu ve městě Hradec Králové, signalizuje mírný pokles, z těchto důvodů byl počet dětí v některých třídách mateřských škol zřizovaných městem Hradec Králové snížen. Maximální počet míst v rámci kapacity mateřských škol zůstává beze změny. Ke stejné situaci dochází i na mateřských školách v rámci ORP HK.

¹⁸ Zdroj informací: Odbor školství a volnočasových aktivit dětí a mládeže MMHK a Odbor školství Krajský úřad Královéhradeckého kraje

Tabulka 6 Obsazenost MŠ ve školním roce 2019/2020 – 2022/2024 v porovnání s celkovou kapacitou MŠ¹⁹

2020/2021				
Území ORP HK	Obsazenost MŠ	Kapacita MŠ	Počet volných míst	Naplněnost kapacity %
Zřizované SMHK	2769	2957	188	93,60%
Zřizované samosprávnými celky	1826	2089	263	87,40%
Soukromé	154	234	80	78,50%
Krajské	176	206	30	85,10%
Církevní	47	56	9	83,90%
Celkem	4972	5542	570	85,70%
2021/2022				
Území ORP HK	Obsazenost MŠ	Kapacita MŠ	Počet volných míst	Naplněnost kapacity %
Zřizované SMHK	2724	2934	210	92,84%
Zřizované samosprávnými celky	1859	2089	230	88,99%
Soukromé	201	252	51	79,76%
Krajské	152	206	54	73,79%
Církevní	47	56	9	83,93%
Celkem	4983	5537	554	89,99%
2022/2023				
Území ORP HK	Obsazenost MŠ	Kapacita MŠ	Počet volných míst	Naplněnost kapacity %
Zřizované SMHK	2787	2956	169	94,28%
Zřizované samosprávnými celky	1921	2097	176	91,61%
Soukromé	184	256	72	71,88%
Krajské	160	206	46	77,67%
Církevní	48	56	8	85,71%
Celkem	5100	5571	471	91,55%
2023/2024				
Území ORP HK	Obsazenost MŠ	Kapacita MŠ	Počet volných míst	Naplněnost kapacity %
Zřizované SMHK	2704	2966	262	91,17%
Zřizované samosprávnými celky	1913	2108	195	90,75%
Soukromé	171	238	67	71,85%
Krajské	176	216	40	81,48%
Církevní	49	56	7	87,5%
Celkem	4974	5584	610	89,08%

¹⁹ Zdroj informací: Odbor školství a volnočasových aktivit dětí a mládeže MMHK a Odbor školství Krajský úřad Královéhradeckého kraje

Tabulka 7 Vývoj počtu úvazků pracovníků v MŠ²⁰

Území ORP HK												
	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Pedagogové	360,44	369,93	378,32	383,26	386,41	393,37	402,51	419,14	434,62	448,98	464,36	480,51
Ostatní pracovníci	107,28	108,69	112,82	115,25	114,60	119,93	123,22	125,44	129,87	125,96	127,78	126,27
Celkem	467,72	478,63	491,14	498,52	501,01	513,30	525,73	544,58	564,49	574,93	592,13	606,78

Poznámka: uveden prům. přepočtený počet zaměstnanců z výkazů P1-04 (nejsou zahrnuti pracovníci školních jídelen)

Data jsou počítána z výkazu P1-04 – výkaz o zaměstnancích a mzdových prostředcích. Data jsou bez pracovníků školních jídelen, soukromých, krajských a církevních zřízených škol. Z tabulky výše je patrné, že vývoj počtu pracovníků v mateřských školách na sledovaném území se postupně zvyšuje. Navyšují se počty pedagogických i nepedagogických pracovníků. Jsou-li stabilní počty škol a tříd, odpovídá tomu též i počet pracovníků. Přírozená obměna pracovníků je daná především věkovými limity (odchody do důchodu, odchody na mateřskou dovolenou). Vzhledem k tomu, že práce v mateřské škole přináší svým způsobem i jistý „společenský status“, je o volná místa stabilně velký zájem a nedochází téměř k fluktuaci pracovníků (lépe řečeno zaměstnankyň, neboť práce v MŠ je téměř čistě „ženskou doménou“).

2.1.5.2 Základní vzdělávání

Současná síť základních škol je po ORP Hradec Králové rovnoměrně rozmístěna. Nejvíce škol a největší školy jsou koncentrovány ve městě Hradec Králové. Některé základní školy integrují

²⁰ Zdroj informací: Odbor školství a volnočasových aktivit dětí a mládeže MMHK a Odbor školství Krajský úřad Královéhradeckého kraje

žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, včetně žáků s tělesným postižením. Péči věnují i žákům nadaným. Na území MAP je velká a různorodá nabídka školních vzdělávacích programů základních škol.

Provoz základních škol je zřizovatelem rozpočtově zajištěn, trvají však problémy s údržbou budov, které vyžadují stavební úpravy k udržení standardů ve vzdělávání, především u technických a přírodovědných oborů (tzn. rekonstrukce učeben v souvislosti s vybudováním chemických, fyzikálních a biologických laboratoří a také speciálních jazykových učeben). V rámci projektu ITI bylo realizováno několik modernizací technických učeben a další projekty se realizují. Také se jedná o výměnu oken a zateplení budov. Kladem současného stavu je otevření řady školních hřišť pro veřejnost a nabídka velkého množství volnočasových aktivit po skončení vyučování. Základní školy ve venkovských obcích plní zároveň funkci komunitních a kulturních center.

Počet základních škol v regionu ORP Hradec Králové je dlouhodobě ustálený. Statutární město Hradec Králové zřizuje celkem 17 základních škol (16 základních škol s 9 ročníky, 1 škola s 5 ročníky). Okolní obce a města zřizují dalších 9 úplných základních škol s 9 ročníky a dalších 14 malotřídních škol.

Církevní základní školu zřizuje Biskupství královéhradecké v rámci školského subjektu Biskupské gymnázium, církevní základní škola, mateřská škola a základní umělecká škola Hradec Králové.

Mezi soukromé základní školy patří - První soukromá základní škola v Hradci Králové, s.r.o., Mateřská škola, základní škola a střední škola Daneta, s.r.o., PROINTEPO - Střední škola, Základní škola a Mateřská škola s.r.o., Základní škola Hučák (2016) a základní škola Comenius (2019), Základní škola Krok, z.ú. (2023) a od 1.1. 2019 také ZŠ Sion, která byla dříve školou církevní.

Krajský úřad Královehradeckého kraje zřizuje tři základní školy - Základní škola a Mateřská škola při Fakultní nemocnici, Hradec Králové, Sokolská 581, Mateřská škola, Speciální základní škola a Praktická škola, Hradec Králové, Vyšší odborná škola, Střední škola, Základní škola a Mateřská škola, Hradec Králové, Štefánikova 549.

Tabulka 8 Vývoj počtu základních škol na území ORP Hradec Králové²¹

Území ORP HK	Počet základních škol												
	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Zřizované MMHK	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17
Zřizované samosprávnými celky (úplné)	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Zřizované samosprávnými celky (malotřídní)	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14
Soukromé	3	3	3	3	3	4	4	4	6	6	6	6	7
Církevní	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	6	1	1
Krajské	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	3	3	3
Celkem	49	49	49	49	49	50	50	50	50	50	55	50	51

Větší počet dětí, který od roku 2010/2011 procházel předškolním vzděláváním v mateřských školách se v současné době vzdělává v základních školách. V důsledku toho se v základních školách zvyšuje nejen celkový počet žáků, ale také počet tříd. Počet tříd na základních školách od roku 2011 výrazně vzrostl. V posledních dvou školních rocích je již vyšší než 700 tříd.

Tabulka 9 Vývoj počtu tříd v ZŠ na území ORP Hradec Králové²²

Území OPR HK	Počet tříd												
	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/21	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Zřizované SMHK	305	303	309	315	318	331	339	343	352	357	360	359	362
Zřizované samosprávnými celky (úplné)	135	137	138	140	143	152	156	157	165	168	170	176	178
Zřizované samosprávnými celky (malotřídky)	35	36	38	41	41	42	41	41	43	42	42	43	44

²¹ Zdroj informací: Odbor školství a volnočasových aktivit dětí a mládeže MMHK a Odbor školství Krajský úřad Královéhradeckého kraje

²² Zdroj informací: Odbor školství a volnočasových aktivit dětí a mládeže MMHK a Odbor školství Krajský úřad Královéhradeckého kraje

Soukromé	20	24	22	23	23	26	26	31	55	60	70	73	51
Církevní	20	21	21	26	28	33	33	33	12	12	12	12	12
Krajské	61	55	53	52	52	52	49	50	55	57	52	52	54
Celkem	576	576	581	597	605	636	644	655	682	696	706	715	701

Tabulka 10 Vývoj počtu žáků v ZŠ²³

školní rok	Území ORP HK						
	Zřizované SMHK	Zřizované samosprávnými celky (úplné)	Zřizované samosprávnými celky (malotřídky)	Soukromé	Církevní	Krajské	Celkem
2011/2012	6 999	2908	494	203	280	405	11 289
2012/2013	6 815	2964	523	211	330	414	11 257
2013/2014	6 980	2989	560	222	355	389	11 495
2014/2015	7 204	3091	623	208	378	394	11 898
2015/2016	7 484	3132	629	220	453	395	12 313
2016/2017	7725	3296	663	257	413	388	12742
2017/2018	7915	3354	642	285	404	382	12982
2018/2019	8080	3398	603	315	368	399	13163
2019/2020	8206	3503	586	464	264	435	13458
2020/2021	8271	3471	579	498	250	425	13494
2021/2022	8222	3502	563	558	251	393	13489
2022/2023	8512	3622	599	584	252	403	13972
2023/2024	8402	3589	627	638	247	431	13934

Na začátku sledovaného období ve školním roce 2011/2012 chodilo na základní školy v ORP HK celkem 11 289 žáků. V následujícím roce se počet žáků snížil o 32 žáků. Dále od roku 2013/2014 se počet žáků zvyšuje. Ve školním roce 2023/2024 navštěvuje ZŠ v ORP Hradec Králové celkem 13 934 žáků. Od začátku sledovaného období se počet žáků zvýšil o více než 20%. Více než 60% žáků navštěvuje v regionu ZŠ zřizované SMHK. Další školy zřizované obcemi (úplné i malotřídní) navštěvuje cca 30% žáků. Soukromé školy navštěvuje 4,5% žáků a církevní školu 1,8% žáků.

²³ Zdroj informací: Odbor školství a volnočasových aktivit dětí a mládeže MMHK a Odbor školství Krajský úřad Královéhradeckého kraje

Tabulka 11 Obsazenost a využití kapacity ZŠ v letech 2020/2021 – 2023/2024²⁴

2020/2021				
Území ORP HK	Obsazenost ZŠ	Kapacita ZŠ	Počet volných míst	Využití kapacity %
Zřizované SMHK	8271	9415	1144	87,85%
Zřizované ostatními samosprávnými celky	4050	5421	1371	74,70%
Soukromé	498	986	488	63,70%
Církevní	250	270	20	92,60%
Krajské	425	728	303	58,50%
Celkem	13494	16820	3326	75,46%
2021/2022				
Území ORP HK	Obsazenost ZŠ	Kapacita ZŠ	Počet volných míst	Využití kapacity %
Zřizované SMHK	8222	9435	1213	87,14%
Zřizované ostatními samosprávnými celky	4065	5501	1436	73,90%
Soukromé	558	1094	536	51,01%
Církevní	251	270	19	92,96%
Krajské	393	728	335	53,98%
Celkem	13489	17028	3539	79,22%
2022/2023				
Území ORP HK	Obsazenost ZŠ	Kapacita ZŠ	Počet volných míst	Využití kapacity %
Zřizované SMHK	8512	9440	928	90,17%
Zřizované ostatními samosprávnými celky	4221	5501	1280	76,73%
Soukromé	584	1094	510	53,38%
Církevní	252	270	18	93,33%
Krajské	403	728	325	55,36%
Celkem	13972	17033	3061	82,03%
2023/2024				
Území ORP HK	Obsazenost ZŠ	Kapacita ZŠ	Počet volných míst	Využití kapacity %
Zřizované SMHK	8402	9440	1038	89,00%
Zřizované ostatními samosprávnými celky	4216	5591	1375	75,41%
Soukromé	638	1294	656	49,30%

²⁴ Zdroj informací: Odbor školství a volnočasových aktivit dětí a mládeže MMHK a Odbor školství Krajský úřad Královéhradeckého kraje

Církevní	247	270	23	91,48%
Krajské	431	728	297	59,20%
Celkem	13934	17323	3389	80,44%

Statutární město, jako zřizovatel ZŠ má dostatečnou kapacitu pro všechny děti, které mají trvalé bydliště na území HK. Kapacita zázemí základních škol zřizovaných statutárním městem HK je dostatečně veliká, že není třeba zřizovat nové, jejich výstavba je finančně velice nákladná. Problémem je lokální přetíženost některých ZŠ především v oblastech s novou výstavbou, kde se demograficky omlazuje obyvatelstvo a zvyšuje se podíl dětí v místních částech nebo přetíženost vlivem zvýšeného zájmu rodičů o danou školu. Optimalizace sítě základních škol zřizovaných městem se uskutečnila naposledy v roce 2007. Od roku 2008 zřizuje město HK stále stejný počet základních škol, tj. 17. Naplnění kapacity ZŠ zřizovaných SMHK se v posledních třech školních letech pohybuje cca kolem 90%. Naplněnost ZŠ zřizovaných obcemi v okolí města se pohybuje cca kolem 75%. Nižší naplněnost mají školy soukromé cca 50%. Církevní škola je naopak naplněna na více než 90% v posledních třech školních letech. Z těchto analytických údajů je možné konstatovat, že celková kapacita míst k povinnému vzdělávání žáků je dostatečná. Přesto dochází lokálně k přeplněnosti škol, resp. nedostatku počtu míst vůči poptávce po škole. Např. na některých základních školách, zřizovaných městem Hradec Králové, došlo ke zvýšení kapacity v souvislosti s demografickým vývojem celkového počtu žáků ve školských obvodech spádových základních škol.²⁵

Tabulka 12 Počty žáků jednotlivých ZŠ zřizovaných církví, soukromými subjekty a krajem²⁶

Církevní	počet žáků 2020/2021	počet žáků 2021/2022	počet žáků 2022/2023	počet žáků 2023/2024
Biskupské gymnázium, církevní základní škola, mateřská škola a základní umělecká škola Hradec Králové	250	251	252	247
Soukromé				
První soukromá základní škola v Hradci Králové, s.r.o.	153	154	140	137
PROINTEPO - Střední škola, Základní škola a Mateřská škola s.r.o.	55	56	58	58
Základní škola Hučák	81	87	94	96

²⁵ Zdroj informací: Odbor školství a volnočasových aktivit dětí a mládeže MMHK a Odbor školství Krajský úřad Královéhradeckého kraje

²⁶ Zdroj informací: Odbor školství Krajský úřad Královéhradeckého kraje

Mateřská škola, základní škola a střední škola Daneta, s.r.o.	64	62	58	60
Základní škola Sion J. A. Komenského, Hradec Králové	112	124	139	146
Základní škola Comenius	33	75	95	119
Základní škola Krok, z.ú.	x	x	x	22
Krajské				
Mateřská škola, Speciální základní škola a Praktická škola, Hradec Králové	161	150	165	186
Základní škola a Mateřská škola při Fakultní nemocnici, Hradec Králové, Sokolská 581	33	38	35	38
Vyšší odborná škola, Střední škola, Základní škola a Mateřská škola, Hradec Králové, Štefánikova 549	231	243	222	207

Základní škola a Mateřská škola při Fakultní nemocnici, Hradec Králové, Sokolská 581 je při zdravotnickém zařízení a nesestavuje výkaz M3, žáci zůstávají žáky kmenové školy.

S nárůstem počtu tříd a žáků se zvyšuje i počet pedagogických i nepedagogických pracovníků.

Tabulka 13 Počet pracovníků v ZŠ na území ORP Hradec Králové²⁷

Území ORP HK												
	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/16	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Pedagogové	803,37	823,15	823,15	837,76	869,87	915,89	954,60	994,46	1056,76	1091,66	1135,67	1184,54
Ostatní pracovníci	158,85	157,03	157,64	161,49	162,43	165,26	168,91	174,16	184,28	188,54	196,51	204,61
Celkem	962,22	980,18	980,79	999,25	1032,31	1081,15	1123,51	1168,61	1241,04	1280,20	1332,19	1389,15

Uvedená data jsou bez pracovníků školních jídelen, z výkazu P1 04. Z tabulky č. 19 je patrné,

²⁷ Zdroj informací: Odbor školství a volnočasových aktivit dětí a mládeže MMHK

že vývoj počtu pracovníků ve školách na sledovaném území není nijak dramatický. Podle očekávání samozřejmě tyto hodnoty korelují s výše uvedenými statistickými údaji ohledně počtu škol. Jsou-li stabilní počty škol a tříd, odpovídá tomu též i počet pracovníků. Přirozená obměna pracovníků je daná především věkovými limity (odchody do důchodu, odchody na mateřskou dovolenou).

2.1.5.3 Prognóza vývoje obyvatelstva Hradce Králové do roku 2040

Hodnocení současného stavu školství (kapacita škol, počty žáků) je níže spjat s demografickou analýzou. Odbor školství a volnočasových aktivit dětí a mládeže se s dokumentem „Prognóza vývoje obyvatelstva Hradce Králové do roku 2040 ztotožňuje.

Podíl dětí a mládeže ve věku nižším než 20 let by se měl v regionálním centru téměř po celé období pohybovat mezi 19 % a 20 % a v celém SO ORP mezi 20 % a 21 %. V první fázi můžeme v obou sledovaných populacích se značnou pravděpodobností očekávat mírný vzestup počtu dětí a adolescentů mladších dvaceti let. Ten bude primárně vázán na přechod historicky nejméně početných generací narozených ve druhé polovině 90. let 20. století a v prvních letech 21. století do produktivního věku a jejich nahrazení nejmladším, zhruba o 20-30 % početnějšími generacemi. Tento početní růst velikosti předproduktivní složky však někdy kolem roku 2025 pomine a následně bude počet dětí a adolescentů mladších než 20 let již jen klesat, jako v případě města Hradec Králové, nebo po prvotním poklesu oscilovat kolem určité hodnoty, jako u jeho SO ORP.

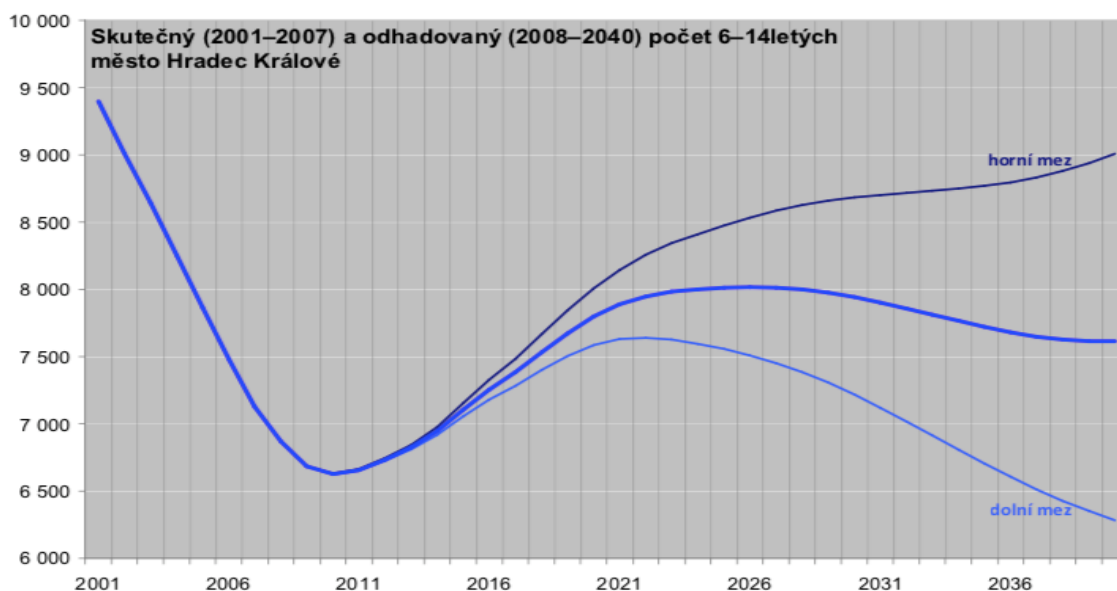
Pro rozhodování o kapacitě předškolních zařízení je důležité, že v celém období mezi lety 2018 a 2050 kromě krátkého úseku na jeho počátku již nelze prakticky očekávat vzestup počtu dětí ve věku 3–5 let nad výchozí hodnotu. Jejich počty by měly oscilovat kolem současné hodnoty v rozmezí 5-7 %.

Počet dětí ve skupině 6–10 let, která v rozhodující míře určuje velikost kontingentu dětí na prvním stupni základních škol, bude prakticky po celé období také ve znamení celkového mírného poklesu nebo oscilací kolem hodnoty jen o málo nižší než je hodnota současná. Maximální odchylky od současné hodnoty by se měly pohybovat na úrovni zhruba 10 %. Naproti tomu počty dětí ve věku docházky do druhého stupně základních škol (11–14 dokončených let věku) v nadcházejících letech ještě významněji porostou. V příštích 3-4 letech by měly vzrůst zhruba o čtvrtinu, načež bude velmi pravděpodobně následovat obdobně

dynamický pokles, který u obou územních celků přejde v oscilaci kolem hodnoty zhruba o 10 % vyšší, než odpovídá současnému počtu dětí spadajících do této věkové skupiny.

Vlivem očekávaného nárůstu počtu dětí ve věku docházky na druhý stupeň základních škol a souběžným, ale mírnějším, poklesem počtu dětí ve věku docházky na první stupeň se však celkový počet dětí ve školním věku ve městě i SO ORP Hradec Králové zvýší v porovnání s výchozím stavem jen mírně. V příštích 3-5 letech by jejich počet měl vzrůst zhruba o 5 %, aby v dalších letech opět poklesl a následně mírně osciloval kolem výchozí hodnoty z konce roku 2017. V absolutním vyjádření bude nejvyšší nárůst představovat zhruba 600 dětí ve věku školní docházky navíc v SO ORP, z nichž asi 400 dětí připadne na samotné město Hradec Králové.

Graf 12 Demografická prognóza vývoje počtu dětí 6-14 letých ve městě Hradec Králové²⁸

I v případě obce s rozšířenou působností je propad značný, o celou čtvrtinu.²⁹

2.1.5.4 Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami

Jedním ze tří hlavních strategických cílů Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ je

²⁸ Zdroj Prognóza vývoje obyvatelstva Hradce Králové do roku 2040

²⁹ Zdroj Prognóza vývoje obyvatelstva Hradce Králové do roku 2040

snižování nerovností v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů. Strategie potvrzuje, že vzdělávací systém poskytne spravedlivé šance na přístup ke kvalitnímu vzdělání všem žákům. Nadále se bude usilovat o společné prostředí a zajištění vzdělávacích potřeb všech žáků bez ohledu na jejich osobnostní charakteristiky či socioekonomické podmínky, ve kterých žijí. Kvalita vzdělávání bude zvyšována ve školách a regionech, které zaostávají za ostatními částmi vzdělávací soustavy, a podpoříme učitele v rozvíjení potenciálu všech žáků.

Strategie dále zdůrazňuje, že je nezbytně nutné zapojovat rodiny do procesu vzdělávání. Bude podporována odpovědnost rodičů při péči a výchově i jejich roli ve vzdělávání. Je zřejmé, že spolupráce rodiny a školy je ku prospěchu konkrétního dítěte, proto bude tato spolupráce posilována, a to jak vzděláváním pedagogů, tak metodickou podporou školních rad, zlepšováním informovanosti a zvyšováním vzájemné důvěry.

Tabulka 14 Vývoj počtu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve školách zřizovaných MMHK³⁰

Školní rok	žáci ZŠ se speciálními vzdělávacími potřebami, dle §16, odst.9 školského zákona									
	z celkového počtu žáků									
	celkem	autisté	poruchy chování	poruchy učení	s více vadami	tělesné postižení	vady řeči	zrakové postižení	sluchové postižení	mentální postižení
2011/2012	747	13	57	615	5	4	3	30	6	14
2012/2013	755	16	54	635	5	3	2	29	4	7
2013/2014	730	8	40	638	2	4	2	30	2	4
2014/2015	661	13	35	554	2	3	7	34	6	7
2015/2016	664	28	53	506	1	4	13	39	7	13
2016/2017	546	20	40	433	0	0	7	36	6	4
2017/2018	601	21	65	458	8	2	14	28	3	2
2018/2019	621	21	79	441	11	2	23	38	5	1
2019/2020	739	25	109	511	9	4	35	39	7	0
2020/2021	810	31	127	547	9	5	42	41	7	1
2021/2022	777	26	143	497	8	5	49	38	9	2
2022/2023	811	29	181	468	9	7	69	39	8	1
2023/2024	837	27	188	464	10	7	81	47	11	2

³⁰ Zdroj informací: Odbor školství a volnočasových aktivit dětí a mládeže MMHK

Tabulka 15 Vývoj počtu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve zřizovaných školách obcemi, krajem, církví, soukromé a MŠMT³¹

Školní rok	žáci ZŠ se speciálními vzdělávacími potřebami, dle §16, odst.9 školského zákona									
	celkem	z celkového počtu žáků								
		autisté	poruchy chování	poruchy učení	s více vadami	tělesné postižení	vady řeči	zrakové postižení	sluchové postižení	mentální postižení
2011/2012	1056	12	6	118	241	7	170	0	68	434
2012/2013	1095	104	8	130	175	4	166	0	72	436
2013/2014	1067	134	5	157	185	10	154	0	59	363
2014/2015	1046	142	17	129	154	12	178	2	62	350
2015/2016	1081	162	23	138	170	14	194	2	56	322
2016/2017	976	185	29	135	158	19	106	2	69	273
2017/2018	1057	101	19	110	278	20	222	2	80	225
2018/2019	1079	67	17	100	342	14	251	2	100	186
2019/2020	1013	55	89	368	178	12	166	1	50	95
2020/2021	1014	61	99	357	170	14	177	2	46	91
2021/2022	983	55	117	296	172	13	195	1	49	85
2022/2023	1015	60	101	308	175	24	203	1	51	92
2023/2024	998	62	105	303	173	19	198	1	48	89

V průběhu let se v běžných třídách ZŠ vzdělává větší počet žáků s těžším postižením (autisté, žáci s více vadami). V souvislosti se změnou systému evidence a financování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se statisticky snižuje celkový počet žáků s poruchami učení a chování, přestože jejich počet na základních školách neklesá. Statisticky se vykazují pouze těžší formy tohoto druhu postižení. Na školách zřizovaných SMHK narůstá výrazněji počet žáků s poruchami chování a zvyšuje se i výrazně počet žáků s poruchou vadou řeči. Tito žáci jsou integrováni do běžných tříd, neboť SMHK nezřizuje žádnou speciální třídu ani školu. Speciální školy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami zřizuje v ORP Hradec Králové především kraj. I v těchto školách se zvyšuje především počet žáků s poruchami chování a s poruchami učení a naopak klesá počet autistů a žáků s mentálním postižením.

Další oblasti jsou uvedeny rámci analytického šetření v oblasti rovných příležitostí, které slouží k zmapování, pochopení a strategickému řešení problémů nerovností, selektivity a segregace ve

³¹ Zdroj informací: Odbor školství a volnočasových aktivit dětí a mládeže MMHK a Odbor školství Krajský úřad Královéhradeckého kraje

vzdělání na našem území. Šetření je rozděleno do tří kapitol pro mateřské školy, základní školy a speciální školy z území. Každá z kapitol se dotýká a mapuje situaci v oblasti přijímání dětí a žáků ke vzdělávání, v oblasti inkluze škol a podílu žáků s potřebou podpůrných opatření ve školách. Údaje jednotlivých škol jsou vyhodnoceny a komparovány s ostatními školami. Výsledky šetření dále vedou k navrhování opatření vedoucích k odstranění příčin a snížení rozdílu ukazatelů mezi školami.

Tabulka 16 Počet základních škol ve školním roce 2017/2018 – 2023/2024 dle zřizovatele v rozdělení na běžné a speciální³²

ORP HK	Zřizovatel								MŠMT
	obec		kraj		církev		soukromý		
	běžné	spec.	běžné	spec.	běžné	spec.	běžné	spec.	
2017/2018	40	x	0	3	1	x	3	2	1
2018/2019	40	x	0	3	1	x	3	2	1
2019/2020	40	x	0	3	1	x	4	2	1
2020/2021	40	x	0	3	1	1	4	2	1
2021/2022	40	x	0	3	1	1	4	2	1
2022/2023	40	x	0	3	1	1	4	2	1
2023/2024	40	x	0	3	1	1	4	2	1

Statutární město Hradec Králové ani Obce v rámci ORP Hradec Králové nezřizují speciální školy. Na území města Hradce Králové je zřizuje MŠMT, Královéhradecký kraj a soukromé subjekty. Od 1.1. 2019 MŠ Sion je zřizovaná soukromým zřizovatelem Sion, z. s.

V souvislosti s nárůstem počtu tříd i počtu žáků v mateřských a základních školách dochází ekvivalentně k nárůstu počtu pedagogických i nepedagogických pracovníků. V souvislosti s inkluzí (začlenění dětí/žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných tříd) dochází ke zvýšení počtu asistentů v MŠ a ZŠ. Školská zařízení se stále potýkají s nedostatkem financí na tyto pracovníky.

2.1.5.5 Školní družiny a školní kluby

Celkový počet školních družin a celková jejich kapacita se v posledních třech školních letech

³² Zdroj informací: Odbor školství Krajský úřad Královéhradeckého kraje

nezměnila. Školní družiny provozují všechny typy škol dle zřizovatele. Kapacita školních družin zůstává v posledních letech beze změny, i když se počty žáků v základních školách zvýšily. Důsledkem je, že se snižuje věk žáků, kteří školní družinu mohou navštěvovat (žáci 1. a 2. ročníků – výjimečně žáci 3. ročníku většinou podle data narození).

Avšak v mnoha ZŠ se potýkají s problémem nedostatečné kapacity školní družiny. Příčinou nedostatečné kapacity je zvýšení nároků na rodiče na trhu práce a poptávka po družině i v 3. či 4. ročníku ZŠ. Školy mnohdy nemají ani dostatečné prostory pro školní družiny a družiny se odehrávají v kmenových třídách.

Tabulka 17 Počet školních družin na území ORP Hradec Králové v letech 2020/2021 – 2023/2024³³

2020/2021		
ORP Hradec Králové	Celkový počet ŠD	Celková kapacita ŠD
Zřizované SMHK	18	3059
Zřizované samosprávnými celky	25	1540
Soukromé	6	411
Krajské	2	128
Církevní	1	120

2021/2022		
ORP Hradec Králové	Celkový počet ŠD	Celková kapacita ŠD
Zřizované SMHK	18	3059
Zřizované samosprávnými celky	25	1552
Soukromé	6	436
Krajské	2	128
Církevní	1	120

³³ Zdroj informací: Odbor školství a volnočasových aktivit dětí a mládeže MMHK a Odbor školství Krajský úřad Královéhradeckého kraje

2022/2023

ORP Hradec Králové	Celkový počet ŠD	Celková kapacita ŠD
Zřizované SMHK	18	3059
Zřizované samosprávnými celky	25	1552
Soukromé	6	468
Krajské	2	128
Církevní	1	120

2023/2024

ORP Hradec Králové	Celkový počet ŠD	Celková kapacita ŠD
Zřizované SMHK	17	3139
Zřizované samosprávnými celky	23	1597
Soukromé	7	498
Krajské	2	148
Církevní	1	120

Školy zřizované městem Hradec Králové a obcemi v rámci ORP Hradec Králové školní kluby neprovozují.

V následující tabulce je uvedena kapacita a počet klubů jiných zřizovatelů:

ZŠ Sion; Biskupské gymnázium, církevní ZŠ, MŠ a ZUŠ HK; ZŠ a MŠ při Fakultní nemocnici; MŠ, ZŠ a SŠ Daneta, s.r.o. a Základní škola Hučák

Počet školních klubů a jejich kapacita je v posledních třech letech stabilní.

Tabulka 18 Počet školních klubů na území ORP Hradec Králové v letech 2019/2020 – 2023/2024³⁴

ORP Hradec Králové	Počet školních klubů
2019/2020	
Celkový počet ŠK	5
Celková kapacita ŠK	569
2020/2021	
Celkový počet ŠK	5
Celková kapacita ŠK	569

³⁴ Zdroj informací: Odbor školství Krajský úřad Královéhradeckého kraje

2021/2022	
Celkový počet ŠK	5
Celková kapacita ŠK	569
2022/2023	
Celkový počet ŠK	5
Celková kapacita ŠK	579
2023/2024	
Celkový počet ŠK	5
Celková kapacita ŠK	579

2.1.5.6 Základní umělecké vzdělávání, jeho dostupnost v řešeném území

Na území MAP působí pět základních uměleckých škol. Základní umělecká škola Habrmanova, Hradec Králové (zřizovatel Statutární město Hradec Králové), Základní umělecká škola Střezina, Hradec Králové (zřizovatel Statutární město Hradec Králové); Biskupské gymnázium, církevní základní škola, mateřská škola a základní umělecká škola, Hradec Králové (zřizovatel Biskupství královéhradecké); Základní umělecká škola BONI PUERI, Hradec Králové (zřizovatel Pavel Horák); Základní umělecká škola JITRO Hradec Králové (zřizovatel Nadace rozvoje dětského sborového zpěvu, Hradec Králové); Základní umělecká škola Smiřice (zřizovatel Město Smiřice). K ZUŠ Smiřice se vážou detašovaná pracoviště, která působí přímo v budovách základních škol v obcích Předměřice nad Labem a Černožice. Díky odloučeným pracovištím je poskytnut většímu počtu dětí se zájmem o umělecké vzdělávání jejich rozvoj. Základní umělecké školy fungují na základě zákona č.561/2004 Sb. (školský zákon), 563/2004 Sb. (o pedagogických pracovnících) a dalších prováděcích vyhláškách MŠMT.

Tabulka 19 Kapacita ZUŠ na území MAP³⁵

Území ORP HK	Kapacita ZUŠ na území MAP
ZUŠ Habrmanova, HK	1200
ZUŠ Střezina, HK	2010
ZUŠ Boni Pueri, HK	300
ZUŠ Jitro, HK	240
ZUŠ Smiřice	180
ZUŠ Církevní	236

³⁵ Zdroj informací: Rejstřík škol a školských zařízení

Celkem	4166
---------------	-------------

Základní umělecké vzdělávání se v řešeném území věnuje mnoha uměleckým oborům. Příkladem jsou obory hudební, taneční, výtvarné nebo literárně-dramatické. Hudební obory jsou zastoupeny výukou na hudební nástroje klavír, keyboard, kytara, housle, zobcová flétna, příčná flétna, klarinet, saxofon nebo trubka. V hudebních oborech se vyučuje zpěv, moderní, lidový a klasický tanec a tanec s akrobacií. Výtvarné obory jsou zastoupeny výukou malby, kresby, grafiky, keramiky či jiných dekorativních činností. Součástí ZUŠ jsou i dramatická oddělení vyučující základy divadelní tvorby. Velmi úspěšně a s dlouholetou tradicí se rozvíjí divadlo Jesličky při ZUŠ Na Střezině v Hradci Králové. Významný je také chlapecký sbor ze školy Boni Pueri vystupující při významných státních příležitostech a na mezinárodních sympóziích.

Ředitelé uměleckých škol jsou zapojeni v komoře uměleckého školství v sekci základních uměleckých škol a v Asociaci základních uměleckých škol ČR (AZUŠ ČR). Pořádají během školního roku v regionu řadu vystoupení, koncertů a výstav pro veřejnost. Využívají kapacitu kulturních domů či kulturních památek. Umělecké školy přijímají do vzdělávání děti od pěti let věku a žáky z 1. a 2. stupně základních škol do přípravných ročníků, některé nabízejí i přípravu pro dospělé. Všechny školy se hojně prezentují veřejně a výčet jejich akcí je obsáhlý a dostupný v programech na webových stránkách škol.

2.1.5.7 Neformální a zájmové vzdělávání, jeho dostupnost v řešeném území

Zájmové vzdělávání

Zájmové a neformální vzdělávání tvoří nedílnou součást procesu celoživotního učení. Zájmové vzdělávání je právně ukotveno v zákoně č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Zájmové vzdělávání napomáhá naplňovat vzdělávací cíle stanovené školským zákonem. Neposkytuje certifikovaný stupeň vzdělání, zabývá se však aktivitami potřebnými pro rozvoj osobnosti, kompenzuje jednostrannou zátěž ze školy, zajišťuje duševní hygienu, má funkci výchovnou, vzdělávací, kulturní, preventivní, zdravotní (relaxační a regenerační), sociální a rozvíjí schopnosti, znalosti, dovednosti i talent. Uskutečňuje se ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, kterými jsou například střediska volného času, školní družiny a školní kluby.

Střediska volného času se dále podílejí na další péči o nadané děti, žáky a studenty a ve

spolupráci se školami a dalšími institucemi organizují množství aktivit určených pro děti a žáky. Svými aktivitami výrazně přispívají k prevenci sociálně patologických jevů a rizikového chování mezi dětmi a mládeží, neboť umožňují smysluplné využití volného času. Podporují rovné příležitosti, nejsou selektivní – přijímají zájemce bez ohledu na rasový původ, národnost, pohlaví, náboženské vyznání atd.

Ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání pracují kvalifikovaní pedagogičtí pracovníci dle zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů (vychovatelé, učitelé, pedagogové volného času). Prováděcím právním předpisem MŠMT ke školskému zákonu č. 561/2004 Sb. pro školská zařízení pro zájmové vzdělávání je vyhláška č. 74/2005 sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, která stanoví podrobnosti o obsahu a rozsahu činnosti, organizaci, podmínkách provozu a přijímání středisek, zabývajících se zájmovým vzděláváním a o podmínkách úhrady za školské služby.

Neformální vzdělávání

Jedná se o organizované výchovně vzdělávací aktivity mimo rámec zavedeného oficiálního školského systému. Tyto aktivity bývají dobrovolné. Organizátory jsou sdružení dětí a mládeže a další nestátní neziskové organizace (NNO), školská zařízení pro zájmové vzdělávání – především střediska volného času, vzdělávací agentury, kluby, kulturní zařízení a další. V této oblasti je nezbytná spolupráce s obcemi a městy, které činnost organizací zajišťujících neformální vzdělávání velmi významně podporují. Jednou z nejčastějších forem podpory je poskytování prostor a vybavení pro provoz dále formou provozních dotací či jiných grantů. Pro rozvoj činnosti zařízení neformálního vzdělávání je nutné zajistit investice pro zkvalitnění zázemí a vybavení, ale především finanční prostředky na odměny pro lektory a provozní výdaje těchto organizací. Na tuto potřebu reaguje MŠMT, Krajský úřad Královéhradeckého kraje i obce i města formou různých grantových a dotačních programů.

Neformální vzdělávání ve veřejných knihovnách

Veřejné (obecní) knihovny mají ve venkovském prostoru důležitou funkci v neformálním vzdělávání dětí z mateřských škol a žáků základních i středních škol. Zřizovateli obecních knihoven jsou zpravidla obce. Na území Statutárního města Hradce Králové jsou veřejnosti k dispozici Studijní a vědecká knihovna Hradec Králové, která je příspěvkovou organizací

Královéhradeckého kraje a Knihovna města Hradce Králové s detašovanými pracovišti a ostatními pobočkami, zřizovaná Statutárním městem Hradec Králové. Knihovny veřejnosti nabízejí kromě půjčování knih také nepřeborné množství vzdělávacích akcí zahrnující nejenom děti, ale i celé rodiny a širokou veřejnost. Knihovna města Hradec Králové pracuje nejen s dětmi, ale i s celými rodinami. Příkladem je projekt Bookstart - S knížkou do života s finanční podporou kraje, dále samostatný projekt Lovci perel nebo Knížka do lavice, pořádají se konference pro učitele, knihovna je i fakulním pracovištěm Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové. Spolupráce ZŠ, MŠ a knihovny je ve všech obcích a záleží na místních podmínkách a zvyklostech, jak je velká. Třeba do projektu Bookstart S knížkou do života se z okresu zapojeno 16 knihoven (z 88 samostatných veřejných knihoven okresu Hradec KRálové). Dle výstupů Statistiky kultury České republiky NIPOS se ve sledovaném území zrealizovalo minimálně 1620 akcí určených pro děti a žáky. Jen v Knihovně města -hradec Králové se zúčastnilo akcí 26889 dětí a žáků.

Pro zaměstnance knihoven bylo v průběhu realizace projektu pořádáno mnoho vzdělávacích aktivit, které knihovníkům přinesly inspiraci, nové znalosti, metody a příklady dobré praxe. Dalším tématem byly knihobudky v obcích, náměty na rozšíření služeb internetových stránek knihoven a vznik společné facebookové skupiny Knihovníci regionů.

Díky projektu mohou knihovny propagovat svoje služby, navázat užší spolupráci se školou, rodiči či organizacemi v obcích a městech. Společně si pomáhat při budování školních knihoven, pořádat akce zaměřené na místně zakotvené vzdělávání a spolupracovat na různých společných akcích. Pro knihovny je MAP platforma, na níž se stávají rovnocenným partnerem školy i ostatních aktérů participujících na vzdělávání. Čtenářská gramotnost je základním odrazovým můstkem k dalším gramotnostem – je to úplný prázeklad gramotnosti informační, počítačové, mediální, ale i zdravotní, finanční či technické. Existuje pro ni termín „funkční gramotnost“. Právě tomuto tématu se věnují ve své činnosti knihovny. Důležitost podpory čtenářství je zmiňovaná i v koncepci rozvoje českých knihoven.

Neformální vzdělávání v mateřských centrech

Mateřská centra jsou subjekty, které sdružují zpravidla osoby na rodičovské dovolené, zejména matky a jejich děti, případně další rodinné příslušníky, za účelem společného trávení volného času. Mateřské centrum plní hlavně sociální a výchovně vzdělávací funkci. Programy

mateřského centra se zaměřují nejen na volnočasové aktivity pro děti (výlety, hry, dětská odpoledne apod.), ale i na svépomocné vzdělávací aktivity rodinných příslušníků, především žen na mateřské dovolené, které při pobytu s dítětem doma ztrácejí kontakt s veřejným životem. Centrum vzniká obvykle na dobrovolnické bázi, jako neformální iniciativa, která se v případě dostatku lidského potenciálu formalizuje v právní subjekt, nejčastěji v občanské sdružení a profesionalizuje svou činnost. Jeho programy jsou často zaměřeny multigeneračně. Mateřská centra v České republice nejsou dotčena Zákonem o školských zařízeních (jako např. mateřské školy) ani nespádají do systému sociálních služeb dle Zákona o sociálních službách. Tím je dána značná programová rozmanitost jednotlivých mateřských center. Financování je zpravidla diversifikované a pochází nejčastěji z obecních rozpočtů, grantů různých nadací, soukromého sektoru (firem), ale i státu (zejména prostřednictvím Ministerstva práce a sociálních věcí).

Další subjekty neformálního vzdělávání

Vymezení NNO, zpracované RVNNO (Rada vlády pro nestátní neziskové organizace) a používané pro účely státní politiky, vychází z právních forem typických pro NNO. Podle této definice jsou za NNO považovány tyto právní formy soukromého práva. Na území Hradeckého venkova se podílí na neformálním vzdělávání dětí a mládeže řada zájmových organizací a spolků (podle NOZ zapsané spolky a pobočné spolky, dříve občanská sdružení a jejich organizační jednotky - podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů), jako jsou např. organizace SDH, dětské organizace (skauti, pionýr), odborné spolky (včelaři, zahrádkáři) a kluby. Tyto neziskové organizace vyvíjejí svou aktivitu v jednotlivých venkovských obcích. V Hradci Králové funguje nepřeborné množství NNO s různými cílovými skupinami mezi největší a nejznámější patří Skok do života, TyfloCentrum, Laxus či Salinger.

2.1.6 Sociálně vyloučené lokality na území

Sociální vyloučení se jako stav projevuje vytěsněním jednotlivců či celých skupin na okraj společnosti, kdy je jim omezován nebo zamezen přístup ke zdrojům, které jsou jinak ostatním členům společnosti dostupné.

Agentura pro sociální začleňování vyvinula v rámci projektu *Systémové zajištění sociálního začleňování* jednotný nástroj, který v sobě zahrnuje klíčové ukazatele z různých oblastí sociálního vyloučení a umožňuje tedy v celorepublikovém rozsahu míru zatížení sociálním

vyločením posoudit – Index sociálního vyloučení. V roce 2018 vznikla nová Metodika pro posouzení rozsahu sociálního vyloučení v území.

Škála indexu nabývá hodnot od 0 do 30 bodů, přičemž hodnota 0 znamená absenci nebo minimální rozsah sociálního vyloučení a hodnota 30 bodů nejvyšší míru zatížení sociálním vyloučením. Základní územní úrovní, k níž se index sociálního vyloučení vztahuje, reprezentují obce. Data indexu se skládají z následujících kritérií; příjemci příspěvku na živobytí, příjemci příspěvku na bydlení, osoby v exekuci, dlouhodobě nezaměstnané osoby, Předčasné odchody ze systému vzdělávání – běžné třídy.³⁶

Vzdělávání v sociálně vyloučených lokalitách

Jedním z indikátorů Indexu sociálního vyloučení je kritérium: předčasné odchody ze systému vzdělávání – běžné třídy. Znamená to, že osoba (žák) ukončuje povinnou školní docházku v systému základního vzdělávání v 7. nebo 8. ročníku, a to v důsledku jednoho nebo dvou propadnutí. Indikátor se vztahuje pouze k běžným třídám, tzn., že nejsou zahrnuty osoby (žáci) předčasně ukončující povinnou školní docházku ve speciálních třídách nebo na víceletých gymnáziích.³⁷

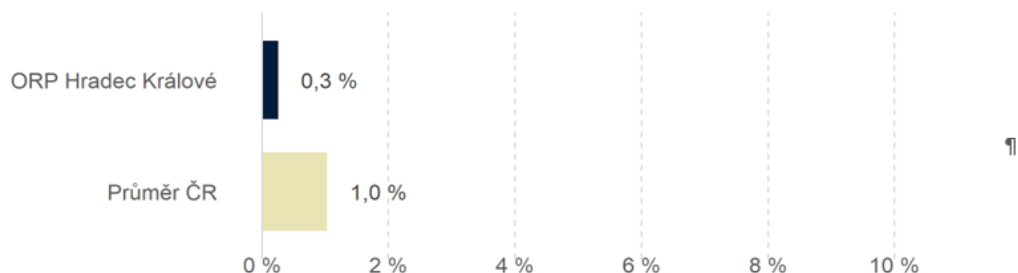
Graf 13 Kolik lidí žije v sociálně vyloučené lokalitě³⁸

³⁶ Zdroj informací: file:///C:/Users/milad/Downloads/Rozsah-soc.-vylou%C4%8Den%C3%AD-zpr%C3%A1va-KHK_final.pdf

³⁷ Zdroj informací: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/dokument/metodika-pro-posouzeni-miry-a-rozsahu-socialniho-vyloucení-v-uzemí/>

³⁸ Zdroj informací: <https://www.mapavzdelavani.cz/vzdelavaci-neuspesnost>

▪ Kolik lidí žije v sociálně vyloučené lokalitě?³⁹

▪ Poznámky: Podíl lidí, kteří žijí v sociálně vyloučené lokalitě. Za sociálně vyloučené lokality jsou považovány ty, kde dochází ke koncentraci více než 20 osob žijících v nevyhovujících podmínkách v roce 2015. Zdroj: GAC, detailní metodologie na mapavzdelavani.cz

Vzdělávání v sociálně vyloučených lokalitách na území ORP Hradec Králové

V rámci projektu Mapa vzdělávání vznikly mapy indexů sociálních a vzdělávacích problémů v ČR. Cílem projektu je poskytovat nástroj, který pomůže analyzovat a řešit problémy v regionech. Dalším z cílů je taky poskytnout širší a odborné veřejnosti data vysvětlující mikroregionální problémy a podmínky ve vzdělávání.

Vzdělávací neúspěšnost v ORP Hradec Králové

Problémy ve škole se v dospělosti mění v horší pozici na trhu práce, potažmo chudobu. Dle získaných dat jsou vzdělávací problémy v ORP Hradec Králové ve vztahu k uvedeným ukazatelům velmi nízké. Velké množství dat o vzdělávacích problémech (propadání, nedokončování ZŠ, absence), či sociálních problémech je popsáno v části Analýza pro rovné příležitosti v řešeném ORP.

Obrázek 2 Mapa vzdělávací neúspěšnosti³⁹

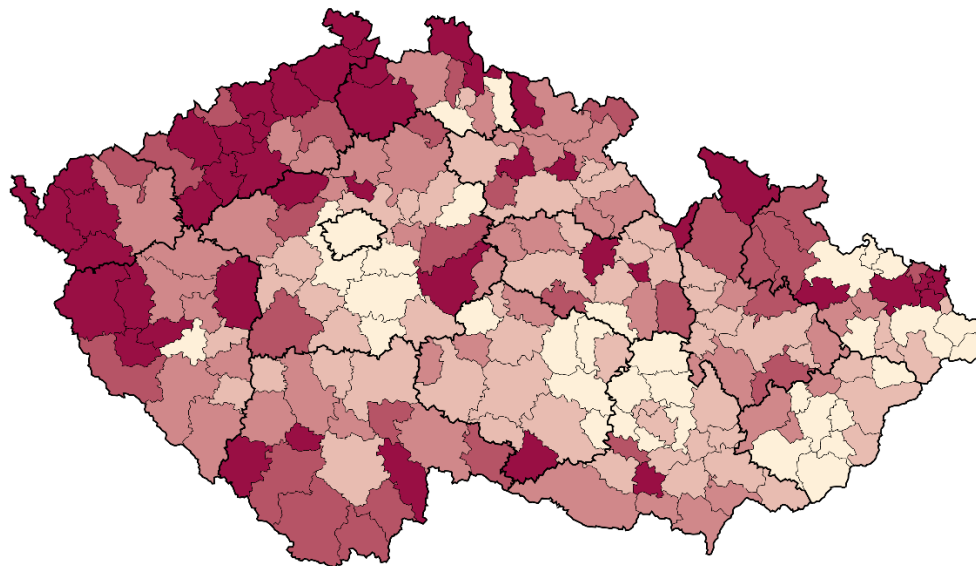
³⁹ Zdroj informací: <https://www.mapavzdelavani.cz/vzdelavaci-neuspesnost>

Vzdělávací neúspěšnost (expertní pásma, 2023) po ORP

PAQ
research

Vzdělávací neúspěšnost (expertní pásma, 2023)

● velmi nízká ● nízká ● střední ● vysoká ● velmi vysoká

Zdroj dat: PAQ Research (výpočet), MŠMT, ČSÍ

Mapové podklady od ČÚZK licencovány pod CC BY 4.0

Vytvořeno v DataPAQ od PAQ Research, licence CC BY-NC 4.0

Obrázek 3 Vzdělávací neúspěšnost v Královéhradeckém kraji.⁴⁰

Vzdělávací-neúspěšnost-v-kraji-¶

■ velmi vysoká ■ vysoká ■ střední ■ nízká ■ velmi nízká

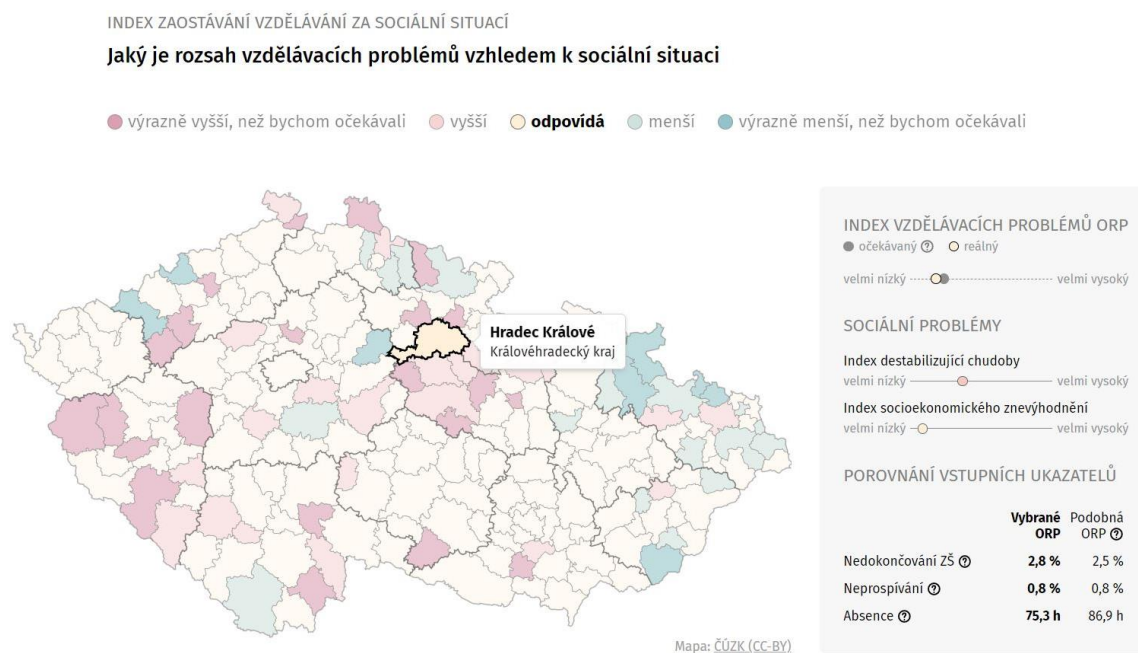
Poznámky: Vzdělávací-neúspěšnost kombinuje nedokončení ZŠ, neprospívání, opakování ročníku a absence na ZŠ a je to verze vypočítaná v roce 2023. Nedokončení ZŠ a opakování ročníku je průměr za roky 2018/2019 až 2022/2023, neprospívání a absence obsahuje data za celý inspekční cyklus (6 let). Zdroj: MŠMT, ČŠI, PAQ Research, podrobnější zobrazení na [mapavzdelavani.cz/vzdelavaci-nespesnost](https://www.mapavzdelavani.cz/vzdelavaci-nespesnost) ¶

Index zaostávání vzdělávání za sociální situací ORP

U každé obce s rozšířenou působností (ORP) bylo spočítáno, jak vysoká by měla být míra vzdělávací neúspěšnosti na základě sociálních podmínek, a tato čísla byla porovnaná s realitou. Na uvedené mapě níže je vidět porovnání rozsahu vzdělávacích problémů vzhledem k sociální situaci a porovnání vstupních ukazatelů k podobným ORP, tzn. 20 ORP s nejpodobnější sociální situací (kombinace destabilizující chudoby a socioekonomického znevýhodnění). Dle vyhodnocených dat míra zaostání vzdělávání odpovídá sociální situaci ORP Hradec Králové.

⁴⁰ Zdroj informací: <https://www.mapavzdelavani.cz/vzdelavaci-nespesnost>

Obrázek 4 Rozsah vzdělávacích problémů vzhledem k sociální situaci⁴¹

Index sociálního vyloučení na území MAP ORP Hradec Králové

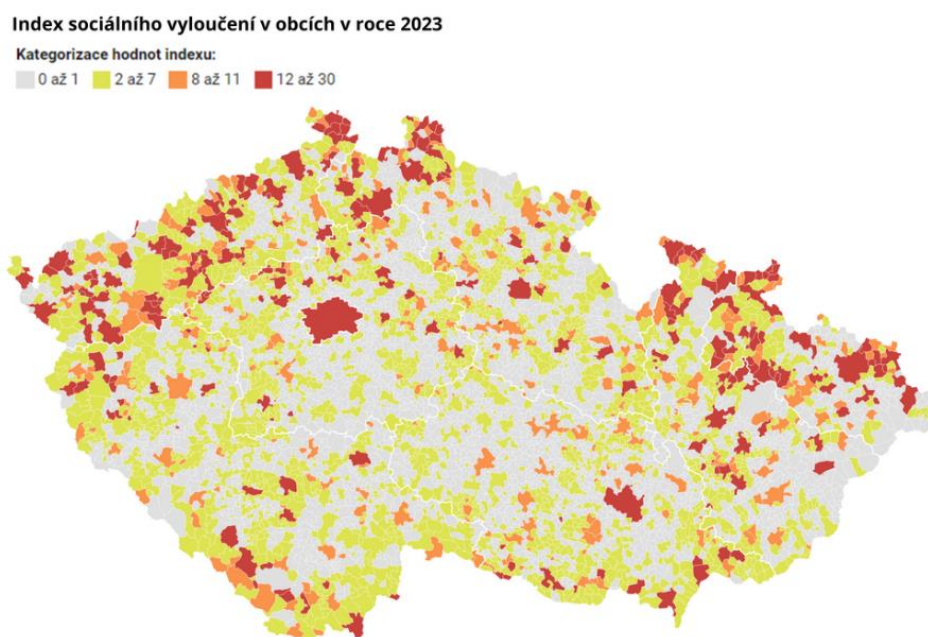
Na území MAP ORP Hradec Králové jsou 2 obce se zvýšenou hodnotou Indexu sociálního vyloučení⁴², a to Hradec Králové a Smiřice (hodnota indexu 11 resp. 10 z 30 bodové škály). Hodnoty indexu sociálního vyloučení 6 nabývají obce Vrchovnice, Černožice, Lužany a Račice nad Trotinou a hodnotu 5 nabývají obce Habřina, Holohlavy, Skalice a Smržov. V tabulce níže jsou přesně rozepsané hodnoty daných kritérií. Obce na území MAP, které v tabulce nejsou uvedené, mají ve všech kritériích nulové hodnoty.

Index sociálního vyloučení se počítá z počtu příjemců pobírajících příspěvek na živobytí, příjemců příspěvku na bydlení, osob v exekuci, dlouhodobě nezaměstnaných osob a předčasných odchodů ze systémů vzdělávání. Čím vyšší hodnota indexu je, tím je lokalita / obec více negativně zatížená. Naprostá většina obcí ORP Hradec Králové má index sociálního vyloučení velmi nízký či nulový.

⁴¹ Zdroj informací: <https://www.mapavzdelavani.cz/zaostavani-vzdelavani>

⁴² Zdroj informací: Škála indexu sociálního vyloučení nabývá hodnot od 0 do 30 bodů, přičemž hodnota 0 znamená absenci nebo minimální rozsah sociálního vyloučení a hodnota 30 bodů nejvyšší míru zatížení sociálním vyloučením.

Obrázek 5 Index sociálního vyloučení v roce 2023⁴³

Na území města Hradec Králové jsou na základě analýzy identifikovány tyto lokality s vysokým indexem sociálního vyloučení: Pražská ulice, Okružní ulice, ubytovna Brněnská a Kydlínovská ulice.

2.1.6.1 Mapa vzdělávání

ORP⁴⁴ Hradec Králové má nízké problémy s destabilizující chudobou (exekuce, bytová nouze, děti žijící v sociálně vyloučených lokalitách). Destabilizující chudoba je v ORP Hradec Králové vyšší než v 36 % ORP v ČR. Destabilizující chudoba má silnou souvislost se vzdělávací neúspěšností.

ORP Hradec Králové má velmi nízké obecné socioekonomické znevýhodnění (nezaměstnanost, vzdělanostní struktura). To je v ORP Hradec Králové vyšší než v 6 % ORP v ČR. Socioekonomické znevýhodnění vyjadřuje ekonomické příležitosti v regionu a nemá tak silnou souvislost se vzdělávacími výsledky.

ORP Hradec Králové má velmi nízkou vzdělávací neúspěšnost (nedokončování ZŠ, propadání,

⁴³ Zdroj informací: https://www.socialni-zaclenovani.cz/index_socialniho_vyloucení/

⁴⁴ Zdroj informací: <https://www.mapavzdelavani.cz/>

absence). Vzdělávací neúspěšnost je v ORP Hradec Králové vyšší než v 17 % ORP v ČR a 7 % ORP v kraji. Vzdělávací neúspěšnost odpovídá sociální situaci.

Obrázek 6 Index destabilizující chudoby v kraji⁴⁵

Index destabilizující chudoby v kraji

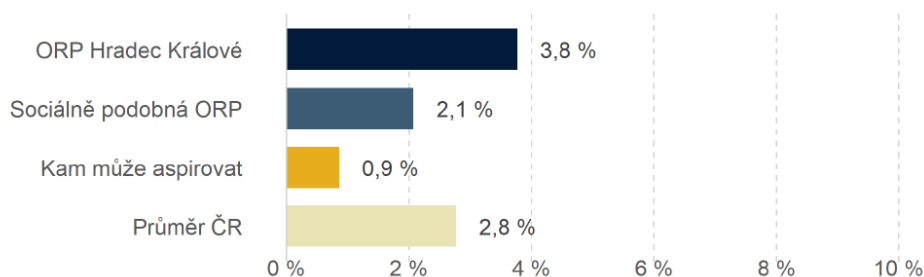

Zdroj: PAQ Research, detailní metodologie na mapavzdelavani.cz

Poznámky: Index kombinuje nedokončování ZŠ, propadání a absence na ZŠ. Nedokončování ZŠ je průměr za roky 2019/2020 a 2020/2021, propadání a absence obsahuje data za celý inspekční cyklus (6 let), Zdroj: MŠMT, ČŠI, PAQ Research, detailní metodologie na mapavzdelavani.cz

Graf 14 Podíl žáků ve speciálních třídách v ORP Hradec Králové⁴⁶

Podíl žáků ve speciálních třídách?

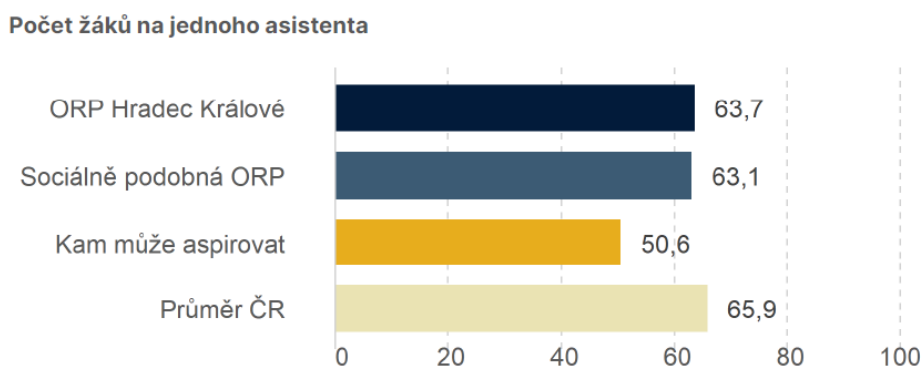

Poznámky: Podíl žáků ve speciálních třídách ze všech žáků v základních školách za školní rok 2020/2021. Zdroj: MŠMT

⁴⁵ Zdroj informací: www.mapavzdelavani.cz

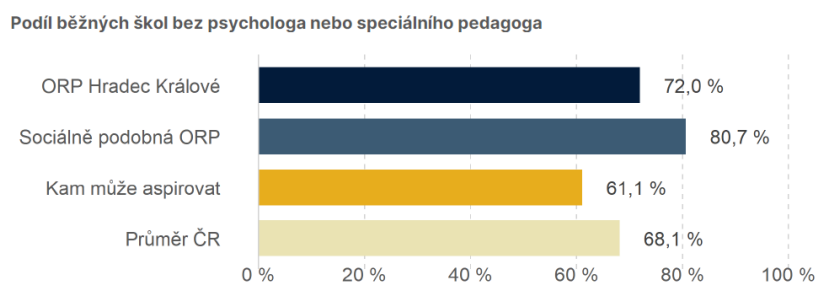
⁴⁶ Zdroj informací: www.mapavzdelavani.cz

Graf 15 Počet žáků na jednoho asistenta v ORP Hradec Králové⁴⁷

Poznámky: Počet žáků základních škol na jeden celý úvazek asistenta. Zdroj: MŠMT

Graf 16 Podíl běžných škol bez psychologa nebo speciálního pedagoga v ORP Hradec Králové⁴⁸

Poznámky: Počet žáků na jeden celý úvazek psychologa nebo speciálního pedagoga na základní škole. Zdroj: MŠMT

Doporučení⁴⁹

Vzdělání je jedním ze základních nástrojů, kterými lze předcházet sociálnímu vyloučení. Dítě se díky němu socializuje a setkává se s vrstevníky z nejrůznějšího zázemí. Kvalitní vzdělávání otvírá obrovské možnosti různorodé skupině dětí a v důsledku boří ostré hranice mezi různými společenskými skupinami s různým stupněm vzdělání a příjmů.

Prostředky vynaložené na inkluzivní vzdělání se vyplatí státu i občanům. Pokud dítě získá střední vzdělání s maturitou, může být bilance veřejných rozpočtů za dobu jeho pracovní kariéry vyšší až o 22 mil. Kč ve srovnání s vrstevníkem, který dokončil pouze základní vzdělání. Člověk s dokončeným středoškolským vzděláním bude mít velmi pravděpodobně vyšší příjmy a bude

⁴⁷ Zdroj informací: www.mapavzdelavani.cz

⁴⁸ Zdroj informací: www.mapavzdelavani.cz

⁴⁹ Zdroj informací: Vzdělávání – Agentura pro sociální začlenování (socialni-zaclenovani.cz)

méně ohrožen nezaměstnaností.

Provázanost vzdělání se socioekonomickým statusem žáka není nezbytná. V řadě zemí se daří tyto hranice úspěšně překonávat a zajišťovat srovnatelnou úroveň vzdělání pro většinu žáků, bez ohledu na jejich schopnosti, rodinnou situaci, nebo lokalitu, ve které žák do školy dochází. Společné vzdělávání totiž umožňuje kompenzovat znevýhodnění vyplývající nejenom ze zdravotního stavu, ale také znevýhodnění sociální, kulturní či ekonomické.

Pro vzdělávací systém v ČR jsou však typické značné nerovnosti, které velkou měrou předurčují vzdělání rodičů. Výrazné rozdíly v úrovni vzdělání panují mezi jednotlivými školami a následně i mezi jednotlivými kraji. Pro děti z rodin zatížených socioekonomickým znevýhodněním žijící v sociálně vyloučených lokalitách platí, že s největší pravděpodobností dosáhnou nanejvýš základního vzdělání, budou těžko shánět práci a velmi pravděpodobně budou žít v chudobě. Průzkumy poukazují i na výrazně nižší aspirace žáků ve vyloučených lokalitách týkající se dosaženého vzdělání.

Agentura pro sociální začleňování v lokalitách své působnosti podporuje jednotlivé školy, obce či kraje v nastavování konkrétních opatření, která vedou k podpoře a začleňování dětí ohrožených sociálním vyloučením do hlavního vzdělávacího proudu. Vzdělávací soustava by měla poskytovat kvalitní vzdělávání všem dětem, žákům a studentům ve školách hlavního vzdělávacího proudu v nesegregujícím prostředí, a to bez rozdílů v sociálním či rodinném zázemí, v etnickém původu nebo ve zdravotním stavu, či v míře jejich nadání.

Kvalitní vzdělávání dětí a mladých lidí je základem dlouhodobého a pozitivního řešení situace sociálně vyloučených lokalit. Zásadní roli hraje včasné zapojení dětí do předškolního vzdělávání, příprava učitelů a ostatních pedagogických i dalších pracovníků, budování vzájemné důvěry s rodinami dětí, či zapojení a pomoc poradenských zařízení.

2.1.7 Sociálně patologické jevy v prostředí škol

Sociálně patologické jevy jsou pojmem převážně užívaným v sociologii. Definiuje negativní jevy ve společnosti, projevující se v neadekvátních sociálních reakcích, nezdravé, nenormální a obecně nežádoucí společenské chování, které se vymyká normám uznávaným v dané společnosti. Mezi patologické jevy patří alkoholismus, krádeže, prostituce, násilí (v krajních případech vraždy). Sociologie se zabývá formou těchto jevů, prevalencí a důsledky výskytu pro společnost. V neposlední řadě také nejdůležitějším prvkem, a to prevencí sociálně

patologických jevů. V prevenci mluvíme o několika stupních, a to primární, sekundární a terciární. Primární prevence je předcházení těchto jevů, aby se vůbec nevyskytovaly, v sekundární mluvíme o již zjištěném problému a snažíme se eliminovat jeho dopady. Terciární se snaží zabránit opakování výskytu těchto jevů.

Ve školním prostředí pedagogové pracují s rizikovým chováním u dětí, které zahrnuje širší spektrum jevů a vůči němuž zaujímá účinná primární preventivní opatření s cílem minimalizovat rizikové projevy chování a případně je diagnostikovat, následně přijmout efektivní opatření.

Základním principem primární prevence rizikového chování u žáků je výchova k předcházení a minimalizace rizikových projevů chování. Mezi prvky primární prevence je vedení ke zdravému životnímu stylu, rozvíjení pozitivního sociálního chování a psychosociálních dovedností, zvládání zátěžových situací osobnosti. Jedná se o prevenci zejména v oblastech – agrese, šikana, kyberšikana, násilí, záškoláctví, závislostní chování, spektrum poruch příjmu potravy, sexuální rizikové chování apod.

Primární prevenci představují také aktivity podporující smysluplné využívání a organizaci volného času, např. zájmové, sportovní a volnočasové aktivity a jiné programy, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel k odpovědnosti za sebe a své jednání.

Jedna z možných cest, jak by bylo možné uchopit problematiku prevence rizikového chování je koncepční krok, který byl v českém školství realizován – tj. zavedení tzv. Rámcově vzdělávacích programů a na ně navazující školní vzdělávací programy. Rámcově vzdělávací programy tvoří obecně závazný rámec pro tvorbu školních vzdělávacích programů škol všech oborů vzdělání v předškolním, základním, základním uměleckém, jazykovém a středním vzdělávání. Do vzdělávání v České republice byly zavedeny zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Tento zákon byl novelizován v roce 2015 pod č. 82/2015.

Jsou-li učitel nebo rodiče postaveni před problém (sociálně patologického chování či výchovných problémů apod.), který nelze vyřešit vzájemnou spoluprací na úrovni rodina-škola. Včetně spolupráce s výchovným poradcem nebo školním metodikem prevence, je nezbytné obrátit se a požádat o pomoc některou z institucí nebo zařízení, které jsou pro tuto činnost uzpůsobeny. Oslovit jednotlivé instituce je nutné s ohledem na dostupnost v regionu.

Na řešeném území MAP působí tyto organizace:

- Centrum primární prevence Královéhradeckého kraje;
- PROSTOR PRO, obecně prospěšná společnost;
- Dětský diagnostický ústav Hradec Králové;
- Středisko výchovné péče NÁVRAT Hradec Králové;
- Pedagogicko-psychologická poradna
- Mozaika (školské poradenské pracoviště);
- Občanské sdružení Salinger;
- Nízkoprahové centrum pro děti a mládež Klídek – Prostor pro;
- Komunitní centrum ZIP;
- Oblastní charita Hradec Králové;
- Sportovní, kulturní, turistické a technické kroužky při školách;
- Domy dětí a mládeže;
- Dětská a mateřská centra;
- Tělovýchovné jednoty, sportovní kluby;
- Klub českých skautů;
- YMCA – místní sdružení HK;
- Oddělení sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD);
- NOMIA, z.ú.

Knihovna města Hradec Králové, další knihovny v území

Dětský domov, školní jídelna Nechanice je zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc ve věku pravidla od 3 – 18let, nejdéle však do 26 let. Domov je určen pro děti s normálním tělesným vývojem, případně s lehčím stupněm mentální retardace, i s nejrůznějšími poruchami učení. Děti docházejí do místní MŠ a ZŠ, kde jsou i speciální třídy.

Téma šikany, agresivního a hrubého či vulgárního chování k druhým je cílem řady specifických i nespecifických preventivních aktivit, jež jsou uplatňovány pedagogickými pracovníky v podstatě každý den, vyplývají také z režimu dětského domova.

Kouření dětí a mladistvých je z hlediska prevence sociálně patologických jevů v DD Nechanice nejpalčivějším problémem. Dá se říci, že až na výjimky má každé dítě nad 13 let zkušenost s kouřením, většina z nich kouří pravidelně.

S příchodem nových dětí se objevuje problém záškoláctví, a to především u dětí, které dojíždějí do OU, SOU a středních škol mimo dětský domov. Tomuto problému věnuje dětský domov velkou pozornost. Náš minimální preventivní program v sobě obsahuje i prevenci takových problémů, jako je například šikanování, xenofobie, rasismus, intolerance vůči minoritním skupinám, kyberšikanu apod. Dětský domov realizuje konkrétní aktivity s cílem předejít problémům a následkům sociálně patologických jevů, případně minimalizovat jejich negativní dopad, včetně dalšího šíření.

V rámci primární prevence se v děti z DD zapojily do Klíčového projektu realizovaného MAS Hradecký venkov "O krok napřed". Projekt si kladl za cíl především připravit děti na život mimo DD, zapojit je do řešení běžných životních problémů. V podobě seminářů poskytl základy pro finanční gramotnost, vaření a hospodaření ve vlastní domácnosti, čímž se snažil o co nejvyšší míru eliminace možných patologických jevů, které se mohou po opuštění DD a postavení se na vlastní nohy vyskytnout.

2.1.8 Vazba základního a středního školství

Žákům, kteří splnili základní školní docházku ve školách a školských zařízeních v ORP Hradec Králové, mají možnost pokračovat ve vzdělávání na středních školách v Královéhradeckém kraji.

V kraji působí 74 středních a vyšších odborných škol, jejich oborová nabídka je poměrně široká. Střední a vyšší odborné školy působící v kraji nabízí 28 skupin oborů vzdělávání z celkových 31 skupin oborů vyučovaných na SŠ a VOŠ v ČR.

Největší střední školy v kraji:

- Střední průmyslová škola, Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Hradec Králové (1059 žáků),
- Střední škola služeb, obchodu a gastronomie (986 žáků),
- Jiráskovo gymnázium, Náchod, Řezníčkova 451 (700 žáků).

Tyto tři největší střední školy jsou zřizovány Krajským úřadem Královéhradeckého kraje. Největší počet žáků ve středních školách jiných zřizovatelů má Biskupské gymnázium, církevní základní škola, mateřská škola a základní umělecká škola Hradec Králové (599 žáků) a Bezpečnostně právní akademie, s.r.o., střední škola (336 žáků).

V současnosti jsou některé z oborů vzdělávání vyučovány na více středních školách, někdy pak i v rámci blízké dojezdové vzdálenosti od bydliště žáků. Důsledkem této roztržitosti oborové struktury je, že Královéhradecký kraj musí vynakládané finanční prostředky dělit pro větší počet škol. Oborová struktura všech středních škol v Královéhradeckém kraji musí být nastavena tak, aby odpovídala bezproblémovému uplatnění budoucích absolventů na trhu práce. Základním předpokladem pro optimální naplňování tříd musí být rovněž minimalizace roztržitosti stávající oborové struktury.

8 Klesající počet žáků a studentů na SŠ a VOŠ bude mít dopad také na trh práce, podle informací od zaměstnavatelů v kraji se nedostatek kvalifikovaných pracovníků projevuje již nyní.

Nejvíce naplněný je obor Obecná příprava, počet žáků v oboru vzdělávání tvoří kolem 22 % všech žáků SŠ a VOŠ. Obor Obecná příprava nabízí 20 středních škol v kraji. Další nejvíce žádanou skupinou oborů ze strany žáků/studentů Další nejvíce žádanou skupinou oborů ze strany žáků/studentů je obor Informační technologie (11 SŠ), na třetím místě je obor Obchodní akademie (8 SŠ).

Největší pokles absolutního počtu žáků zaznamenala skupina oborů Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika (11 SŠ), za deset let poklesl počet žáků o více než 50 %, dále poklesl zájem o Obchod (7 SŠ) a Dopravu a spoje (2 SŠ).

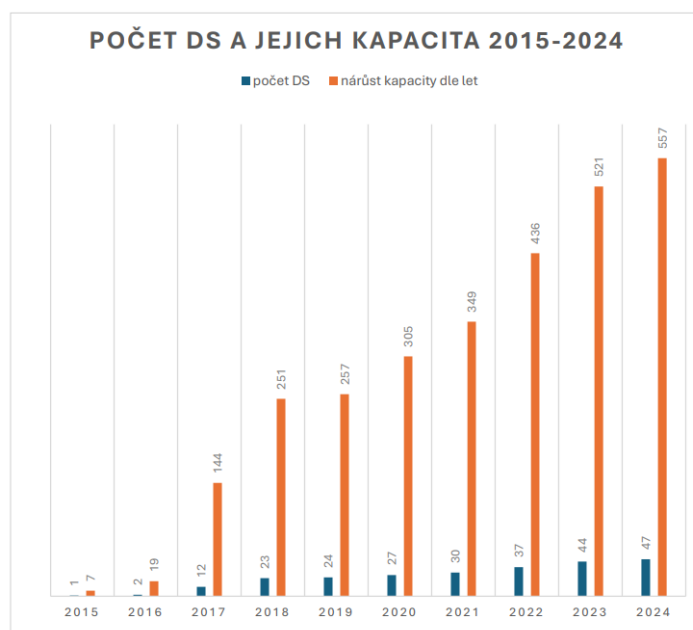
2.1.9 Dětské skupiny v území

Dětské skupiny jsou jednou ze služeb péče o děti předškolního věku v ČR a rozšiřují tak spektrum těchto služeb. Poskytují pravidelnou péči o děti již od 6 měsíců věku do zahájení povinné školní docházky (o děti mladší než 1 rok je možné pečovat jen ve skupině maximálně 4 dětí mladších 4 let).

Dětské skupiny umožňují docházku v rozsahu nejméně 6 hodin během provozního dne. Péče je poskytována mimo domácnost dítěte a je zaměřena na výchovu, rozvoj schopností, kulturních a hygienických a sociálních návyků dítěte.

V Královéhradeckém kraji aktuálně funguje 90 dětských skupin, jejichž kapacita je 1137⁵⁰ míst. Z toho je zřízeno 48 skupin v Hradci Králové od 38 různých poskytovatelů.

Graf 17 Počet dětských skupin v ORP Hradec Králové a jejich kapacita⁵¹

⁵⁰ Zdroj informací: <https://evidence.mpsv.cz/eEDS>

⁵¹ Zdroj informací: <https://www.mapavzdelavani.cz/zaostavani-vzdelavani>

2.1.10 Analýza rizik v oblasti vzdělávání v řešeném území

Rizika a proces eliminace rizik

Identifikace rizika	Dopad rizika	Pravděpodobnost výskytu	Významnost/závažnost rizika	Eliminace rizika
Absence finančních prostředků na investiční výdaje	Nerealizování investičních záměrů	3	3	Správné nastavení finančního plánu/rozpočtu
Nedostatek mzdových prostředků	Nedostatek kvalifikovaných pracovníků	2	2	Správné nastavení finančního plánu/rozpočtu
Změna politické situace/priorit	Změna/zastavení reforem	2	2	Zakotvit principy do programového dokumentu vlády, realizaci řešit po linii profesních aparátů (krajské úřady), nikoli volených samospráv
Změna politické situace lokální/komunální volby	Změna priorit zřizovatele (investiční projekty)	2	2	Ošetřit smluvně, garance ORP
Nezájem cílových skupin o spolupráci	Nerealizování projektu	2	2	setkávání, workshopy, spolupráce s ČŠI, MŠMT
Nezájem o školení a DVPP	Nesplnění cílů projektu	3	3	Volba vhodných termínů; finanční kompenzace
Překážky na straně vedoucího zařízení/neochota uvolňovat výuky – Volba vhodných termínů	Nesplnění cílů projektu	3	3	Volba vhodných termínů, finanční kompenzace pro zajištění náhradní výuky
Špatná dopravní dostupnost, dlouhé dojezdové vzdálenosti	Nesplnění cílů projektu vznikne síťování asystém spolupráce	2	2	realizace v lokálních centrech; finanční kompenzace nákladů
Nedostatek kapacit pro školení dlouhodobý proces výchovy odborníků (kariérový poradce, školní psycholog, asistent pedagoga)	Absence odborníků nesplnění cílů	3	3	Rozšířit nabídku vzdělávání, včas zahájit nábor potenciálních zájemců
Nedostatečná kapacita služby při velkému počtu zájemců	Absence odborníků, nesplnění cílů projektu	2	2	Analýzy trhu/ zájmu pánování
Nezájem ze strany školicích center a univerzit	Absence odborníků nesplnění cílů projektu	2	2	Intervence MŠMT, zkrácení procesu akreditace
Nedostatek Odborníků v dané oblasti	Nesplnění cílů projektu	3	3	Intervence MŠMT a zřizovatele – finanční motivace – posílení rozpočtu
Nedostatečná provázanost potenciálu SŠ s trhem práce	Absence odborníků uplatnitelných na trhu práce Nezaměstnanost absolventů „nepotřebných“ oborů	3	3	Posilování oborů v souladu s předpokládaným potřebami trhu práce/analýza trhu práce, posilování praktického vyučování na ZŠ, využití intervencí MŠMT a Asociace; krajské/sectorová dohoda využití výstupů dotačních programů

Nízká úroveň výuky polytechnických předmětů na ZŠ (pracovní a technické činnosti)	Nezájem o technické obory, nezaměstnanost absolventů, předčasné opuštění vzdělávací soustavy, ztížené uplatnění na trhu práce	3	3	Analýza trhu práce, posilování praktického vyučování na ZŠ, výchova budoucích učitelů v polytechnických oborech
Přetrvávající válečný stav na Ukrajině	Přetrvávající válka na Ukrajině má za následky že ve školách jsou do vzdělávacího systému začleňování dětí ukrajinských uprchlíků.	3	4	Spolupráce se zřizovateli, obcemi a městy na podporu začleňování dětí. Pravidelná výměna zkušeností mezi školami.

Stupnice závažnosti vnímaného dopadu rizika:

- téměř nezatelný
- znatelný
- významný
- velmi významný
- nepřijatelný

Stupnice pravděpodobnosti výskytu rizika:

- výjimečně
- ojediněle
- často
- velmi často
- pravidelně, trvale

3 Výstupy z evaluací realizovaných v předchozím projektu MAP

3.1.1 Výstupy a závěry zjišťování MAP I – MAP III

Evaluační proces byl rozplánován, v již realizovaném projektu MAP III součástí aktivity A2 Evaluace procesu místního akčního plánování. Cílem evaluace bylo vyhodnocení celého procesu místního akčního plánování ve vzdělávání, který v daném území probíhal v programovém období 2014-2023. Evaluační zpráva vznikla na základě zpracovaných průběžných a závěrečných evaluačních zpráv vyhotovovaných v rámci projektů MAP, které byly zpracovány na základě dokumentu Evaluační plán MAP III pro ORP Hradec Králové. Vycházelo se také z hodnotících zpráv vzdělávacích akcí, hodnotících dotazníků vzdělávacích akcí, výstupů realizovaných dotazníkových šetření a osobních rozhovorů se zástupci cílových skupin.

Z evaluační závěrečné zprávy celkově vyplývá, že v území ORP Hradec Králové fungovalo pouze přátelské setkávání ve venkovských školách či příležitostné setkávání se na akcích a soutěžích pro žáky. V oblasti vzdělávání neprobíhal žádný dynamický rozvoj. Vzdělávání nebylo nijak reflektováno na základě potřeb vyplývající z komunikace a spolupráce. Školy se nedostatečně angažovaly v podporovaném rozvoji a nepřicházely do procesu další strany, jako jsou rodiče, studenti, neformální vzdělávací instituce a další aktéři v oblasti vzdělávání. Motivace pedagogů k dosažení vysoké kvality ve všech školách nebyla známá ani sdílená hodnota. V důsledku toho chyběla většinou trvalá a otevřená zpětná vazba směrem ke zřizovatelům a uživatelům vzdělávání. Nedochovalo ke společnému plánování na úrovni místních partnerství. Situace odpovídala tomu, že na území byla vyvíjena pouze malá iniciativa ke společnému setkávání a plánování v oblasti základního vzdělávání všech zúčastněných stran.

Místní akční plán vzdělávání MAP I si dal za cíl, zajišťovat funkční partnerství mezi zřizovateli škol, jednotlivými školami a jednotlivými aktéry ve vzdělávání. Propojovat školy zřízené Statutárním městem Hradec Králové s dalšími školami a relevantními aktéry ve vzdělávání. Společně řešit potřeby a priority celého území v oblasti předškolního a základního vzdělávání. Tvořit místní akční plán vzdělávání, kde budou definovány potřeby mateřských a základních škol včetně neformálního a zájmového vzdělávání. Na základě stanovení priorit pak budou aktéři ve vzdělávání schopni na místní úrovni lépe spolupracovat. Společně budou vytvářet podmínky pro kvalitní a inkluzivní vzdělávání dětí a žáků do 15 let, posilovat vazby mezi zúčastněnými stranami a budovat efektivní a funkční partnerství na společném území. Následný MAP II a MAP III tyto principy již respektoval a byl založen na vybudování silného partnerství mezi aktéry regionálního

školství v území ORP Hradec Králové s funkční organizační strukturou a zkušeným realizačním týmem.

Realizační tým svou cílevědomou prací, plánováním, komunikací se všemi aktéry ve vzdělávání a zjišťováním jejich potřeb pracoval na naplňování svého cíle. Postupným plánováním, setkáváním, sdílením zkušeností a propojováním dosáhl pozitivních změn v území, a to:

První ucelený strategický dokument v oblasti předškolního a základního vzdělávání pro území ORP Hradec Králové se zapojením různých cílových skupin, který si schválil Řídící výbor a podle něj realizoval implementační aktivity.

- Edukace a Vzdělávání – implementace nových pedagogických metod a moderních výukových postupů, sdílení zkušeností a příkladů dobré praxe, rozvoj synergií škol mezi sebou a s dalšími subjekty.
- Spolupráce a komunikace – navázání, rozšíření a prohloubení akční plánování nastavilo a ověřilo komunikační systém v území a posílilo spolupráci mezi školami, rodiči, zřizovateli, místními institucemi a občanskými společnostmi a dalšími subjekty v oblasti vzdělávání.
- Modernizace vedení škol – díky implementačním aktivitám došlo k zavádění prvků a procesů akčního plánování do škol, byly implementovány moderní formy řízení.
- Technologický pokrok – zvýšila se integrace technologií do provozu škol a do výuky, na což měla velký vliv pandemie covid 19.
- Aktivní zapojení komunity – poprvé v území došlo k zapojení a propojení mnoha cílových skupin do procesu místního akčního plánování na úrovni předškolního a základního vzdělávání. Zástupci cílových skupin začali aktivněji participovat na rozhodovacích procesech ve školách.
- MAP vytvořil podnětné prostředí, vybuodoval spolupracující síť subjektů v území.

V MAP II probíhaly implementační aktivity naplánované v rámci MAP I, navazovalo se na vzniklá partnerství a na to, co fungovalo v MAP I.

Zástupci škol se v rámci MAP II proškolili v akčním plánování, některé školy si zpracovaly vlastní akční plány. Všechny zapojené školy zpracovaly popisy potřeb dle postupů MAP. Bohužel v MAP není kapacita na to, aby každá škola měla svého „stratéga“, který by byl škole nápomocen jim s touto oblastí pomáhat.

Těchto pozitivních změn a nastartování spolupráce v rámci území bylo dosaženo hlavně aktivitami:

- Setkávání ředitelů základních, základních uměleckých a mateřských škol, sdílení dobré praxe a zkušeností.
- Setkávání pedagogických pracovníků v různých oblastech, sdílení dobré praxe a zkušeností a společné vzdělávání dle aktuálních potřeb.
- Aktivity spolupráce škol například v oblasti polytechnického vzdělávání, přijímací zkoušky na nečisto, robotika, IT technologie ve výuce atd.
- Aktivity spolupráce škol, školních knihoven a městských a obecních knihoven.
- Setkávání zřizovatelů škol k výměně informací a sdílení příkladů dobré praxe se správou jejich škol, vedením komunikace s řediteli.
- Zapojení škol do komunitních aktivit, spolupráce s rodiči a veřejností.
- Podpora Místní akční skupiny Hradecký venkov a mikroregionů školám a zřizovatelům v oblasti přípravy investičních projektů, dotační management a spolupráce při jejich administraci.
- Setkávání malotřídek s jejich spádovými školami. Výměna informací a příprava dětí na přechod do vyšších tříd.
- Setkávání zástupců základních škol se zástupci vedení města a zástupci kraje vedoucí ke společnému plánování provázanosti regionálního základního školství s navazujícím středním školstvím.
- Sdílení odborníka na legislativu pro základní a mateřské školy.

V rámci MAP byly zaznamenány i některé negativní změny či dopady, a to:

- Nerovnosti v přístupu ke vzdělání – přesto, že všechny aktivity realizované v rámci MAP byly posuzovány z hlediska rovných příležitostí, bylo identifikováno riziko, že některé skupiny mohou mít stále omezený přístup k výhodám zlepšení, což představuje požadavek pro další práci na inkluzivitě.
- Finanční omezení – investice do budov, zdravého a moderního prostředí škol a jejich zázemí, do moderního vybavení pro výuku a volnočasové aktivity je finančně velmi náročné. Ve schválených strategických rámcích byly identifikovány projekty, z nichž řadu nebylo možné realizovat právě z důvodu nedostatku financí. Je třeba hledat další finanční zdroje a pomáhat zřizovatelům a školám s přípravou projektů a hledáním

vhodného způsobu financování těchto aktivit.

- Na úrovni Řídicího výboru nedošlo ke shodě nad prioritizací schválených projektových záměrů, protože naprostá většina z nich je potřeba realizovat, naopak je nutné hledat další vhodné finanční zdroje.
- Administrativní zátěž celého procesu místního akčního plánování, který je realizován dle stanovených závazných postupů pro projekty MAP. Mělo by se více vycházet z potřeb v území a respektovat specifika a zájmy cílových skupin a regionu.
- Udržitelnost změn – je klíčové zajistit udržitelnost pozitivních změn a přizpůsobovat strategii tak, aby reflektovala potřeby v území.

3.1.2 Doporučení

Proces místního akčního plánování měl hluboký dopad na proces vzdělávání a komunitu v území ORP Hradec Králové. Přinesl změny nejen ve školách, ale také v širším kontextu společnosti. Pro dosažení udržitelných a inkluzivních změn je nadále nutné pokračovat v adaptaci strategie podle měnících se potřeb současného i budoucího světa. Podporovat sdílení informací a spolupráci mezi různými subjekty v území (pedagogové, asistenci, ředitelé MŠ, ředitelé ZŠ, venkovské a městské školy, vychovatelky, dětské skupiny, sociální služby a preventisté a další, dle aktuálních potřeb v území). Rozvoj digitální a finanční gramotnosti a připravit se na reálný život. Opakovat efektivní a osvědčené akce, aby se udržela kontinuita a dosahovalo se očekávaných výsledků. Pokračovat v efektivní komunikaci s jasnými cílovými kanály a plánováním, aby se minimalizovalo zahlcování obecných e-mailů a zbytečných informací. Podporovat mezinárodní výměny a spolupráci prostřednictvím programu Erasmus+ pro obohacení zkušeností a perspektiv jak žáků, tak pedagogů a dalších osob zabývajících se neformálním vzděláváním. Implementovat dohodnuté a schválené aktivity z akčních plánů. Přizpůsobovat aktivity konkrétním potřebám a charakteristikám území v daném čase. Podporovat vzdělávání celých sboroven. Zaměřit se na celkový rozvoj školy prostřednictvím vzdělávacích a inovačních aktivit. V rámci MAP dbát na omezování administrativy, snažit se omezovat používání nadbytečných dotazníků a formulářů a hledat cesty, jak v rámci projektu MAP administrativu snížit na co možná nejnížší míru. Společně vést proces místního akčního plánování, vyhodnocování a aktualizace dokumentů dle potřeb v území. Podporovat wellbeing na školách je klíčovou podmínkou pro celkový rozvoj školy a vytváření prostředí (organizace workshopů a školení pro pedagogy a rodiče zaměřených na rozpoznání a řešení problémů týkajících se mentálního zdraví; podpora školních programů, které podporují zdravý životní styl a výživu; zapojování rodičů a místních komunit do školních aktivit

a projektů; programy prevence šikany a diskriminace apod.). Podporovat a rozvíjet kompetence žákovských školních parlamentů s cílem posilovat participaci a odpovědnost za proces učení.⁵² Závěrem lze říci, že úkoly na poli vzdělávání, které si realizační tým projektu MAP stanovil na začátku evaluačního období, se podařily zrealizovat a pokračuje v nich i nadále v navazujícím projektu MAP IV s tím, že reflektuje na změny potřeb v území.

4 Vyhodnocení předchozího období

4.1 Vyhodnocení naplňování akčního plánu pro rok 2023⁵³

Tabulka 20 Prioritní oblast 1 Technické a investiční zajištění moderní infrastruktury škol

Aktivita	Indikátor: Počet projektových záměrů	
	plán	skutečnost
1.1.A Sběr investičních záměrů MŠ	11	11
1.2.A Sběr investičních záměrů ZŠ	24	24
1.3.A Sběr investičních záměrů ZUŠ a organizací zájmového a neformálního vzdělávání	1	1

Tabulka 21 Prioritní oblast 2 Podpora rozvoje vzdělávání

Aktivita	Indikátor: Počet uskutečněných setkání	
	plán	skutečnost
2.2.A Spolupráce s KAP	3	5
2.2.B Spolupráce mezi aktéry volnočasového vzdělávání a mimoškolních aktivit	5	6

Tabulka 22 Prioritní oblast 3 Rozvoj a podpora vzájemné spolupráce a komunikace ve vzdělávání

Aktivita	Indikátor: Realizace tiskové besedy nebo setkání s novináři	Indikátor: Informace o MAP v médiích	Indikátor: Počet příspěvků na sociálních sítích

⁵² Zdroj informací: Závěrečná evaluační zpráva MAP III ORP Hradec Králové

⁵³ Zdroj informací: Vyhodnocení naplňování akčního plánu pro rok 2023 projektu MAP III ORP Hradec Králové

	plán	skutečnost	plán	skutečnost	plán	skutečnost
3.1.A Veřejnost jako součást vzdělávání	1	1	3	8	15	19

Aktivita	Indikátor: Počet aktivit vedoucích k naplnění cíle	
3.1.B Setkávání aktérů ve vzdělávání	20	62

Tabulka 23 Prioritní oblast 4: Rozvoj pozitivního klimatu ve školách podporující podnikavost a iniciativu dětí a žáků

Aktivita	Indikátor: Počet informačních aktivit Škola 2030+	
	plán	skutečnost
4.2.A Škola 2030+	2	4

4.2 Vyhodnocení dosahování priorit a cílů v období Místní akční plán vzdělávání II⁵⁴

Prioritní oblast 1: Technické a investiční zajištění moderní infrastruktury škol

Cíl 1.1 Rekonstrukce a modernizace budov a investice do vybavení MŠ

Cíl 1.2 Rekonstrukce a modernizace budov a investice do vybavení ZŠ

Cíl 1.3 Rekonstrukce a modernizace budov a investice do vybavení ZUŠ a organizací zájmového a neformálního vzdělávání

Prioritní oblast 2: Podpora rozvoje vzdělávání

Cíl 2.1 Osobnostně profesní rozvoj pedagogických pracovníků

Cíl 2.2 Podpora mimoškolních a volnočasových aktivit

Cíl 2.3 Podpora aktivit zaměřených na místně zakotvené vzdělávání

Prioritní oblast 3: Rozvoj a podpora vzájemné spolupráce a komunikace ve vzdělávání

Cíl 3.1 Vytvoření komunikativního a spolupracujícího prostředí pro vzdělávání

Prioritní oblast 4: Rozvoj pozitivního klimatu ve školách podporující podnikavost a iniciativu dětí a žáků

Cíl 4.1 Vytváření pozitivní atmosféry ve třídách a škole

⁵⁴ Zdroj informací: Vyhodnocení dosahování priorit a cílů projektu MAP II ORP Hradec Králové

Cíl 4.2 Uplatnění více forem a metod ve vzdělávání

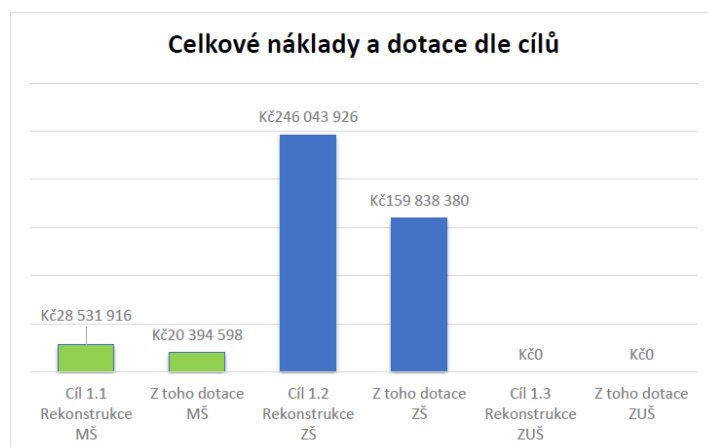
PRIORITA 1: Technické a investiční zajištění moderní infrastruktury škol

Cílem bylo zajistit moderní a kvalitní infrastrukturu pro předškolní, základní, umělecké, zájmové a neformální vzdělávání a podporovat vytváření podnětného prostředí škol. V rámci projektu MAP II byly významné investiční projekty zařazeny a Řídícím výborem schváleny do Strategického rámce MAP II mezi investiční priority pro dané období. Strategický rámec byl v průběžně po 6 měsících aktualizován a bylo sledováno ukončení projektů, jejich uvedení do provozu a dopady na zkvalitňování podmínek pro vzdělávání.

Graf 18 Oblasti zrealizovaných projektů 2018-2022

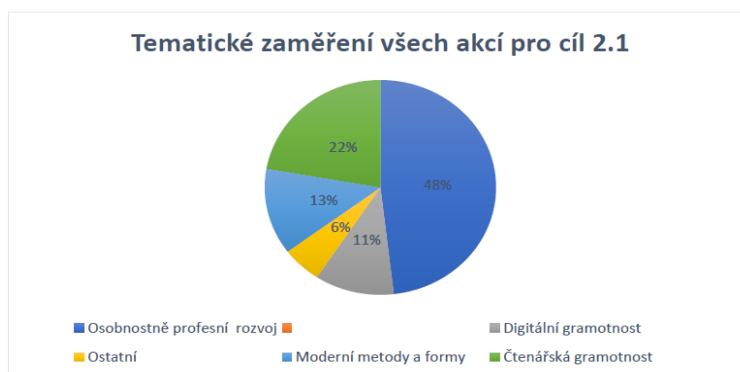
Graf 19 Celkové náklady a dotace dle cílů

PRIORITA 2: Podpora rozvoje vzdělávání

Vytyčeným cílem bylo zajistit kvalitní a dostatečné vzdělávání pedagogických pracovníků a zajistit zvyšování kompetencí k předávání znalostí v dané oblasti dětem a žákům.

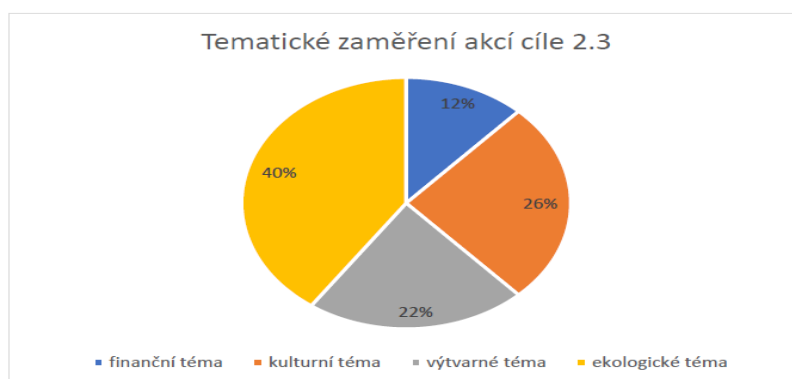
Graf 20 Tematické zaměření všech akcí pro cíl 2.1

Provázat a prohloubit spolupráci mezi školami a domy dětí a mládeže, základními uměleckými školami, nestátními neziskovými organizacemi (NNO) a dalšími poskytovateli zájmového a neformálního vzdělávání. Mimoškolní a volnočasové aktivity pro děti a žáky byly v průběhu projektu částečně omezené z důvodu Covid19.

Pojmem místně zakotvené vzdělávání rozumíme výuku vázanou na místo s důrazem na ekologická, sociální a ekonomická témata. Naším cílem bylo také podporovat rozšíření spolupráce mezi školami a neziskovými organizacemi, což se v průběhu projektu podařilo. V době realizace proběhly aktivity, které využívají všech aspektů místního prostředí a vedou k propojení s reálným životem přímo v místě. Aktivity byly zaměřeny na zvýšení čtenářské a matematické gramotnosti, přírodovědných dovedností a na zvýšení povědomí v oblasti kulturní, historické, sociální, politické a ekonomické.

Graf 21 Tematické zaměření akcí pro cíl 2.3

PRIORITA 3: Rozvoj a podpora vzájemné spolupráce a komunikace ve vzdělávání

Cílem bylo zajistit podmínky pro zlepšení dovedností a schopností zástupců různých cílových

skupin, vzájemně komunikovat a spolupracovat, vytvářet v regionu fungující platformu pro vzdělávání.

Pro jeho naplňování sloužila aktivní činnost fungujících platforem pro vzdělávání, do nichž jsou zapojeny všechny cílové skupiny projektu. Řídící výbor MAP, 4 povinné pracovní skupiny - PS pro financování, PS pro rozvoj čtenářské a matematické gramotnosti a k rozvoji potenciálu každého žáka a PS pro rovné příležitosti. Dále jednání dalších nepovinných PS - pro polytechnické vzdělávání, PS kabinet pro výuku dějepisu a občanské výchovy a PS evaluace.

V rámci Královéhradeckého kraje probíhala setkání zástupců MAP, KAP a I-KAP ohledně vzájemné koordinace aktivit, výměně zkušeností a přenosu příkladů dobré i špatné praxe v oblasti vzdělávání a strategického plánování na školách.

K naplnění tohoto cíle proběhlo celkem 127 akcí, v rámci kterých se setkávali aktéři ve vzdělávání -ředitelé, zřizovatelé, pedagogové, odborníci, realizátoři MAP, zástupci KAP, členové pracovních skupin, veřejnost se zástupci základních a mateřských škol a podobně.

PRIORITA 4: Rozvoj pozitivního klimatu ve školách podporující podnikavost a iniciativu dětí a žáků

Záměrem bylo podporovat dobrou komunikaci a vztahy v kolektivu pro zlepšování klimatu ve třídách a školách, podporovat na školách bezpečné a otevřené prostředí, zapojit aktivně do procesu rodiče. Rozvoj motivace a aktivního zapojování dětí, pedagogů a rodičů ke vzájemné spolupráci. V rámci cíle byl podporován inkluzivní přístup ve školách, zapojení do kolektivu, rozvoj tolerance a rovných příležitostí žáků, rodičů a pedagogů. Velmi kladně byl pedagogy hodnocen seminář Práce s chybou a Třídnické hodiny, který byl hodně prožitkový a kladl důraz na rovnost ve vzdělávání. Proběhl opakovaně vždy pro celé pedagogické sbory nebo jejich části pod vedením lektorů z Akademie Libchavy. Aktivity absolvoval vždy celý pedagogický sbor, z důvodu vyšší efektivity a dopadu.

Naplnění cíle proběhlo realizací 22 vzdělávacích aktivit zaměřených na rozvíjení pozitivních vztahů ve třídě, na vedení třídnických hodin klasickou i online formou a na zabránění rozvoje kyberšikany a nástrahy sociálních sítí. Zúčastnilo se celkem 385 osob.

Naším posledním cílem bylo motivovat a vzdělávat pedagogy v nových směrech a tématech výuky. Podporovat uplatňování moderních forem i metod ve výuce tak, aby docházelo k všestrannému rozvoji dětí/ žáků a vytváření důležitých kompetencí pro život.

Pro naplnění cíle se ve sledovaném období uskutečnilo celkem 21 vzdělávacích akcí zaměřených na využívání interaktivní tabule, nástroje Windows 10, úpravu fotografií, MS Powerpoint,

zapojení online kvízů do výuky nebo způsobu zaujetí žáků při distanční výuce. Byly představeny aplikace Nearpod, Gather Town a Matematický software. Vzdělávacích akcí se zúčastnilo 542 pedagogů.

Závěr

Hlavním přínosem realizace projektu MAP II bylo vybudování udržitelného systému komunikace mezi aktéry. Vzniklá partnerství napomáhají zkvalitňování vzdělávání zejména v místních mateřských a základních školách, ale také k řízenému rozvoji dalších služeb na podporu vzdělávání dětí a mládeže.

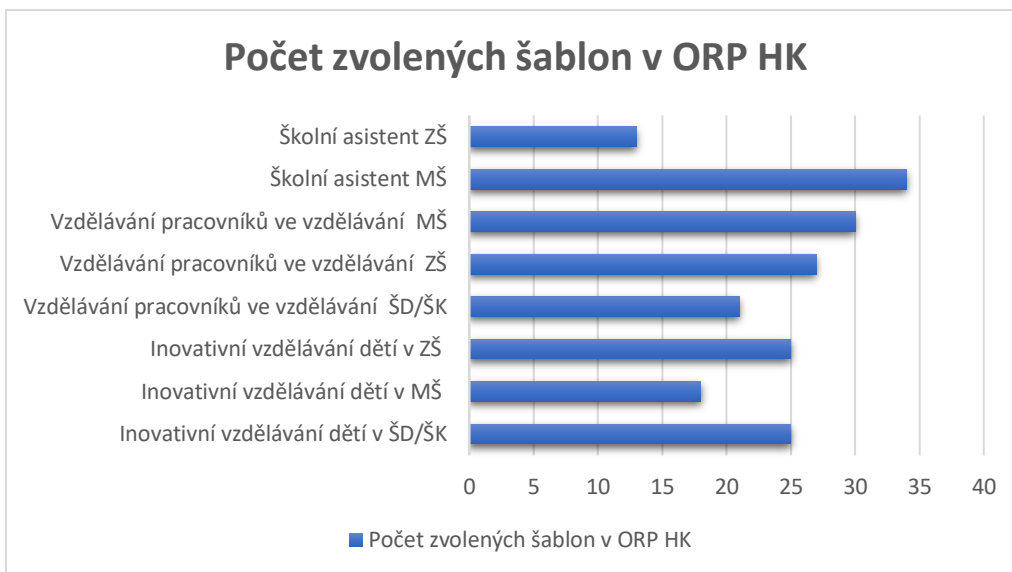
Všechny priority a jejich cíle společně nastavené v rámci procesu akčního plánování v území se v průběhu realizace projektu MAP II podařilo naplňovat.

4.3 Vyhodnocení projektu šablony v území ORP Hradec Králové Výzva č. 02_22_002 Šablony pro MŠ a ZŠ I, data k 29. 1. 2024

Šablony představují velkou podporu pro organizaci a činnost škol. Je však patrné, že zapojení mateřských a základních škol se v průběhu dalších výzev snižovalo. Dle získaných dat lze vyčíst, v kterých oblastech je území projektu za celorepublikovým průměrem. Při detailním obsahovém propojování lze najít i nesrovnalosti u dotazování celou řadou důvodů (např. subjektivitou odpovědí, automatickým přístupem ve vyplňování nebo nepřipuštěním nižší míry hodnocení aktuálního stavu). Je možné zjistit např., že školy deklarují vysokou úroveň komunikace s rodiči v oblasti příslušné gramotnosti, ale zároveň nezájem rodičů o rozvoj gramotnosti jejich dětí.

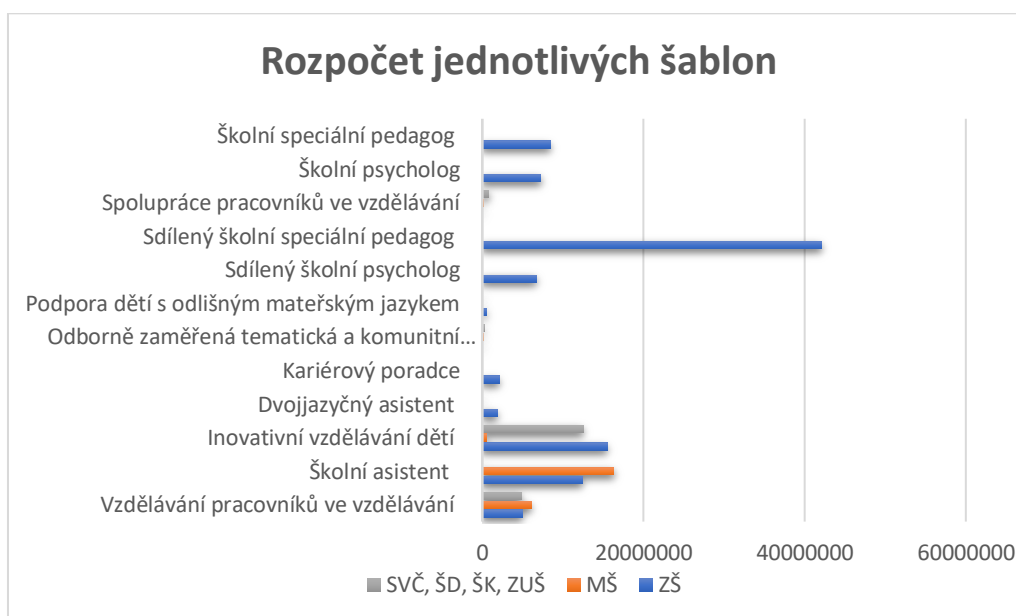
Cílem posledních zjednodušených projektů je přispět k zajištění rovného přístupu ke kvalitnímu a inkluzivnímu vzdělávání pro všechny děti, žáky a účastníky zájmového vzdělávání prostřednictvím podpůrných personálních pozic, vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení, vzájemného sdílení zkušeností, spolupráce a podpory zavádění inovativních metod výuky.

Graf 22 Počet navolených šablon v ORP Hradec Králové v roce 2024

Do dubna 2023 se do projektu zapojilo celkem 20 vzdělávacích zařízení z území ORP Hradec Králové, jedná se o základní školy, školní kluby/ družiny, základní umělecké školy, střediska volného času a mateřské školy. Z nabízených šablon si školy nejvíce volily šablonu školní asistent pro mateřskou školu, školní speciální pedagog, inovativní vzdělávání pro základní školy a školní kluby/družiny, vzdělávání pracovníků mateřských škol. Předpokládaný rozpočet na navolené šablony pro ORP Hradec Králové činily 38 730 000 Kč.⁵⁵

Graf 23 Rozpočet jednotlivých šablon pro rok 2024

⁵⁵ Zdroj informací: <https://www.nsmascr.cz/>

4.4 Monitoring realizace aktivit NNO (šablon)

Cílem výzvy č. 02_18_071 Zvyšování kvality neformálního vzdělávání v prioritní ose 3 OP bylo podpořit rozvoj lidí, kteří se věnují práci s mládeží prostřednictvím neformálního vzdělávání. Výzva umožnila pedagogům a pracovníkům neformálního vzdělávání rozšíření znalostí a zvyšování kompetencí v oblasti nových metod a forem práce. Jednalo se zejména o osobnostně sociální rozvoj, získání kompetencí v polytechnickém či projektovém vzdělávání, badatelských aktivitách, praktickém využívání ICT a v neposlední řadě i v oblasti čtenářské a matematické gramotnosti.⁵⁶

Projekt byl na území MAP II ORP Hradec Králové využíván třemi neziskovými organizacemi – Spolek rodinné a mateřské centrum Lhota pod Libčany, Junák – český skaut, středisko Střela Stěžery, z. s. a Tělocvičná jednota Sokol Hněvčeves. Celkové způsobilé výdaje do území byly 695 469,- Kč.

Spolek rodinné a mateřské centrum Lhota pod Libčany měl navolené tři šablony: Sdílení zkušeností pracovníků, Klub v neformálním vzdělávání a Projektový den v klubovně za celkem 317 355,- Kč.

Junák – český skaut, středisko Střela Stěžery, z. s. měl navolené čtyři šablony: Vzdělávání pracovníků, Tandemové neformální vzdělávání, Projektový den v klubovně, Projektový den mimo klubovnu za celkovou částku 66 336,- Kč.

Tělocvičná jednota Sokol Hněvčeves měl navolené tři šablony: Tandemové neformální vzdělávání, Projektový den v klubovně a Projektový den mimo klubovnu za celkovou částku 311 778,- Kč.

V Královéhradeckém kraji je do této výzvy zapojeno třináct neziskových organizací za celkové způsobilé výdaje 20 811 427,63 Kč.

Organizace mohly sdílet a předávat metody i formy práce s dětmi, poskytnout lepší vzdělávání a přizpůsobit jej pro všechny děti a žáky.

NNO měly ovšem problém s administrací a správným vyplňováním potřebných příloh. Další problémy s realizací šablon nastaly během pandemie covid-19, kdy veškeré aktivity byly umlčeny.

⁵⁶ Zdroj: <https://opvvv.msmt.cz/vyzva/vyzva-c-02-18-071-zvysovani-kvality-neformalniho-vzdelavani-2.htm>

5 Analýza stavu a potřeb pro rovné příležitosti

V projektu MAP IV jde o analytický výstup v rámci podaktivity 3.8 Místní akční plánování. Cílem této podaktivity je aktualizace dokumentace MAP. Analytické výstupy rovných příležitostí ve vzdělávání na území ORP Hradec Králové jsou podkladem pro další spolupráci zapojených aktérů, činnost pracovních skupin, akční plánování a pro stanovení hlavních příčin problémů v této oblasti a návrhů opatření pro další období.

V území od zahájení projektu MAP funguje povinná Pracovní skupina pro rovné příležitosti, jejíž úkolem je na základě získaných znalostí a zkušeností především posuzovat navržené konkrétní aktivity v akčních plánech, zda jsou v souladu se zásadou rovného přístupu ke vzdělávání. Vytvářet popis problematiky v území, jejich důvody a návrhy aktivit, které pomohou nastavit rovné příležitosti a eliminovat selektivitu.

Mapování stavu nastavení rovných příležitostí ve školách probíhá od roku 2019, aktualizace dat byla provedena v roce 2022 a 2023. V roce 2024 došlo k revizi a doplnění o aktuálně potřebné údaje. Výstupy šetření jsou zaměřeny na mateřské školy, základní školy a částečně na speciální školy z území ORP Hradec Králové.

Závěry kapitoly vyplývají z šetření České školní inspekce, zprávy PAQresearch, Národních zpráv PISA a PIRLS, Krajského úřadu Královéhradeckého kraje a Magistrátu města Hradce Králové.

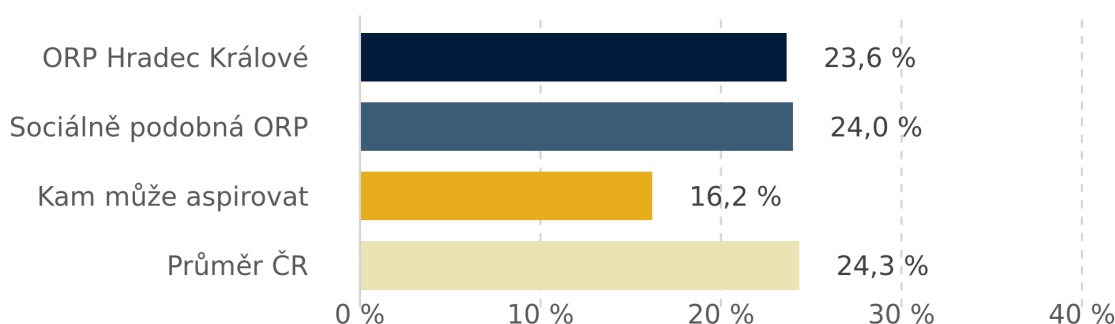
5.1 Předškolní vzdělávání ve vztahu k rovným příležitostem

Předškolní vzdělávání (preprimární vzdělávání) je v České republice součástí vzdělávacího systému a je poskytováno dětem ve věku 2 až 6 let. Efektivním a individualizovaným vzděláváním mohou mateřské školy podporovat řádný nástup dítěte do základní školy a snižovat tak riziko odkladu školní docházky, který je dlouhodobě jedním z negativních rysů spojených se začátkem primárního vzdělávání v českém vzdělávacím systému.⁵⁷

V monitorovaném území dochází k udělování odkladů školní docházky z důvodů psychického, fyzického nebo sociálního. Podnětem pro odklad je většinou vyjádření mateřské školy a na druhém místě iniciativa rodičů.

Školky ve většině případů vedou s dětmi pravidelnou předškolní přípravu pro rozvoj čtenářské a matematické pregramotnosti, důraz kladou na rozvoj jemné i hrubé motoriky, v území se nacházejí také tzv. přípravné třídy. Ideální stav je přenos údajů sledovaných během docházky do školky o dítěti na základní školy, kam děti přestupují. Toto většinou funguje u organizací, kde je ZŠ a MŠ jednou organizací nebo pod stejným zřizovatelem.

Graf 24 Odklady povinné školní docházky v rámci ORP HK⁵⁸

Dlouhodobě má naše země vysoký podíl odkladů povinné školní docházky v porovnání s evropskými zeměmi. Odklady jsou zdůvodnitelné pro část dětí, ale dostávají ho i děti s dobrými předpoklady pro vzdělávání, čímž se prohlubují nerovné šance ve vzdělávání.

Cílem ČR je proto podle Strategie vzdělávání 2030+ snižování odkladů skrze podporu dětí ve všech MŠ – včasnou a komplexní péčí, a vzděláváním učitelů na prvním stupni ZŠ, aby dokázali individualizovaně rozvíjet všechny děti nastupující do první třídy.

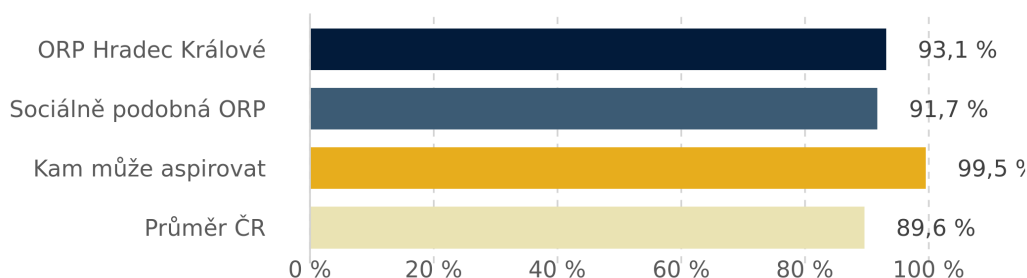
K naplnění tohoto cíle v rámci Strategie vzdělávání 2030+ by mohlo napomoci navštěvování

⁵⁷ Zdroj: Výroční zpráva ČŠI, strana 14

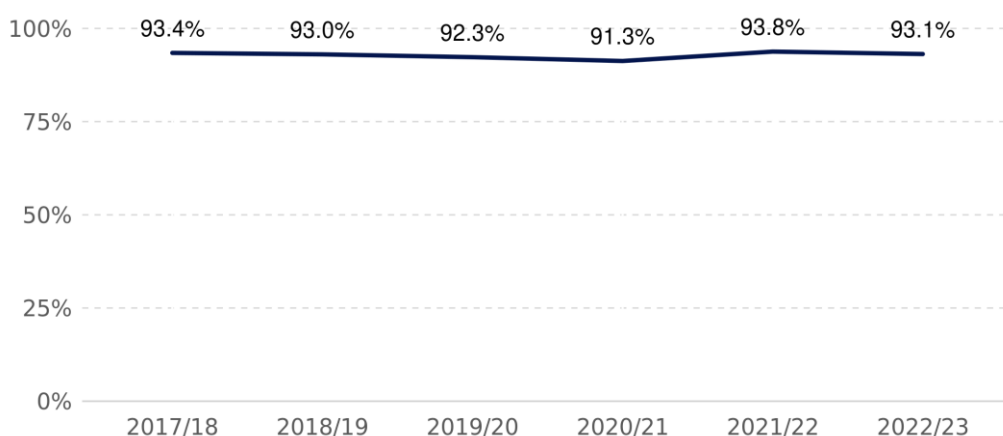
⁵⁸ Zdroj: PAQreport ORP Hradec Králové

předškolního vzdělávání ještě před povinnou předškolní docházkou, tj. v ČR před pátým rokem věku dítěte, ideálně alespoň od čtyř let věku dítěte. Předškolní vzdělávání a vzdělávací výsledky spolu úzce souvisí. V ORP, kde se účastní předškolního vzdělávání více dětí ve věku 3 až 5 let, vidíme nižší podíl odkladů a také menší neúspěšnost na základních školách.⁵⁹

Graf 25 Podíl dětí ve věku 3-5 let v předškolním vzdělávání

Graf 26 Vývoj podílu dětí ve věku 3-5 let v předškolním vzdělávání (2018-2023)

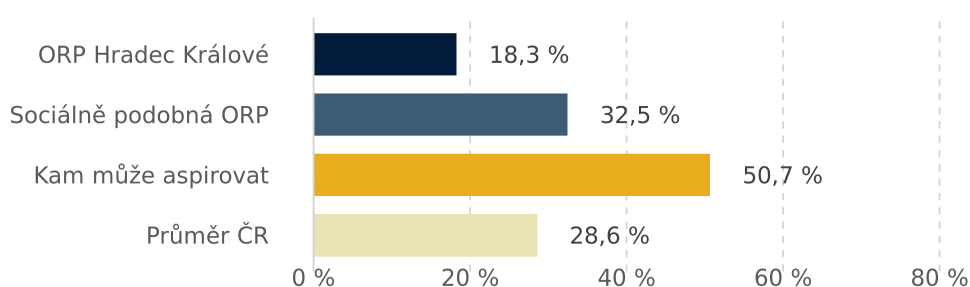

Dalším významným vlivem na odklady školní docházky a také na pozdější vzdělávací výsledky dětí je zapojení již dvouletých dětí do předškolního vzdělávání. Psychologický výzkum posledních dvou dekad ukazuje, že účast dvouletých dětí v předškolním vzdělávání není principiálně špatně, je-li kvalitní. Pro některé děti ze zvlášť znevýhodněných podmínek je včasná předškolní péče velmi přínosná.⁶⁰

⁵⁹ Zdroj: PAQreport ORP Hradec Králové

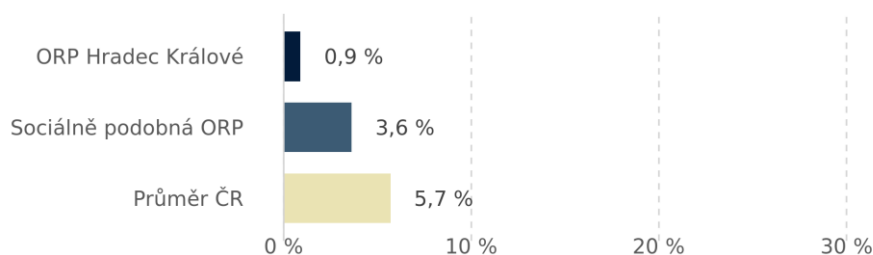
⁶⁰ Zdroj: PAQreport ORP Hradec Králové

Graf 27 Podíl dvouletých dětí v předškolním vzdělávání

Pokud již k odkladu školní docházky dojde, a to z jakéhokoli relevantního důvodu, je žádoucí zařazení dítěte do přípravných tříd, které se zaměřují na vyrovnání vývoje dítěte s ohledem na jeho školní nezralost v době, kdy by již mělo školní docházku realizovat. Dle přiloženého grafu je patrné, že přípravné třídy v rámci našeho ORP nejsou v porovnání s podobným ORP příliš využívány.

Graf 27 Podíl žáků v přípravných třídách

Ze závěrů části analýzy předškolního vzdělávání vyplývá, že největším problémem na poli rovného přístupu ke vzdělávání jsou odklady školní docházky a práce s dětmi, kterým je odklad přiznán. V rámci území ORP Hradec Králové by výrazně pomohlo zařazení dětí s odkladem do přípravných tříd.⁶¹

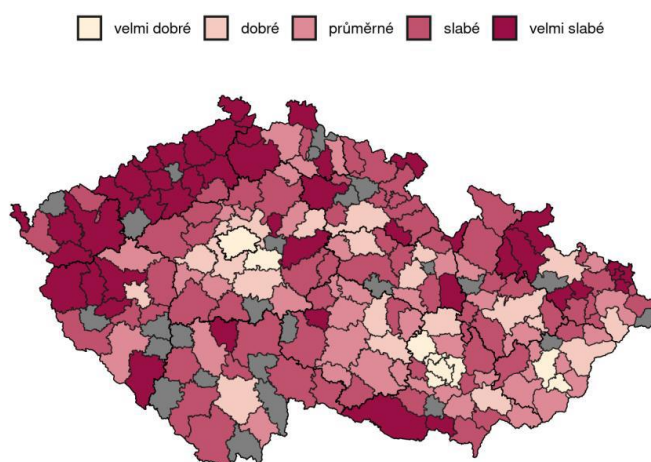
⁶¹ Zdroj informací: <https://www.datapaq.cz/>

5.2 Základní vzdělávání ve vztahu k rovným příležitostem

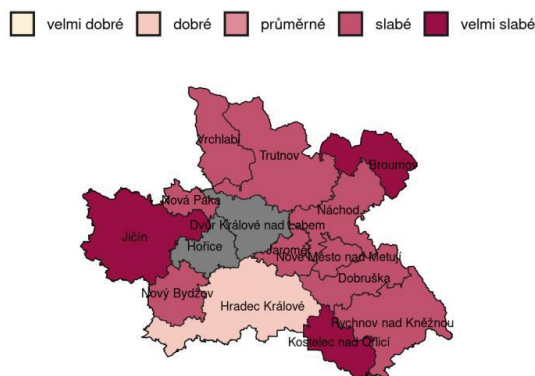
Testování žáků

Výsledky testování školní úspěšnosti se skládají z výsledků zjišťování ČŠI v 5. a 9. třídách v roce 2022 a výsledků žáků u jednotné přijímací zkoušky (JPZ) v letech 2018-2021. Výsledky testování ukazují, jak se daří v mikroregionu zlepšovat výsledky žáků a také ověřují naplňování výstupů rámcových vzdělávacích programů.⁶²

Obrázek 7 Výsledky testování v ČR

Obrázek 8 Výsledky testování v Královéhradeckém kraji

Přijímací zkoušky na střední školy (JPZ) ovlivňují podobu výuky na druhém stupni a determinují přípravu žáků. Testy se konají z českého jazyka a matematiky a jsou podle specifikace CZVV koncipovány podle rámcových vzdělávacích programů (RVP). Jejich cílem má být ověřovat [znalosti a dovednosti](#) u žáků, kteří se jich účastní (JPZ se v průměru za ČR neúčastní cca 25 % žáků, kteří si nepodali přihlášku na maturitní obor). Vlastnosti testů v omezené míře analyzuje

⁶² <https://www.datapaq.cz/>

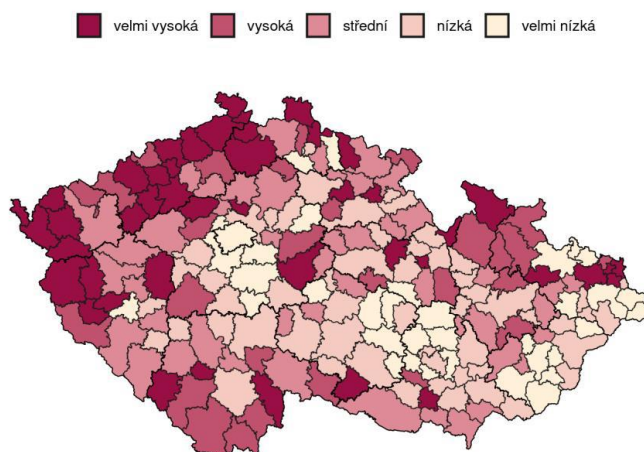
CZVV, a proto nelze z veřejně dostupných dokumentů s jistotou říct, jaký typ kompetencí a dovedností ověřují vzhledem k dokumentům vzdělávací politiky a dalším testům (např. PISA). Rozložení výsledků mezi regiony je ovšem důležité sledovat, protože výsledky určují vzdělávací dráhy (a to i v současné situaci, kdy nejsou výsledky porovnatelné mezi roky).⁶³

Nedokončení základního vzdělávání

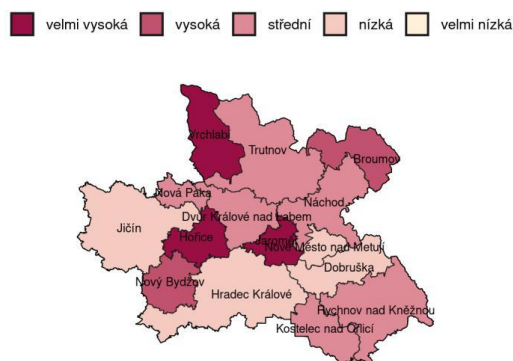
Vzdělávání zásadně ovlivňuje možnost úspěchu v dospělosti, a to nejen z pohledu uplatnění na trhu práce, ale také zdraví, sociálního statusu nebo zapojení se do běžného života.

Dá se tedy říct, že vzdělávací neúspěšnost ovlivňuje celkový život daného jedince, ale také celé společnosti, protože prohlubuje chudobu mezi generacemi.

Obrázek 9 Vzdělávací neúspěšnost

Obrázek 10 Vzdělávací neúspěšnost v kraji

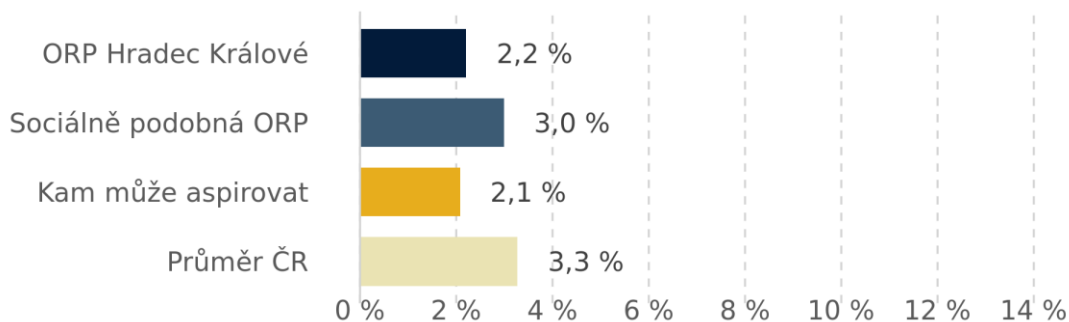
Nedokončování základního vzdělání je jeden z nejzávažnějších projevů vzdělávacího neúspěchu.

⁶³ Zdroj informací: <https://www.datapaq.cz/>

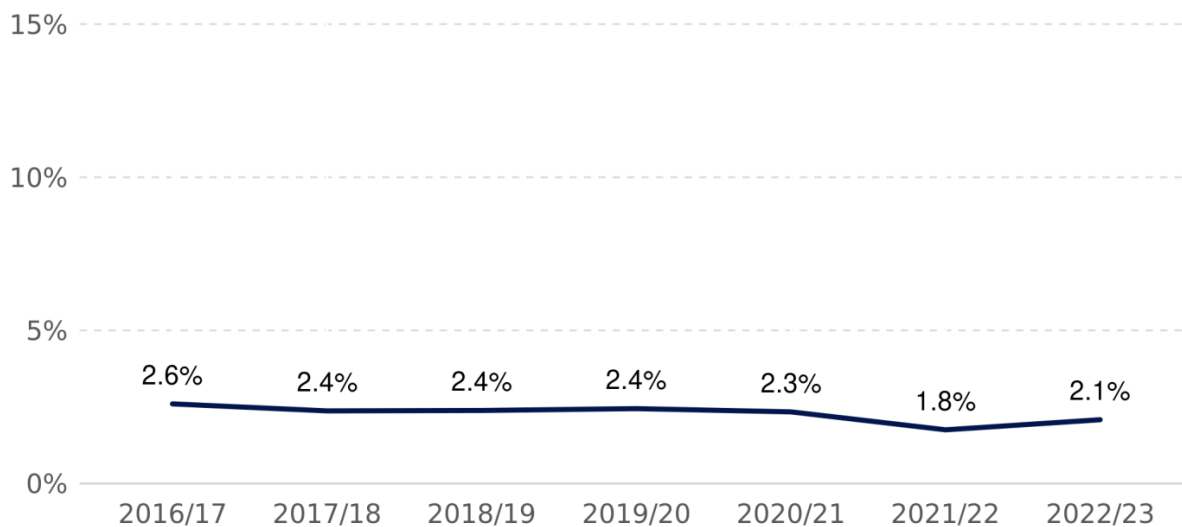
Žák sice může pokračovat ve studiu na střední škole, ovšem v omezeném množství oborů, přičemž se to děje málokdy.

V ORP Hradec Králové nedokončilo ve školních letech 2018/2019-2022/2023 základní vzdělání v průměru 2,2 % dětí, to představuje v každém školním roce průměrně 35 dětí.⁶⁴

Graf 27 Počet žáků, kteří nedokončí základní vzdělání

Graf 28 Vývoj nedokončování základního vzdělání mezi lety 2017-2023

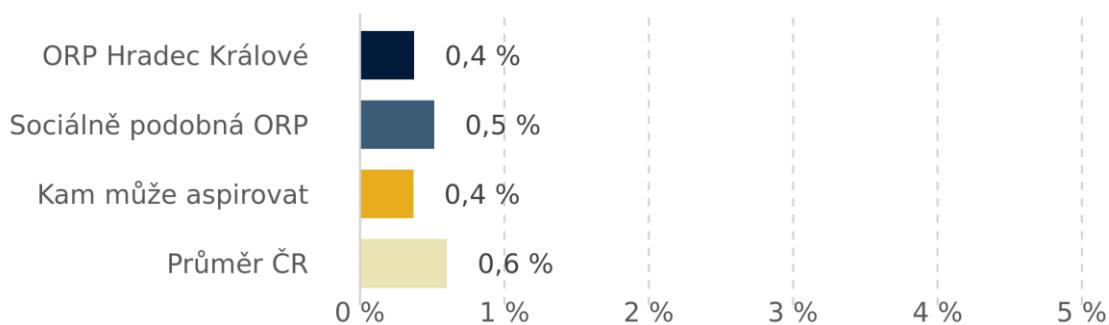

Snižování neprospívání i opakování ročníku proto zařazujeme jako jeden z hlavních indikátorů zlepšení vzdělávací neúspěšnosti, a to hlavně z důvodu, že v případě opakování ročníku či neprospívání působí demotivačně a nevede ke zlepšení výsledků, ba naopak.⁶⁵

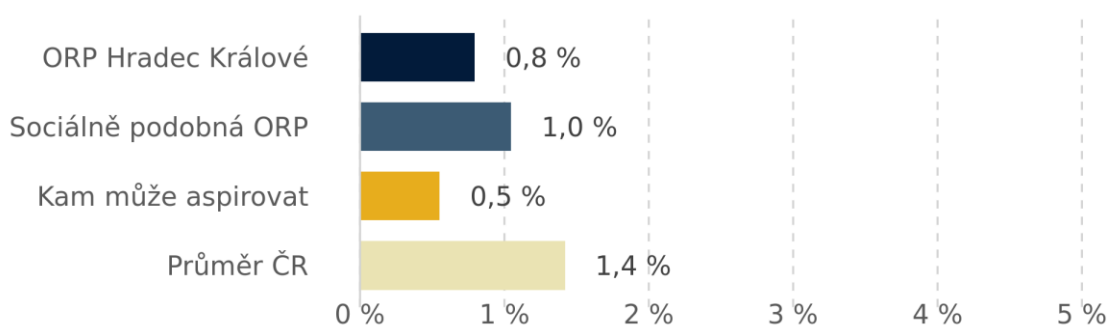
⁶⁴ Zdroj informací: <https://www.datapaq.cz/>

⁶⁵ Zdroj informací: <https://www.datapaq.cz/>

Graf 29 Kolik žáků na ZŠ opakuje ročník

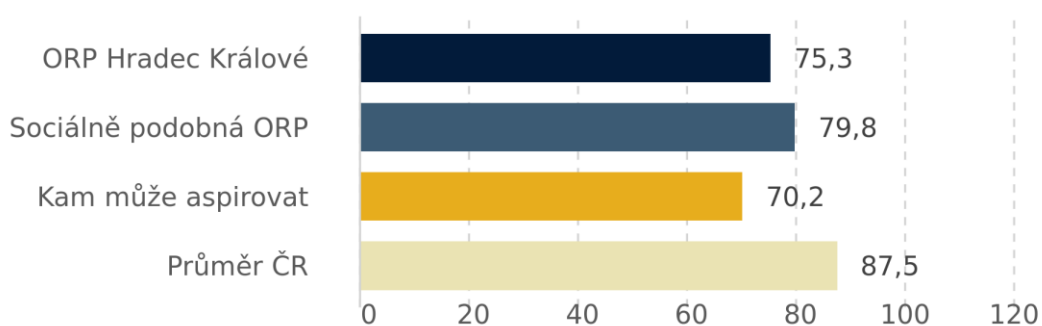

Graf 30 Kolik žáků na ZŠ neprospívá

Velký vliv na opakování ročníku či neprospívání je absence. Absence vedou k zaostávání žáka v učivu a tím ke špatným studijním výsledkům. Absence se nejčastěji objevují u žáků z rodin s nízkým socioekonomickým zázemím. ⁶⁶

Graf 31 Počet zameškaných hodin za rok 2023

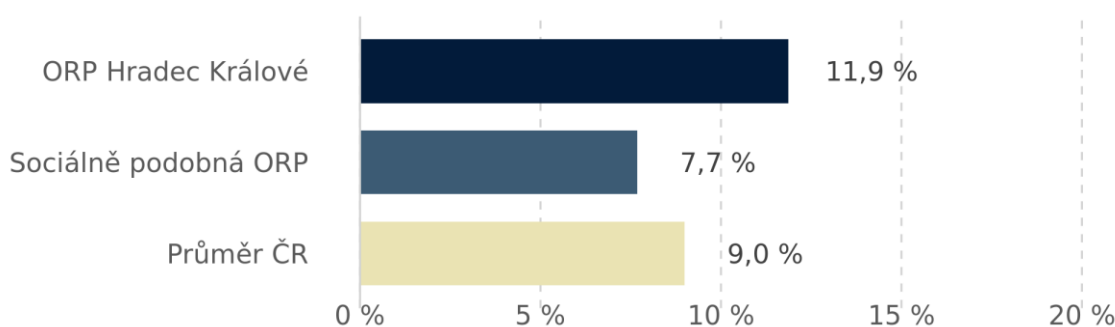

⁶⁶ Zdroj informací: <https://www.datapaq.cz/>

Odchody do maturitních oborů či na víceletá gymnázia⁶⁷

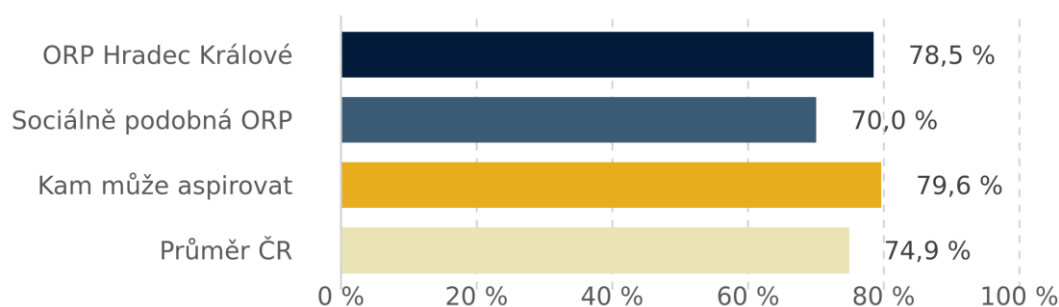
Každé dítě má právo na přístup ke kvalitnímu vzdělání. To vyžaduje, aby každé dítě dostalo dostatečnou podporu, která maximalizuje jeho/ její vzdělávací potenciál. Český vzdělávací systém selektuje děti v brzkém věku. Žáci s lepšími výsledky, ale také s průměrnými výsledky a vyšším socioekonomickým zázemím, často odcházejí na víceletá gymnázia. To při vyšším podílu vede k situaci, že žáci, kteří neodejdou na víceletá gymnázia, mohou zůstat v méně podnětném prostředí (sami ztrácí ambice a aspirace, jejich učitelé jim rovněž více přestávají věřit). To může negativně ovlivnit jejich vzdělávací dráhu a výběr střední školy. Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ si klade za cíl omezení rané selektivity včetně odchodů na víceletá gymnázia, které by neměly v žádném regionu přesahovat 10 %.

Graf 32 Odchody na víceletá gymnázia

Data dokládají, že pro vzdělání je klíčovou aspirací i rodina. Žáci s nižším socioekonomickým statusem si vybírají méně často maturitní obory, a to i přesto, že mají lepší dovednosti než žáci s vyšším socioekonomickým statusem.⁶⁸

Graf 33 Kolik žáků si podalo přihlášku na maturitní obor

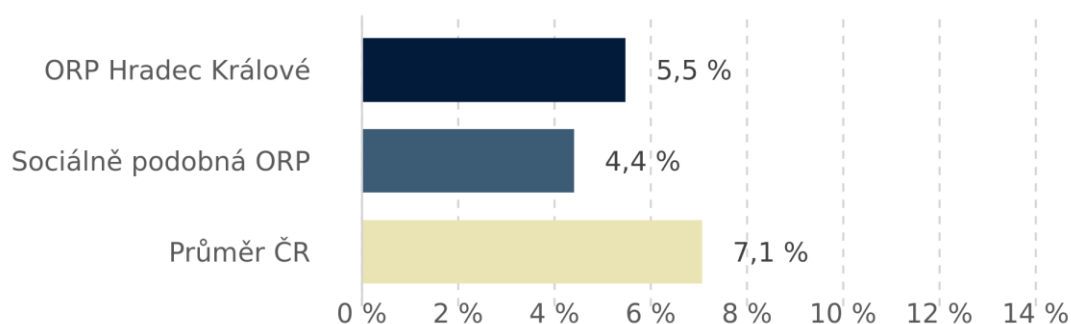
⁶⁷ Zdroj informací: <https://www.datapaq.cz/>

⁶⁸ <https://www.datapaq.cz/>

Podíl cizinců s vlivem na vzdělávání

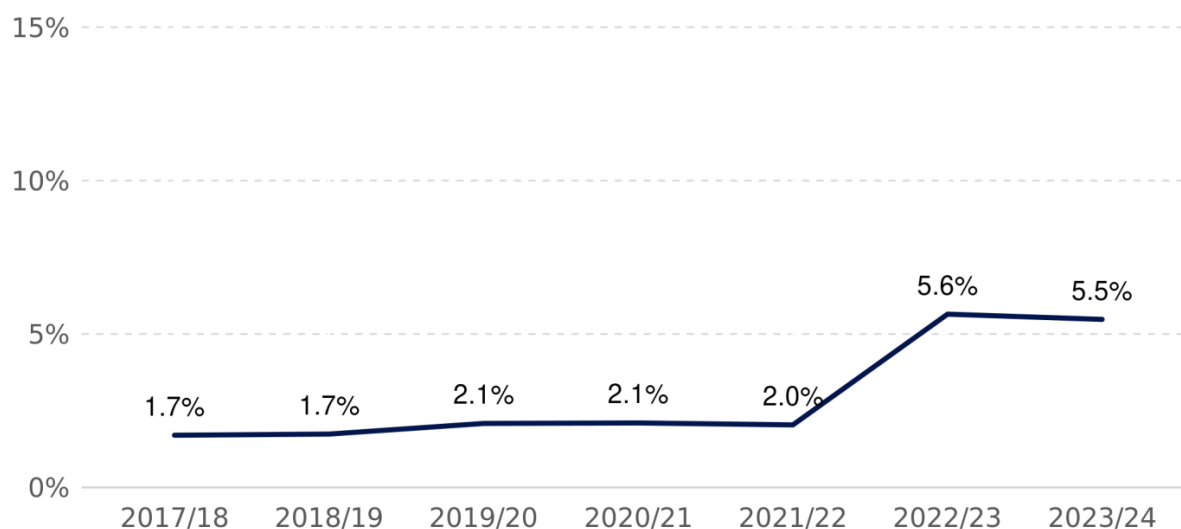
Dalším ukazatelem s velkým vlivem na úspěšnost vzdělávání je ukazatel mapující zastoupení žáků-cizinců tedy žáků s odlišným mateřským jazykem. Jelikož žáci-cizinci mají často speciální vzdělávací potřeby (např. nízkou znalost českého jazyka, nízké socioekonomické zázemí), vyžaduje jejich vzdělávání podporu, což má vliv i na ostatní žáky ve třídě.

Graf 34 Podíl žáků-cizinců v základním vzdělávání

Podíl žáků-cizinců je výrazně ovlivněn válkou na Ukrajině, kdy se díky žákům-azylantům z Ukrajiny podíl žáků-cizinců výrazně zvýšil.⁶⁹

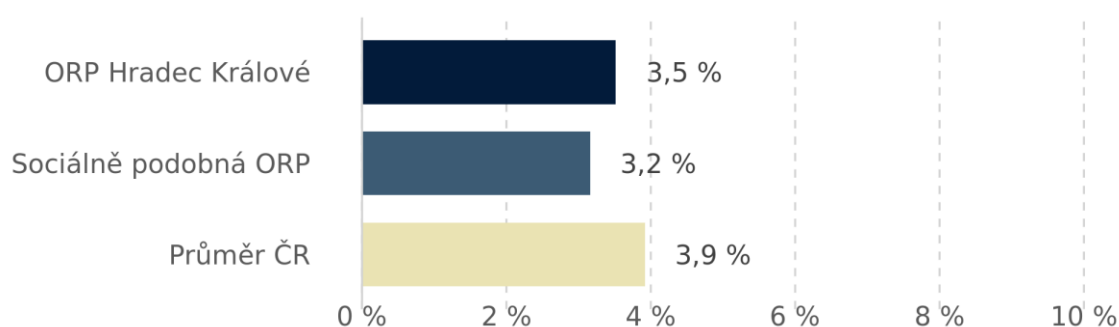
Graf 35 Vývoj podílu žáků-cizinců v základním vzdělávání (2018-2023)⁷⁰

⁶⁹ Zdroj informací: <https://www.datapaq.cz/>

⁷⁰ Zdroj informací: <https://www.datapaq.cz/>

Graf 36 Podíl žáků-azylantů z Ukrajiny v základním vzdělávání

5.3 Financování vzdělávání v ORP Hradec Králové

Financování škol představuje, kolik financí do základních škol směřuje na žáka od [státu](#) (státního rozpočtu a [příslušné kapitoly MŠMT](#)) a [zřizovatelů](#), tedy nejčastěji od obcí.

[Úspěšné vzdělávání](#) znevýhodněných žáků vyžaduje kvalitní pedagogy, podpůrné pracovníky a dobré vybavení a podmínky ve školách. Proto by financování školství mělo výrazně více odrážet sociální situaci a podmínky, a to především destabilizující chudobu, která se vzděláváním souvisí nejvíc. To se v Česku neděje ani prostřednictvím financí od státu (jediným nástrojem je financování podpůrných opatření pro jednotlivé žáky s SVP), ani od obcí. Možná i proto v ORP s nízkým financováním vzdělávání častěji zaostává za sociální situací. ⁷¹

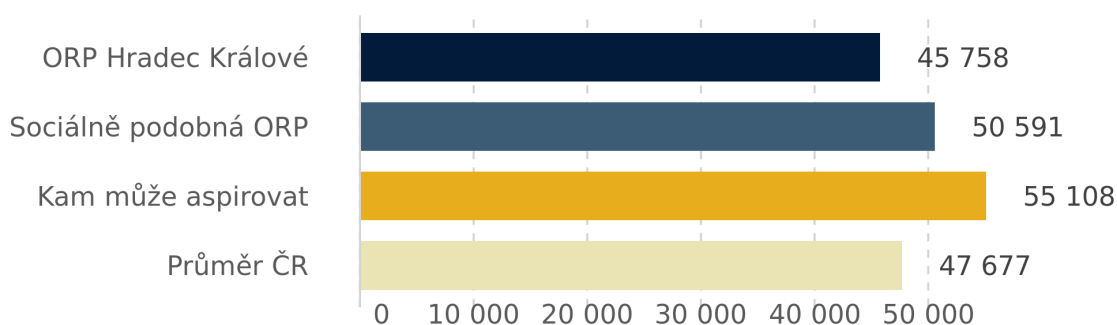
Lze tedy říci, že do lokalit s větším počtem znevýhodněných žáků ze sociálně slabšího prostředí, by mělo směřovat více financí na pedagogické i nepedagogické pracovníky, tak aby i v těchto lokalitách byla zaručena kvalitní výuka a tím se srovnali nerovnosti ve vzdělávání.

Školám s heterogenními třídami, vysokým podílem sociálně znevýhodněných žáků z důvodů odlišného kulturního prostředí a jiných životních podmínek s rizikem předčasného odchodu ze vzdělávání či rizikem opakování ročníku byla určena další dotace z Národního plánu obnovy. Jejím cílem je zvýšení školní úspěšnosti těchto žáků prostřednictvím personální podpory, např. školního sociálního pedagoga, školního psychologa, koordinátora inkluze nebo tandemového učitele. Tyto finanční prostředky jsou určeny ovšem i na přímou podporu žáků prostřednictvím např. doučování, psychosociální intervence nebo také snídaňových klubů pro žáky. ⁷²

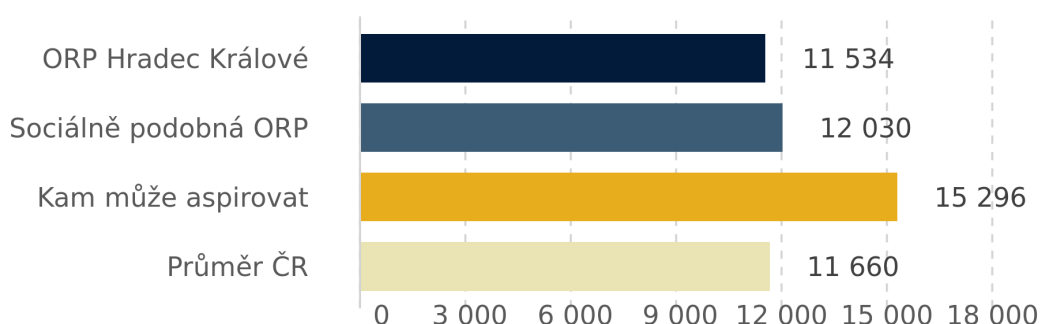
⁷¹ Zdroj informací: <https://www.datapaq.cz/>

⁷² Zdroj informací: Kvalita vzdělávání v České republice ve školním roce 2022/ 2023, Výroční zpráva české školní inspekce, str. 51

Graf 37 Kolik peněz do ORP směřuje od MŠMT na platy

Graf 38 Kolik peněz do regionu směřuje od zřizovatelů

Pedagogická práce je financována na základě skutečného počtu hodin přímé pedagogické činnosti realizované v souladu s příslušným ŠVP. Ve financování nepedagogické práce přetrvává normativní model vycházející z počtu žáků ve škole, změnil se však způsob stanovení normativů.

73

Tabulka 24 Kolik peněz směřuje od MŠMT na pedagogické pracovníky, nepedagogické pracovníky, asistenty pedagoga a ostatní neinvestiční výdaje

	ORP Hradec Králové	Sociálně podobná ORP	Kam aspirovat	Průměr ČR
Finance na pedagogické pracovníky od státu na žáka	38 101 Kč	41 396 Kč	44 670 Kč ↑	39 278 Kč
Finance na nepedag. pracovníky od státu na žáka	5 244 Kč	6 808 Kč	7 904 Kč ↑	6 030 Kč
Finance na asistenty pedagoga od státu na žáka	872 Kč	770 Kč	1 565 Kč ↑	780 Kč
Finance na ostatní neinvestiční výdaje od státu na žáka	1 541 Kč	1 618 Kč	1 671 Kč ↑	1 589 Kč

⁷³ Zdroj: Kvalita vzdělávání v České republice ve školním roce 2022/ 2023, Výroční zpráva české školní inspekce, str. 51

5.4 Odborný rozvoj pedagogů v ORP Hradec Králové

Kvalita pedagogického sboru významně ovlivňuje nejen kvalitu vzdělávání, ale i celkovou kvalitu školy. Pedagogové dbají o svůj profesní růst různými formami, jejichž efektivita je nicméně různá. Nejčastěji (82 %) využívané plány dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (dále také „DVPP“) jsou stanoveny obecně pro celou školu, plány osobního rozvoje vzhledem k individuálním potřebám jednotlivých pedagogů byly zaznamenány jen v 15 % škol.⁷⁴

Plány DVPP nejčastěji sestavují ředitelé dle požadavků a podnětů od pedagogů (93 %) a také na základě nabídky vzdělávacích institucí (71 %). Cílenou vazbu mezi zjištěním z hospitací a plánem DVPP vytváří jen 44 % ředitelů, což se jeví z hlediska podpory rozvoje pedagoga jako nedostatečné. Obsahová náplň DVPP se v průběhu let v podstatě nemění, což je největší problém.

Pedagogové předškolního vzdělávání

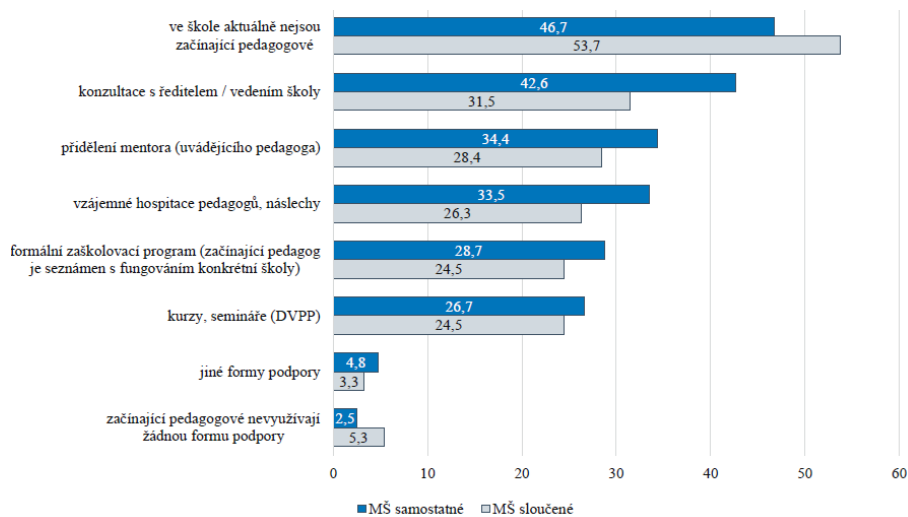
Pedagogové dbají o svůj profesní růst různými formami, nejčastěji se kurzy a semináře týkají aspektů vzdělávacích oblastí předškolního vzdělávání (52 %), dále individualizace vzdělávání včetně pedagogické diagnostiky (26 %) a také metod a forem vzdělávání včetně alternativních pedagogických směrů (24 %). Bohužel důležitá tematika vzdělávání dětí s odkladem školní zralosti byla zastoupena méně (20 %), podobně jako vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (18 %) a logopedie (19 %).⁷⁵

Dalším důležitým aspektem ve vzdělávání pedagogů předškolního vzdělávání je podíl začínajících pedagogů. Pro každého začínajícího pedagoga je důležitá podpora ze strany vedení i od kolegů. Většina ředitelů poskytuje více forem současně. Podobně jako v předchozím roce jsou nejčastěji nabízeny konzultace přímo s ředitelem (36 %), dále přidělení uvádějícího učitele - mentora (35 %), formální zaškolovací program (28 %), vzájemné hospitace pedagogů (27 %) a využití seminářů DVPP (27 %).

Graf 39 Podpora začínajícím učitelům – podíl škol (v %)

⁷⁴ Kvalita vzdělávání v České republice ve školním roce 2022/ 2023, Výroční zpráva české školní inspekce, str. 27

⁷⁵ Kvalita vzdělávání v České republice ve školním roce 2022/ 2023, Výroční zpráva české školní inspekce, str. 28

Za nejpřínosnější pro svůj rozvoj uvádějí pedagogové nejčastěji spolupráci s kolegy (38 %) a DVPP (26 %). Spolupráce s kolegy se nejčastěji týkala výměny informací o dětech (80 %), výměny materiálů a předávání informací o metodách a formách vzdělávací práce. Poměrně časté je také společné plánování a společné organizování akcí školy. Společné hodnocení dětí uvedlo ale jen 20 % pedagogů a vzájemné hospitace dokonce jen 8 %.⁷⁶

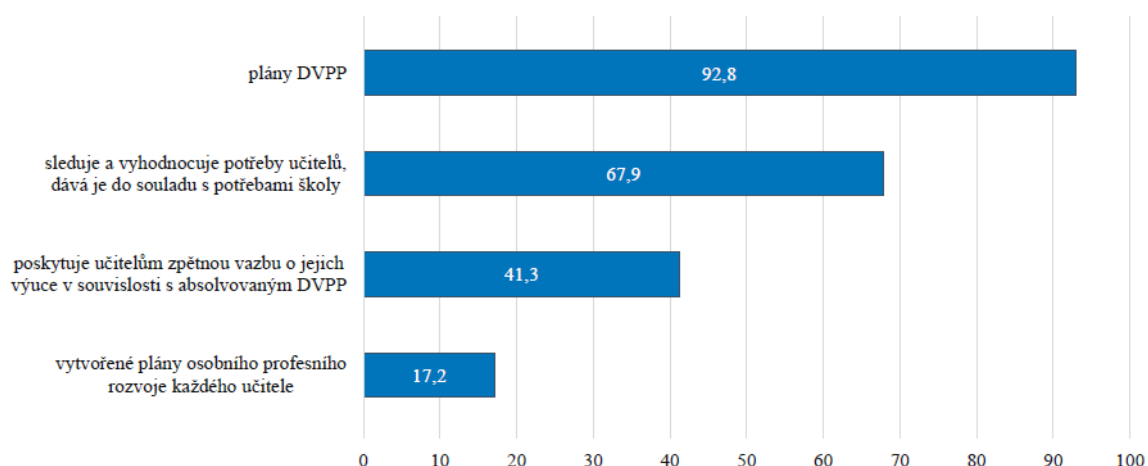
Pedagogové základního vzdělávání

I v kategorii základního vzdělávání dbají pedagogové na svůj profesní růst a rozvoj. Kvalifikovaní, odborně zdatní a profesionálně vystupující pedagogové otevřením výměny zkušeností, spolupráci s kolegy jsou základem dobrého a kvalitního vzdělání. Nejen kvalifikovaný pedagog je efektivní pro vzdělávání žáků a děti, také jejich vstřícný, respektující přístup k žákům přináší pozitivní interakci, komunikaci, podporuje rozvoj žákovské samostatnosti a odpovědnosti. Aktivitu v oblasti profesního rozvoje deklarovalo 70 % učitelů hodnocených škol, nejčastěji se účastnili seminářů zaměřených na poznatky v předmětech, které vyučují. Naopak v mnohem menší míře absolvovali například akce orientované na vzdělávání žáků nadaných či na výuku v multikulturním prostředí, což jsou aktuální ožehavá témata související s kvalitou škol. Překvapující je pasivita více než 20 % učitelů, kteří nebyli účastníky žádného dalšího vzdělávání, ačkoli prohlubování kvalifikace k výkonu sjednané práce je jejich povinností.⁷⁷

⁷⁶ Kvalita vzdělávání v České republice ve školním roce 2022/ 2023, Výroční zpráva české školní inspekce, str. 28

⁷⁷ Kvalita vzdělávání v České republice ve školním roce 2022/ 2023, Výroční zpráva české školní inspekce, str. 58

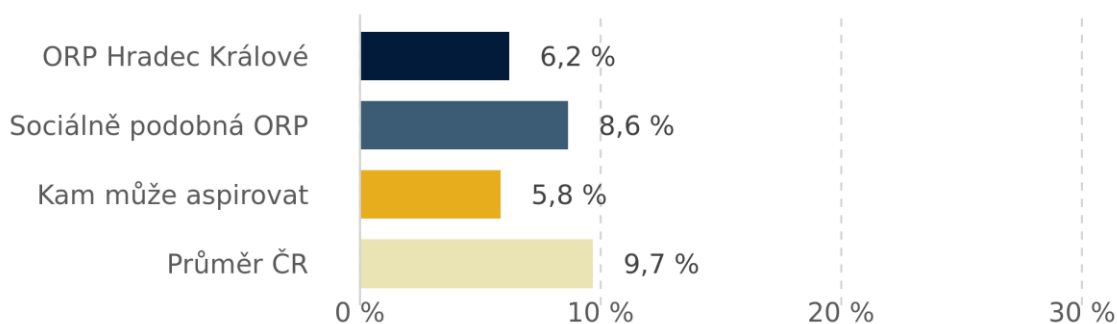
Graf 40 Způsob péče vedení škol o naplňování potřeb učitelů a jejich profesní rozvoj – podíl škol (v %)

Kvalita základního vzdělávání je velmi ovlivněna věkem pedagogů a tím jejich zkušenostmi. Ve školním roce 2022/2023 v hodnocených školách vyučovali pedagogové, jejichž průměrný věk se meziročně nepatrně snížil na 46 let; necelých 17 % pedagogů bylo mladších 30 let a 8 % naopak přesáhlo 60 let věku. Průměrná délka učitelské praxe činila 19 roků (v malých školách do 150 žáků byla přibližně o dva roky nižší).⁷⁸

Začínajících pedagogů (do 2 let praxe) bylo v navštívených školách necelých 14 %.⁷⁹ Při velkém zastoupení začínajících pedagogů může docházet k nekvalifikované výuce, v tomto případě velmi záleží, zda se nový, začínající učitel bezproblémově začlení do školy a budou mít dostatek podpory od starších, zkušenějších kolegů.

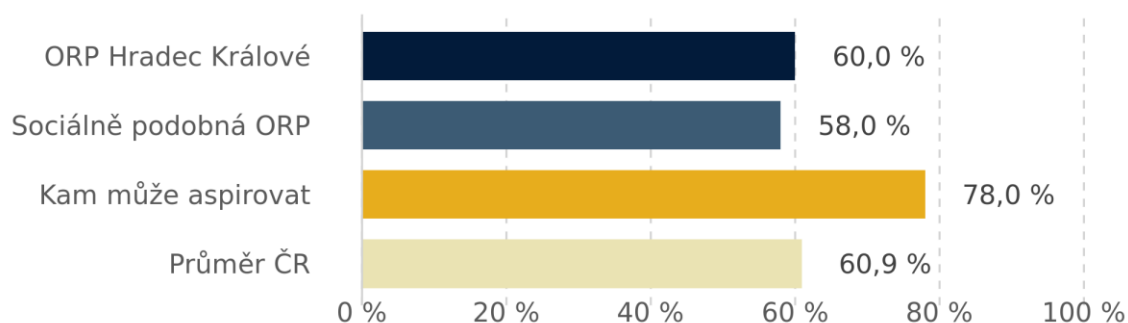
Graf 41 Podíl nekvalifikované výuky

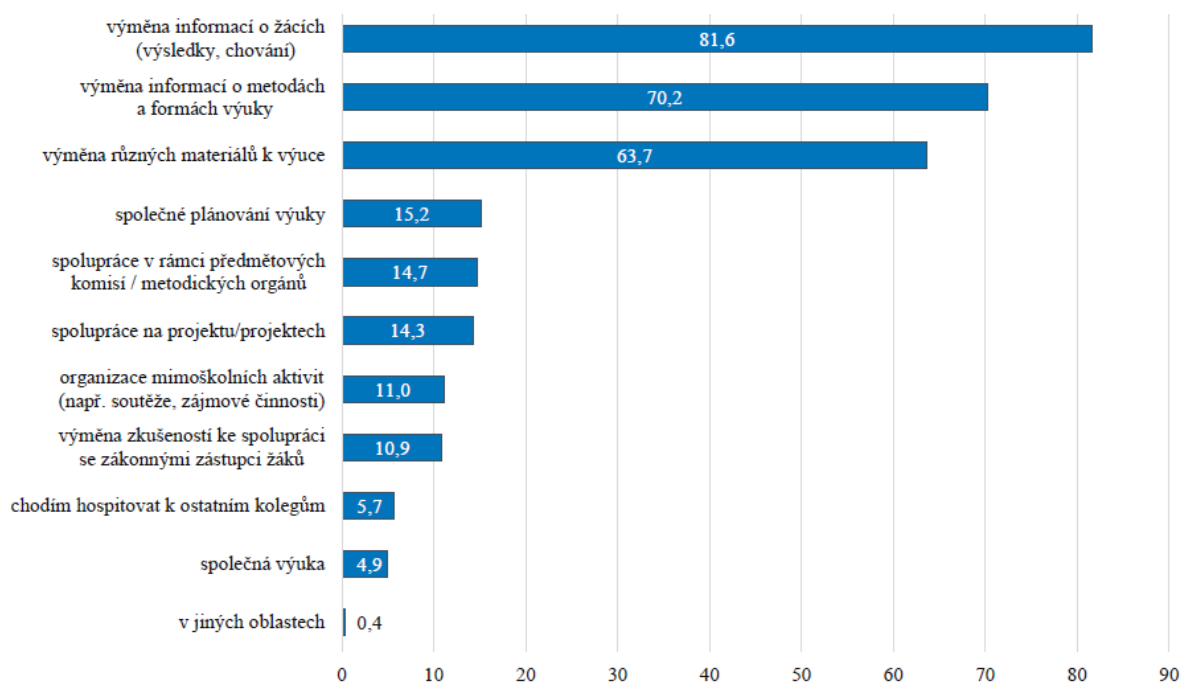
⁷⁸ Zdroj: Kvalita vzdělávání v České republice ve školním roce 2022/ 2023, Výroční zpráva české školní inspekce, str. 58

⁷⁹ Zdroj: Kvalita vzdělávání v České republice ve školním roce 2022/ 2023, Výroční zpráva české školní inspekce, str. 56

Graf 42 Podíl škol s uvádějícím učitelem

Graf 43 Oblasti spolupráce – podíl učitelů (v %)

Důležitou roli ve většině pedagogických sborů jsou i nepedagogičtí pracovníci jako jsou asistenti pedagoga, odborní pracovníci školských poradenských pracovišť – metodici prevence, výchovní poradci, speciální pedagogové, školní psychologové. Dohromady je zajištěno kvalitní a kvalifikované základní vzdělání.

6 Informace o stavu základních gramotností/ klíčových kompetencí a inkluзивity v území

6.1 Čtenářská gramotnost

Projekt PIRLS přináší v průběhu uplynulých 20 let velké množství detailních informací o výsledcích žáků 4. ročníku základních škol ve čtení s porozuměním spolu s dalšími poznatky o kontextech, v nichž se žáci v různých zemích světa učí číst. Přispívá tak k hlubšímu pochopení vzdělávacích procesů v jednotlivých zemích, je důležitým zdrojem informací o úrovni čtenářských dovedností, trendech ve výsledcích žáků, a poukazuje na možnosti nových přístupů ke vzdělávání.

Průměrný výsledek českých žáků 4. ročníků v šetření čtenářských dovedností PIRLS 2021 dosahuje hodnoty 540 bodů a je nad průměrem škály PIRLS. Česká republika přitom zaostala za pěti členskými zeměmi EU, které se testování zúčastnily. Lepšího výsledku v rámci členských zemí EU dosáhli žáci Irska, Chorvatska, Litvy, Finska a Polska.

V České republice za uplynulých 5 let jen velmi mírně vzrostl podíl žáků, kteří ovládají čtenářské dovednosti na nejvyšší úrovni. Podíl českých žáků dosahujících velmi vysoké úrovně ve čtení se od roku 2016 zvýšil z 10 % na 11 %. Zároveň u nás došlo k mírnému vzestupu podílu žáků, kteří svými dovednostmi nedosáhli ani nejnižší úroveň čtenářských dovedností. Tito žáci mohou mít v průběhu vzdělávání učební potíže v důsledku problémů s porozuměním textu.

Česká republika patří k zemím s nadprůměrnými rozdíly ve výsledcích žáků v závislosti na jejich socioekonomickém zázemí. Zastoupení žáků v jednotlivých kategoriích socioekonomického statusu, stejně jako průměrné výsledky v testu PIRLS, se významně liší v jednotlivých krajích ČR.⁸⁰

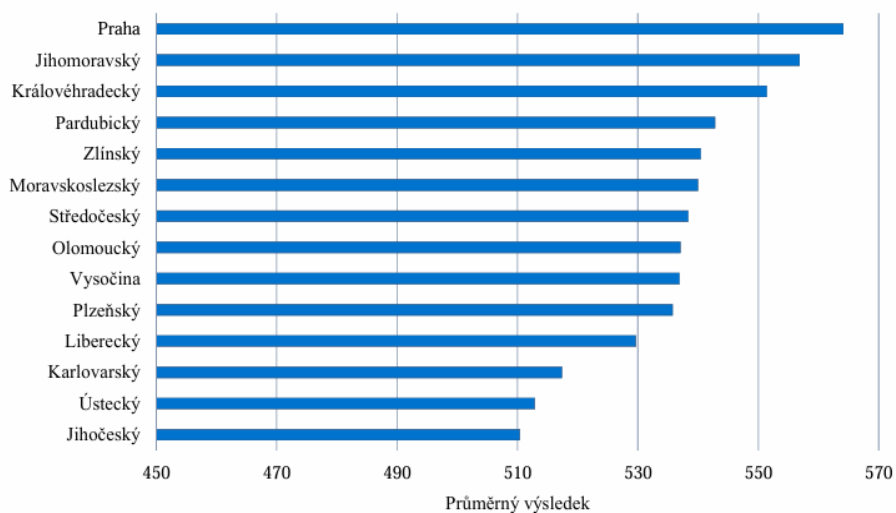
⁸⁰ Zdroj: JANOTOVÁ, Zuzana; BOUDOVÁ, Simona; HAVLÍČKOVÁ, Martina; HALBOVÁ, Barbora; PRAŽÁKOVÁ, Dana et al. Mezinárodní šetření PIRLS 2021: národní zpráva. Praha: Česká školní inspekce, 2023. ISBN 978-80-88492-31-3.

Porovnání výsledků v rámci krajů České republiky

Obrázek 10 Průměrný výsledek žáků v krajích

V šetření PIRLS 2021 byly reprezentativně zastoupeny všechny kraje České republiky, proto můžeme porovnávat jejich průměrné výsledky.

GRAF 2 | Průměrný výsledek českých žáků v krajích

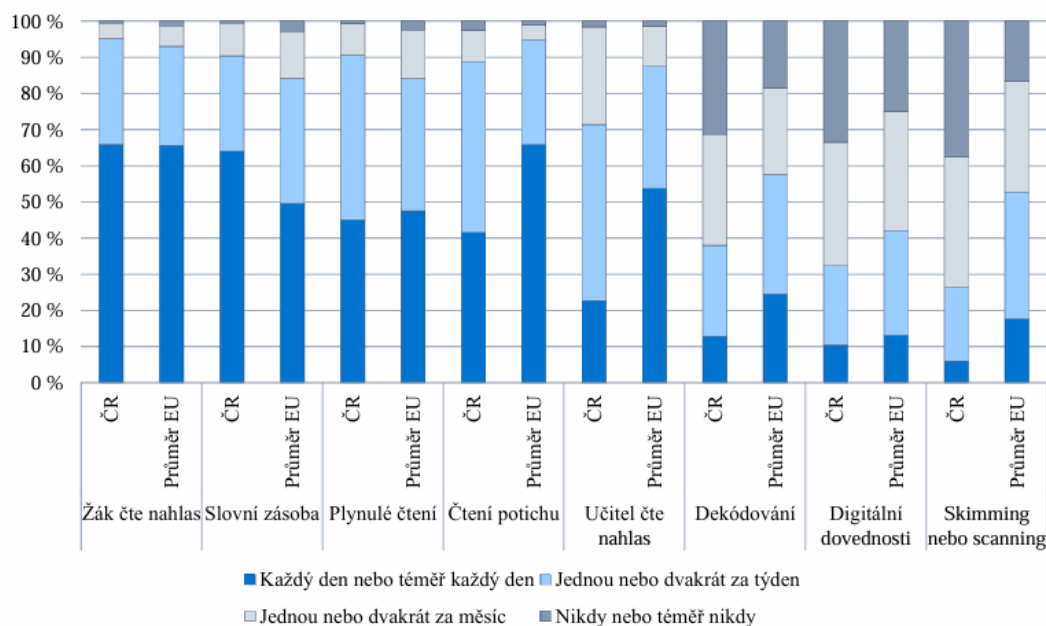
Nejlepší průměrný výsledek zaznamenali žáci z Prahy následováni žáky z Jihomoravského a Královéhradeckého kraje. Jejich výsledky jsou srovnatelné s průměrnými výsledky nejúspěšnějších zemí EU. Naopak nejhorší průměrný výsledek měli žáci Jihočeského, Ústeckého a Karlovarského kraje. Svými výsledky by se tyto kraje zařadily mezi nejméně úspěšné země EU. Přesto jsou průměrné výsledky všech krajů nad průměrem škály PIRLS.

Při výuce čtení učitelé v České republice po žácích nejčastěji požadují, aby četli nahlas, a věnují se procvičování slovní zásoby. Oproti průměru zemí EU čeští učitelé výrazně méně často čtou žákům nahlas a v menší míře je učí různé techniky čtení zahrnující digitální dovednosti. Ve srovnání se zeměmi EU je v České republice výrazně podprůměrný podíl žáků, které učitelé podněcují, aby zpochybňovali názory v textu nebo aby četli texty s různými úhly pohledu. Od roku 2016 však vzrostl podíl žáků, kteří dostávají čas na čtení knih podle jejich vlastního výběru. Mezi činnostmi, které rozvíjejí čtenářské dovednosti, v hodinách čtení nadále převládá procvičování vyhledávání informací v textu, vysvětlování přečteného textu a určování jeho hlavní myšlenky. Většina českých žáků se těmito čtenářskými činnostmi věnuje alespoň jednou týdně. Naopak nejméně se čeští žáci ve výuce zabývají určováním postoje nebo záměru autora, posuzováním nebo hodnocením stylu přečteného textu a užitečnosti či důvěryhodnosti webových stránek. Osvojování a rozvoj těchto čtenářských postupů jsou do jisté míry podmíněny využíváním autentických a ucelených textů.

V České republice je nízký podíl žáků, kteří mají v hodinách čtení přístup k digitálním zařízením. Nejčastěji jsou digitální zařízení využívána k vyhledávání faktických údajů a definic. Ve všech

sledovaných činnostech prováděných na digitálních zařízeních Česká republika zaostává za průměrem zemí EU.

Graf 44 Podíl žáků, jejichž učitelé využívají uvedené činnosti při výuce čtení

Při výuce čtení je nejvyužívanější činností čtení žáků nahlas (66 % žáků, jejichž učitelé tuto činnost zařazují každý den nebo téměř každý den). Přibližně ve stejné míře učitelé rozšiřují slovní zásobu žáků. Následuje poskytování příležitostí pro rozvoj plynulého čtení a čtení žáků potichu (45 %, resp. 42 % žáků). Necelé čtvrtině žáků čtou učitelé nahlas každý nebo téměř každý den. Ostatní činnosti jsou využívány již pouze v malé míře. V České republice se tak nadpoloviční většina žáků setkává denně pouze se dvěma aktivitami, zatímco v průměru zemí EU jsou to aktivity tři. Největší rozdíl ve srovnání s průměrem zemí EU byl zaznamenán v těchto činnostech: učitel čte žákům nahlas a žáci si čtou potichu pro sebe. Ve druhé jmenované činnosti byl v České republice zjištěn nejnižší podíl žáků, kteří se s ní setkávají každý nebo téměř každý den, ze všech zemí EU zapojených do šetření.

Doporučení pro ředitele škol

- Zavádět a posilovat koncepční přístup k rozvoji čtenářských dovedností ze strany učitelů všech předmětů, a to v rámci širokého spektra dílčích elementů takového přístupu.
- Přistupovat k rozvoji čtenářské gramotnosti žáků jako k základnímu předpokladu rozvoje oborových gramotností a celoživotního učení a soustavně a cíleně v tomto smyslu podporovat budování a rozšiřování čtenářské kultury ve škole.
- Podporovat kolegiální sdílení zkušeností a přenos nových poznatků do výuky čtení napříč vzdělávacími obory.
- Cíleně plánovat a reflektovat další pedagogický rozvoj učitelů v oblasti čtenářské gramotnosti.
- Podporovat začlenění výuky čtenářských dovedností v digitálním prostředí ve vazbě na rozvoj digitálních kompetencí a mediální a informační gramotnost.
- Zlepšovat prostorově-materiální příležitosti žáků ke čtení (např. kvalitní fungování školní

knihovny, čtenářské koutky), a to včetně nabídky využití ICT technologií za účelem zlepšování vztahu žáků ke čtení.

- Podporovat spolupráci mezi školami, předávání a využívání příkladů inspirativní praxe.

Doporučení pro školy a učitele

- Uplatňovat inovativní způsoby výuky podporující kooperativní učení, kritické a tvůrčí myšlení a komunikační dovednosti (např. konstruktivistický model učení E-U-R, metody aktivního učení).
- Věnovat zvýšenou pozornost včasnému rozpoznávání učebních potíží žáků, podpoře individualizovaného přístupu a využívání gradovaných úloh.
- Přijímat vhodná opatření pro snižování míry zaostávání žáků s velmi nízkou úrovní čtenářské gramotnosti, a to s důrazem na systematické rozšiřování slovní zásoby žáků s nižším SES a na podporu motivace žáků ke čtení výběrem autentických textů a učebních materiálů z různých zdrojů včetně elektronických s ohledem na zájmy různých skupin, např. chlapců a dívek.
- Usilovat o rozvoj pokročilých čtenářských schopností a dovedností u všech žáků zařazováním vhodných čtenářských situací do výuky v rámci všech předmětů a využívat dostupnou metodickou péči o oblast čtenářské gramotnosti žáků.
- Zvyšovat nároky na studijní úspěch žáků a na růstové myšlení, poskytovat formativní hodnocení k aktivaci žáků, k podpoře sebedůvěry ve čtení, ke zvyšování jejich odpovědnosti za učení.
- Využívat úlohy uvolněné z mezinárodních šetření (např. PIRLS, PISA), které se zaměřují na čtenářské dovednosti v různých úrovních obtížnosti a na porozumění a zpracovávání informací v digitálním prostředí.
- Využívat nabídky spolupráce s externími subjekty – včetně veřejných knihoven.⁸¹

⁸¹ JANOTOVÁ, Zuzana; BOUDOVOVÁ, Simona; HAVLÍČKOVÁ, Martina; HALBOVÁ, Barbora; PRAŽÁKOVÁ, Dana et al. Mezinárodní šetření PIRLS 2021: národní zpráva. Praha: Česká školní inspekce, 2023. ISBN 978-80-88492-31-3.

6.2 Finanční gramotnost

Finanční gramotnost zahrnuje znalost a porozumění finančním pojmům a rizikům, stejně jako dovednosti a postoje potřebné pro uplatnění těchto znalostí a porozumění za účelem efektivně se rozhodovat v různých situacích souvisejících s financemi, zlepšit finanční situaci jedince a celé společnosti a zapojit se do ekonomického života.

Dosažená úroveň finanční gramotnosti patnáctiletých žáků je v České republice přibližně stejná jako před deseti lety, kdy se šetření finanční gramotnosti v PISA konalo poprvé.⁸²

Tabulka 25 Průměrné výsledky žáků

Země	Průměrný výsledek	Rozdíl vůči ČR	Člen OECD
Belgie (vlámská část)	527	▲	Ano
Dánsko	521	▲	Ano
Kanada (8 provincií)	519	▲	Ano
Nizozemsko	517	▲	Ano
Česká republika	507		Ano
Rakousko	506	○	Ano
Polsko	506	○	Ano
USA	505	○	Ano
Průměr OECD	498	▼	
Portugalsko	494	▼	Ano
Maďarsko	492	▼	Ano
Norsko	489	▼	Ano
Španělsko	486	▼	Ano
Itálie	484	▼	Ano
Spojené arabské emiráty	441	▼	Ne
Bulharsko	426	▼	Ne
Peru	421	▼	Ne
Kostarika	418	▼	Ano
Brazílie	416	▼	Ne
Saúdská Arábie	412	▼	Ne
Malajsie	406	▼	Ne

Průměrný výsledek země

- je statisticky významně nad průměrem zemí OECD
- není statisticky významně odlišný od průměru zemí OECD
- je statisticky významně pod průměrem zemí OECD

Rozdíl vůči ČR

- ▲ je statisticky významně lepší než výsledek ČR
- není statisticky významně rozdílný od výsledku ČR
- ▼ je statisticky významně horší než výsledek ČR

Země jsou řazeny sestupně podle průměrného výsledku.

Čeští žáci měli průměrný výsledek 507 bodů a zařadili se tak mezi žáky sedmi zemí, jejichž průměrný výsledek byl statisticky významně vyšší než průměrný výsledek čtrnácti zapojených členských zemí OECD. Čtyři země (Belgie, Dánsko, Kanada a Nizozemsko) měly průměrný výsledek vyšší než Česká republika a další tři země (Rakousko, Polsko, USA) měly s Českou republikou výsledek srovnatelný. S ohledem na zájem České republiky porovnávat se především

⁸² BIRD, Lucie; HALBOVÁ, Barbora; BOUDOVA, Simona a TOMÁŠEK, Vladislav. Národní zpráva PISA 2022: finanční gramotnost. Praha: Česká školní inspekce, 2024. ISBN 978-80-88492-82-5.

s dalšími vyspělými zeměmi budeme v další části národní zprávy uvádět výsledky patnácti zemí – 14 zúčastněných členských zemí OECD doplněných o členskou zemi EU Bulharsko.

Tabulka 26 Jak často se čeští žáci setkávají s finančními tématy/úkolů ve výuce

Témata a úkoly spojené s finanční gramotností v hodinách	Podíl žáků (v %)		
	Ani jednou	Občas	Často
Vysvětlení účelu peněz a jejich používání	30	52	19
Zkoumání, jaký je rozdíl mezi utrácením peněz za to, co potřebuješ, a za to, co chceš	30	49	22
Probírání různých způsobů plánování výdajů	38	48	14
Diskuse o tom, jak se s časem mění hodnota peněz investovaných na akciovém trhu	40	44	16
Analyzování reklam s cílem porozumět tomu, jak podněcují lidi k nákupu věcí	43	44	13
Probírání práv spotřebitelů při jednání s finančními institucemi	48	41	11

Podíváme-li se na formu finančního vzdělávání, během kterého se čeští žáci setkávali s finančními tématy a úkolů uvedenými v tabulce, nejčastěji se jednalo o integraci témat do hodin občanské výchovy (55 % žáků), dále hodin matematiky (45 % žáků), společenských věd (dějepis či zeměpis, 24 % žáků), hodin ekonomie nebo podnikání (21 % žáků) či jiného předmětu (28 % žáků). Výskyt finančních témat a úkolů v matematice a občanské výchově převažoval nezávisle na druhu či typu školy, ve středních odborných školách se pak finanční témata častěji objevovala také ve vyučovacích hodinách věnovaných ekonomice či podnikání.

Doporučení

- Podporovat partnerství škol s finančními, soukromými a neziskovými organizacemi, které organizují přednášky či workshopy na téma finanční gramotnosti žáků, včetně ochrany spotřebitele a zadlužování domácností. Podporovat účast učitelů na pravidelných školeních a seminářích, které je seznámí s nejnovějšími metodami a nástroji pro výuku finanční gramotnosti.
- Hledat další prostor pro integraci témat finančního vzdělávání do různých vzdělávacích oborů a oblastí (občanská výchova, matematika, informatika) stejně jako pro rozvoj finanční gramotnosti v kontextu rozvoje gramotnosti čtenářské a matematické.
- Usilovat o kontinuální rozvoj čtenářské a matematické gramotnosti na středních odborných školách, které jsou klíčovým předpokladem rozvíjení finanční gramotnosti žáků.
- Sdílet příklady dobré praxe v oblasti spolupráce škol s externími subjekty, např. besedy s odborníky ve škole, exkurze do finančních institucí.
- Sdílet příklady dobré praxe v oblasti integrace finančních témat do výuky na různých stupních vzdělávání v různých předmětech, např. metodické materiály pro projektové dny.

- Organizovat kampaně a projekty zaměřené na finanční gramotnost včetně prevence zadlužení, které by zahrnovaly workshopy, semináře a informační materiály pro žáky i rodiče.
- Ve výuce využívat praktické příklady z reálného života, jako je např. tvorba rodinného rozpočtu, porovnávání cen v obchodech nebo simulace nákupů, které pomohou žákům lépe pochopit základní finanční koncepty a seznámit se se základy zodpovědného finančního chování.
- Ve výuce se také zaměřit na rizika nadměrného zadlužení a strategie, jak se mu vyhnout. To může zahrnovat nejen plánování (např. rozpočtu), ale v rovině chování a rozhodování např. vyhýbání se impulzivním nákupům. Analyzovat reálné případové studie lidí, kteří se dostali do dluhových problémů, což může pomoci žákům lépe pochopit praktické důsledky jejich finančních rozhodnutí.
- Finanční gramotnost více posilovat na školách, které navštěvují žáci z rodin s nízkým socioekonomickým statusem (střední odborné školy s nematuritními obory, školy v sociálně vyloučených lokalitách) s cílem vytvářet u žáků povědomí o bezpečném a zodpovědném nakládání s finančními prostředky.
- Ve školách v sociálně vyloučených lokalitách více akcentovat téma dluhové pastí, která ve vyšší míře ohrožuje děti a rodiny právě v těchto oblastech.⁸³

⁸³ BIRD, Lucie; HALBOVÁ, Barbora; BOUDOVÁ, Simona a TOMÁŠEK, Vladislav. Národní zpráva PISA 2022: finanční gramotnost. Praha: Česká školní inspekce, 2024. ISBN 978-80-88492-82-5.

6.3 Matematická gramotnost

Česká republika se průměrným výsledkem 487 bodů zařadila mezi země s nadprůměrným výsledkem. Statisticky významně lepšího výsledku dosáhli žáci devíti zemí, žáci dalších dvanácti zemí pak měli výsledky s českými žáky srovnatelné, nebyl zjištěn statisticky významný rozdíl.⁸⁴

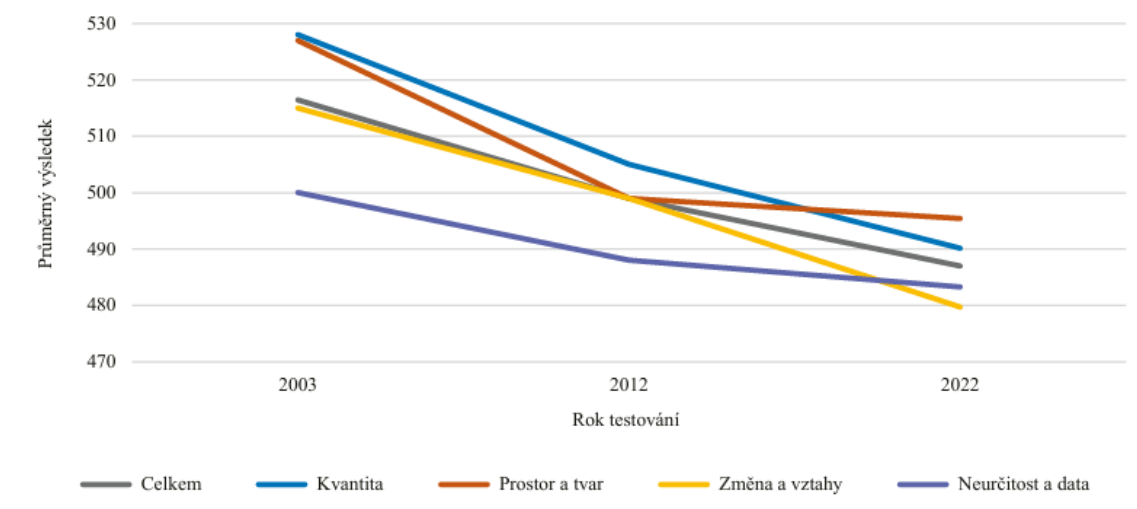
Tabulka 27 Průměrné výsledky žáků

TABULKA 2.2 | Průměrné výsledky zemí OECD a EU od roku 2003
(PISA 2022 – matematická gramotnost)

Země	Rok testování							Rozdíl vůči ČR v roce 2022
	2003	2006	2009	2012	2015	2018	2022	
Japonsko	534	523	529	536	532	527	536	▲
Korejská republika	542	547	546	554	524	526	527	▲
Estonsko	-	515	512	521	520	523	510	▲
Švýcarsko	527	530	534	531	521	515	508	▲
Kanada	532	527	527	518	516	512	497	▲
Nizozemsko	538	531	526	523	512	519	493	○
Irsko	503	501	487	501	504	500	492	○
Belgie	529	520	515	515	507	508	489	○
Dánsko	514	513	503	500	511	509	489	○
Velká Británie	-	495	492	494	492	502	489	○
Polsko	490	495	495	518	504	516	489	○
Rakousko	506	505	-	506	497	499	487	○
Austrálie	524	520	514	504	494	491	487	○
Česká republika	516	510	493	499	492	499	487	
Slovinsko	-	504	501	501	510	509	485	○
Finsko	544	548	541	519	511	507	484	○
Lotyšsko	483	486	482	491	482	496	483	○
Švédsko	509	502	494	478	494	502	482	○
Nový Zéland	523	522	519	500	495	494	479	▼
Litva	-	486	477	479	478	481	475	▼
Německo	503	504	513	514	506	500	475	▼
Francie	511	496	497	495	493	495	474	▼
Španělsko	485	480	483	484	486	481	473	▼
Maďarsko	490	491	490	477	477	481	473	▼
Portugalsko	466	466	487	487	492	492	472	▼
Itálie	466	462	483	485	490	487	471	▼
Norsko	495	490	498	489	502	501	468	▼
Malta	-	-	463	-	479	472	466	▼
USA	483	474	487	481	470	478	465	▼

⁸⁴ BOUDOVA, Simona; TOMÁŠEK, Vladislav a HALBOVÁ, Barbora. Národní zpráva PISA 2022: matematická, čtenářská a přírodovědná gramotnost. Praha: Česká školní inspekce, 2023. ISBN 978-80-88492-52-8.

Graf 45 Změna výsledků českých žáků na dílčích obsahových škálách od roku 2003

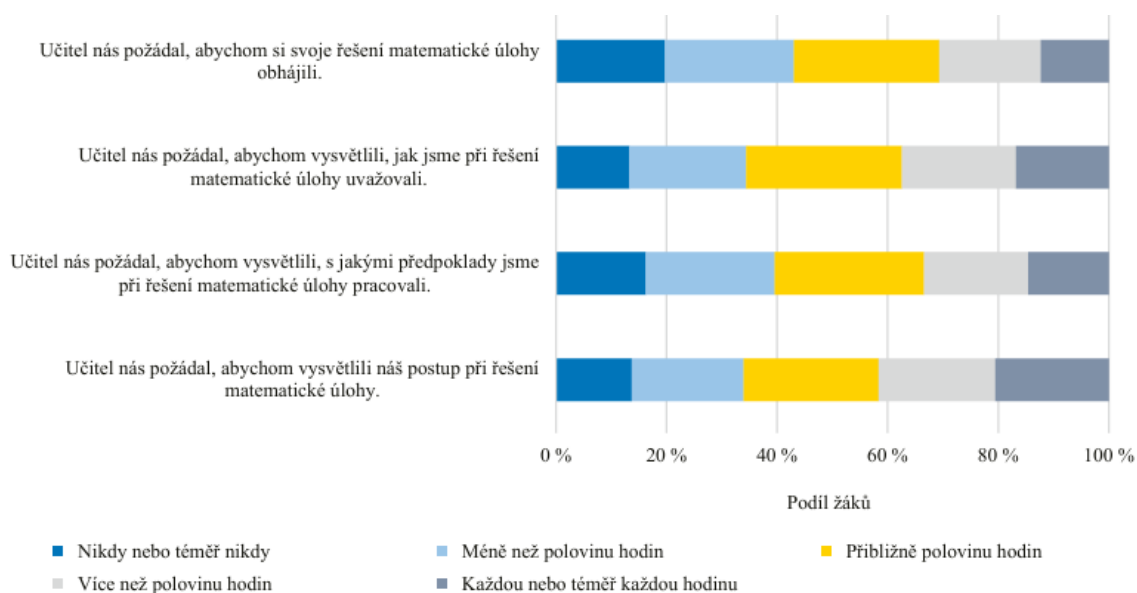

Na obrázku je znázorněn vývoj výsledků českých žáků na dílčích škálách matematického obsahu od roku 2003. V tomto roce byly zaznamenány velké rozdíly ve výsledcích na jednotlivých dílčích škálách, přičemž si žáci nejlépe vedli při řešení aritmetických a geometrických úloh. Do roku 2012 se čeští žáci zhoršili ve všech obsahových oblastech, nejvíce v řešení geometrických úloh. Od tohoto roku se pokles výsledku na škále prostor a tvar výrazně zpomalil podobně jako na škále neurčitost a data, ve zbylých dvou oblastech bylo opětovně zaznamenáno velké zhoršení. V důsledku popsání vývoje se průměrné výsledky na dílčích škálách vyrovnaly a rozdíly mezi nimi jsou menší.

Činnosti v hodinách matematiky spojené s vysvětlováním řešení úloh v ČR

Dá se předpokládat, že pokud budou žáci chápat smysl matematiky a vnímat ji jako nástroj vhodný pro řešení reálných situací, mohli by mít k matematice pozitivnější vztah a jejich strach z ní by se mohl snížit. Jedním z přístupů, jak toho docílit, je, aby žáci v dostatečné míře řešili úlohy, které vycházejí z reálných situací, s nimiž se v běžném životě setkávají.

Graf 46 Činnosti v hodinách matematiky

Nejčastěji musí žáci vysvětlovat svůj postup řešení úlohy, učitelé to vyžadují po více než 40 % žáků ve většině hodin matematiky. Naopak nejméně často musí žáci obhajovat svá řešení, po jedné pětině žáků to učitelé nevyžadují vůbec, případně jen výjimečně. Všechny čtyři uvedené činnosti požadují v průměru čeští učitelé po žácích méně často v porovnání s průměrem členských zemí OECD. Nejvíce se liší četnost požadavku, aby žáci obhájili svá řešení; v průměru OECD to požadují učitelé ve většině hodin matematiky (sloučené kategorie více než polovinu hodin a každou nebo téměř každou hodinu) po 44 % žáků, zatímco v České republice jen po 31 % žáků.⁸⁵

⁸⁵Zdroj informací: BOUDOVA, Simona; TOMÁŠEK, Vladislav a HALBOVÁ, Barbora. Národní zpráva PISA 2022: matematická, čtenářská a přírodovědná gramotnost. Praha: Česká školní inspekce, 2023. ISBN 978-80-88492-52-8.

7 Zajímavosti českého vzdělávání

7.1 Sekundární analýzy mezinárodních šetření a domácích dat poukazují na několik přetrvávajících problémů v českém vzdělávání ⁸⁶

- Přílišná souvislost mezi výsledky žáků a jejich socioekonomickým statusem (SES) a rodinným zázemím. Výsledky žáků v jednotlivých obcích, okresech a krajích kopírují socioekonomický rozvoj regionů a prostorově odrážejí zdánlivě nesouvisející jevy, jako je podíl exekucí, rozvodovost či dojezdová dostupnost do krajského centra.
- Dlouhodobý nedostatek kvalifikovaných a aprobovaných učitelů v některých regionech jako Karlovarský, Ústecký a Středočeský kraj. Kvalifikovanost a aprobovanost přímo souvisí s výsledky žáků. Pokud tyto regiony nezajistí dostatečný počet kvalitních a motivovaných učitelů, hrozí, že se dále prohloubí nerovnosti ve vzdělávání.
- V krajích, které potřebují podpořit ve svém socioekonomickém rozvoji, je potřeba zajistit, aby co největší podíl dětí participoval na předškolním vzdělávání. Delší doba předškolního vzdělávání souvisí s lepšími výsledky žáků.
- Čeští učitelé nejsou dostatečně metodicky podporováni k tomu, jak zvládat zhoršené kázeňské klima třídy. Nejedná se výlučně o problém ve školách, které jsou dominantně složené z žáků s nepříznivým rodinným zázemím. Třídy s méně příznivým kázeňským klimatem a zhoršené klima ve škole je systémovým jevem. Učitelé potřebují cílenou podporu v tom, aby se naučili zvládat projevy agresivity a šikany ve třídách. Je nutné nastavit procesy tak, aby ve školách vznikalo férové a přátelské prostředí.
- Některé školy čelí sociálnímu znevýhodnění. Z tohoto důvodu je nutná zacílená podpora speciálních podpůrných profesí ve vzdělávání. Méně příznivé rodinné zázemí žáka, vysoká míra exekucí, rozvodovosti a problémy s bydlením v některých regionech vyžadují soustavnou činnost školních psychologů a sociálních pedagogů.
- Neexistuje jedna univerzální didaktická metoda výuky, která by byla za všech okolností asociována s lepšími výsledky žáků. Učitel musí výuku vhodně přizpůsobit složení třídy a individuálním potřebám žáka.

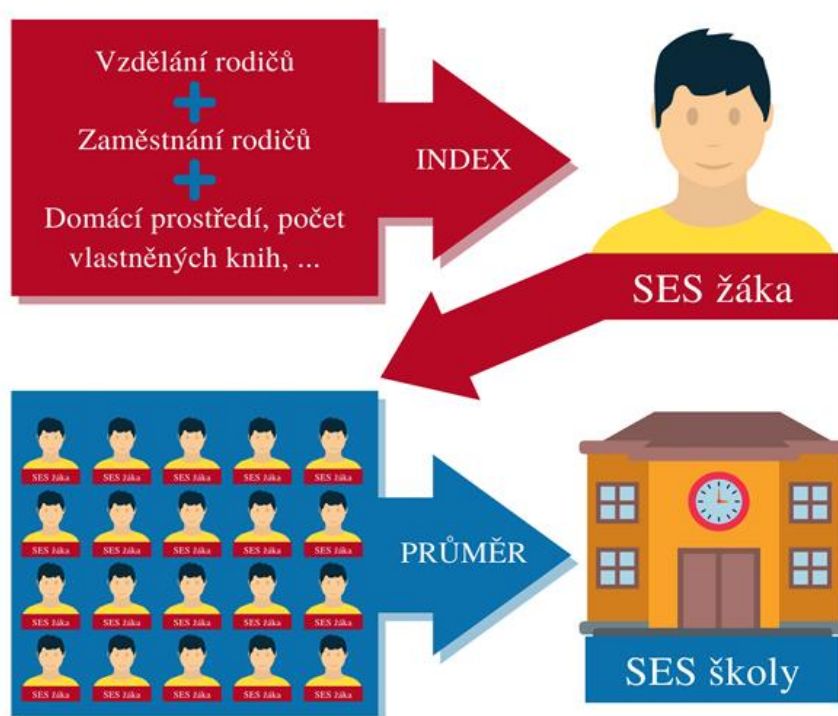
⁸⁶ LEBEDA, Tomáš; LYSEK, Jakub; MAREK, Daniel; BRUSENBAUCH MEISLOVÁ, Monika; SOUKUP, Michal et al. Zajímavosti českého vzdělávání: vybrané faktory ovlivňující podmínky, průběh a výsledky vzdělávání pohledem pěti let sekundárních analýz : sekundární analýza. Praha: Česká školní inspekce, [2022]. ISBN 978-80-88492-13-9.

7.2 Socioekonomický status žáků a jejich well-being

Vzdělávací výsledky žáků, ale i další faktory důležité pro vzdělávací proces, nesouvisí pouze se socioekonomickým rozvojem regionu, ale především se socioekonomickým statusem (SES) žáků samotných. Socioekonomický status, a z něj plynoucí nerovnosti a problémy vzdělávacího procesu, je prakticky nejdůležitější a nejčastěji analyticky hodnocený faktor soudobého edukačního výzkumu. Problém nízkého SES některých žáků či průměrného SES školy a negativní jevy z toho plynoucí nejsou doménou pouze České republiky.⁸⁷

Obrázek 11 Socioekonomický status ovlivňující vzdělávání

INFOGRAFIKA 1 | SES jako hlavní faktor ovlivňující vzdělávání

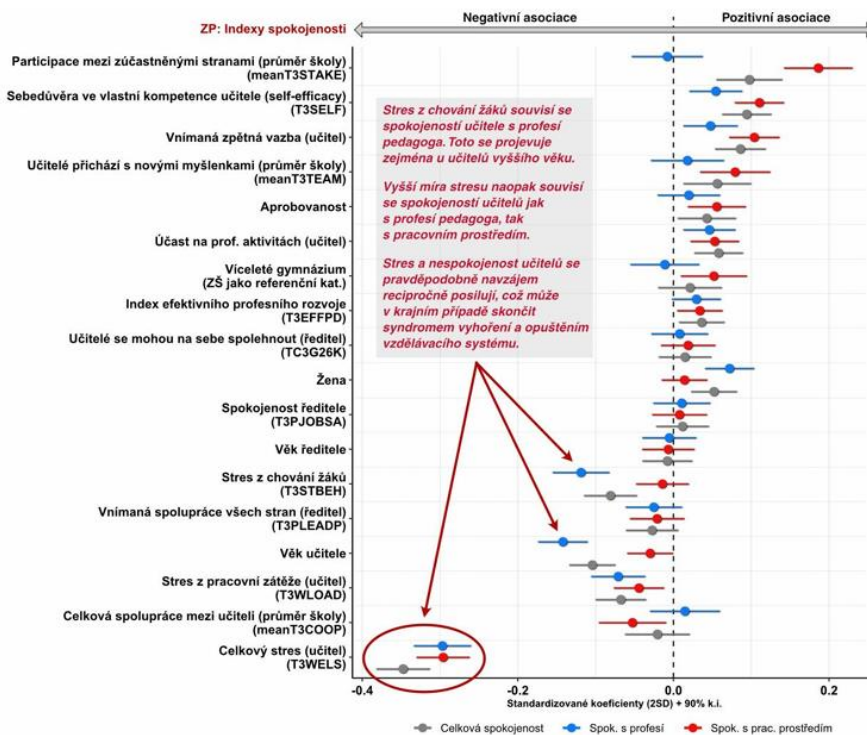

⁸⁷ LEBEDA, Tomáš; LYSEK, Jakub; MAREK, Daniel; BRUSENBAUCH MEISLOVÁ, Monika; SOUKUP, Michal et al. Zajímavosti českého vzdělávání: vybrané faktory ovlivňující podmínky, průběh a výsledky vzdělávání pohledem pěti let sekundárních analýz : sekundární analýza. Praha: Česká školní inspekce, [2022]. ISBN 978-80-88492-13-9.

7.3 Management školy a vztahy mezi učiteli

Nelze obecně stanovit, který styl řízení školy je nejlepší. V praxi se ukazují výhody a nevýhody jednotlivých typů řízení školy ve specifických situacích. Například v situaci aktivního zájmu rodičů a učitelů o spolupráci na vedení školy se jako výhodný jeví participativní styl řízení, který podporuje důvěru mezi aktéry a zvyšuje spokojenost nejen s přijímanými rozhodnutími. Tento styl naopak není vhodný v krizovém období, kdy svou akceschopností a efektivností zaostává za autoritářským stylem, který na druhou stranu v dlouhodobém horizontu vede k nespokojenosti zaměstnanců a v konečném důsledku k negativním dopadům na vzdělávací proces. Na základě výsledků analýz se se spokojeností učitelů pojí rovněž jimi vnímaná atmosféra ve škole a vztahy s kolegy. Pokud učitelé ve škole častěji uvádějí, že přicházejí s novými myšlenkami, jejich spokojenost se zvyšuje. S faktorem inovativnosti týmu dále souvisí i vnímaná míra spolupráce učitelů. Ředitelé škol by tak měli usilovat o budování prostředí otevřeného inovativním návrhům ze strany učitelů a podněcovat celkovou spolupráci a zapojení mezi nimi. ⁸⁸

Obrázek 12 Spokojenost učitele s prací a s čím souvisí⁸⁹

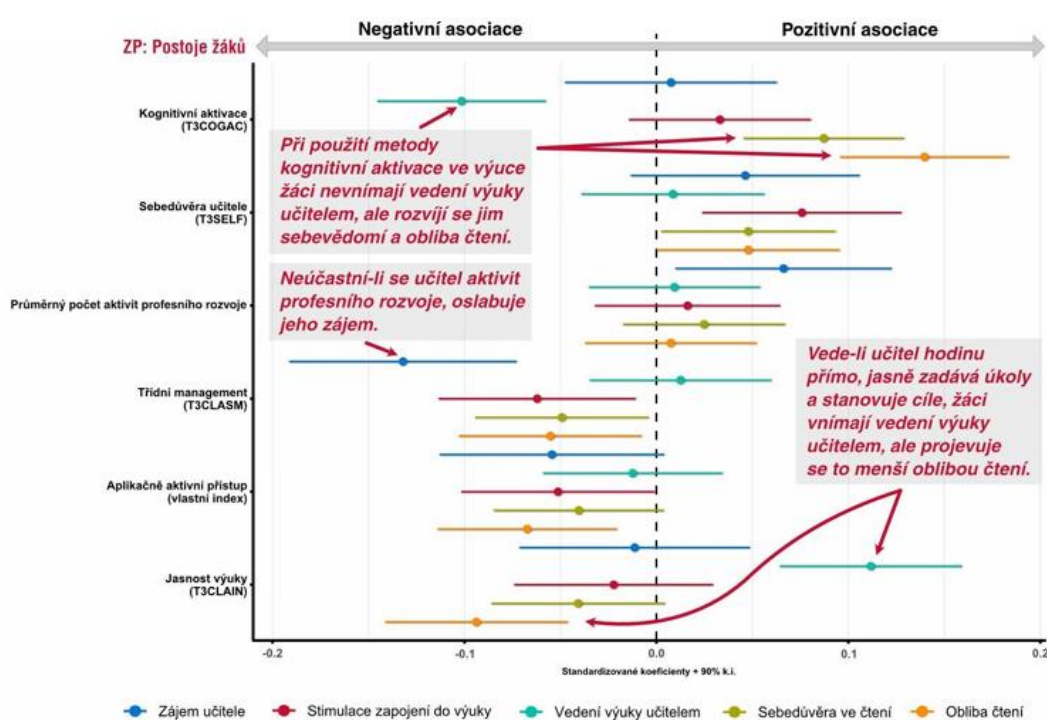
⁸⁸ LEBEDA, Tomáš; LYSEK, Jakub; MAREK, Daniel; BRUSENBAUCH MEISLOVÁ, Monika; SOUKUP, Michal et al. Zajímavosti českého vzdělávání: vybrané faktory ovlivňující podmínky, průběh a výsledky vzdělávání pohledem pěti let sekundárních analýz : sekundární analýza. Praha: Česká školní inspekce, [2022]. ISBN 978-80-88492-13-9.

⁸⁹ Sekundární analýza TALIS 2018

7.4 Jaké metody výuky používat dle datových analýz

Použití určité didaktické metody závisí na dalších faktorech, jako jsou samotné schopnosti učitele, jeho spokojenost s profesí. I když bude učitel disponovat kompetencemi a motivací učit dobře, může sám narazit na samotnou motivovanost a aspirace žáků, výuku může ovlivnit i samotné složení třídy z hlediska rodinného zázemí žáků a také rušivé třídní klima. Z těchto důvodů jen málokdy v mezinárodních šetřeních nalezneme přímý vztah mezi výukovými metodami a didaktickými přístupy na jedné straně a výsledky žáků a jejich motivace na straně druhé.⁹⁰

Obrázek 13 Didaktické přístupy učitelů a postoje žáků⁹¹

7.5 Doporučení

Socioekonomické nerovnosti

- Výsledky žáků v různých sledovaných oblastech v rámci mezinárodních srovnávacích testů (PISA, PIRLS, TIMSS) silně souvisí s rodinným zázemím žáka (dále jako „SES“) a průměrným

⁹⁰ LEBEDA, Tomáš; LYSEK, Jakub; MAREK, Daniel; BRUSENBAUCH MEISLOVÁ, Monika; SOUKUP, Michal et al. Zajímavosti českého vzdělávání: vybrané faktory ovlivňující podmínky, průběh a výsledky vzdělávání pohledem pěti let sekundárních analýz : sekundární analýza. Praha: Česká školní inspekce, [2022]. ISBN 978-80-88492-13-9.

⁹¹ Sekundární analýza TALIS 2018

SES třídy či školy, kterou žák navštěvuje. Doporučit lze systematickou podporu škol.

- Žáci pocházející ze sociálně slabších rodin mohou ve školách, které mají vysoké průměrné SES, dosahovat srovnatelných výsledků s žáky, kteří pocházejí z rodin s vyšším SES. To znamená, že takovýto kolektiv dokáže „vytáhnout“ znevýhodněné žáky. Na druhou stranu žáci s vyšším SES dosahují zhruba podobných výsledků nezávisle na průměrném SES školy. V tomto smyslu by bylo vhodné, aby zřizovatelé škol zajistili vhodnou politikou snížení rozdílů ve složení škol dle rodinného zázemí.

- Žáci, kteří při příchodu do školy často pociťují hlad nebo únavu, dosahují průměrně nižšího skóre v testu z matematiky. Kromě socioekonomického statusu tak hrají roli i související faktory jako výchova, denní režim a životní styl žáků. Doporučit lze podporu osvěty v oblasti zdravého životního stylu, potřeby dostatečného množství spánku a pravidelného stravování a podpořit školní a jiné projekty s touto tematikou. Doporučit lze rovněž podporu školy ve využívání programů podpory celodenního školního stravování.

- Průměrně slabší kázeňské klima na úrovni škol dle hodnocení samotných žáků vnímají učitelé a také ředitelé škol. Školy, kde žáci v průměru uváděli slabší kázeňské klima, vykazovaly i horší průměrné vnímané klima učiteli a řediteli. To může naznačovat, že se nejedná jen o problém jednotlivých učitelů a jejich schopnosti zvládat kázeň ve třídě, ale o systémový problém plynoucí z méně příznivého školního klimatu. Ředitel může ve spolupráci se zřizovatelem školy a dalšími aktéry, např. s neziskovým sektorem, zahájit proces zkoumání příčin nastalého stavu a zahájit konzultace s cílem navrhnout a implementovat potřebná opatření ke zvládnutí celkového méně příznivého klimatu školy.

Předškolní vzdělávání

- Problém nedostatku kvalifikovaných učitelů mateřských škol (týká se i jiných stupňů vzdělávání) prohlubuje nerovnosti ve vzdělávání. Je proto potřeba posílení kapacit přípravy kvalifikovaných učitelů MŠ a budování podmínek k tomu, aby i v těchto oblastech měli učitelé zájem ucházet se o tuto profesi. Dále je vhodné zajistit kvalitní další vzdělávání pedagogických pracovníků a podpořit tak rozvoj jejich kompetencí.

Výukové metody

- V rámci sekundárních analýz vychází silnější asociace mezi výsledky žáků a používáním didaktického přístupu kognitivní aktivace, dále pak alternativní metody výuky v matematice, které jsou založeny na podobných didaktických principech, které sledují mezinárodní šetření

PISA a TALIS.

- Využití ICT ve výuce by mělo být vhodně nastaveno. Slabších výsledků mohou dosahovat ti žáci, kteří využívají ICT nadprůměrně. Analýzy ukazují, že nadměrné využívání ICT nemá souvislost s horšími výsledky u žáků s vysokým SES. Naopak žáci s nižším SES nadměrně využívající ICT mají daleko horší výsledky. Důležitá je zde tak nejenom role školy, ale i zákonných zástupců.

Mediální a informační gramotnost – klíčové kompetence v 21. století

- Čeští žáci dosahují průměrných až podprůměrných výsledků v kompetencích hodnocení důvěryhodnosti zdrojů. Ačkoli se současní žáci pohybují takřka výhradně v digitálním prostředí, míra výuky internetové gramotnosti nereflektuje potřebu rozvoje klíčových kompetencí mediální a informační gramotnosti v dostatečné míře.
- Výuka mediální a informační gramotnosti by měla být zahájena a intenzivně vedena od 10. roku života žáka. Již v tomto věku jsou žáci schopni kognitivně pracovat s informacemi jako dospělí lidé a potřebují mít potřebné kompetence např. k rozpoznávání důvěryhodnosti zdrojů.
 - V rozvoji mediální a informační gramotnosti mohou být prospěšné ICT nástroje, jsou-li použity pod vedením učitele s konkrétním didaktickým cílem, např. k řešení modelových situací.
- Zahraniční příklady dokazují, že posílení výuky mediální a informační gramotnosti může být klíčovým krokem v obraně žáků před působením dezinformačních kampaní.

Management školy a vztahy mezi učiteli

- Vnímání pozitivního dopadu zpětné vazby poskytované učitelům, účast na profesních a dalších aktivitách spojených s profesním rozvojem, participace zúčastněných stran a možnost zapojení se do rozhodování o aktivitách a směřování školy jsou faktory pozitivně spojené se spokojeností učitelů. Spokojenost učitelů se pojí nejen s lepšími výsledky žáků, ale i s rozvojem jejich dalších schopností. Ze strany vedení školy se proto jako důležitá jeví podpora učitelů v jejich dalším profesním rozvoji, podněcování spolupráce zúčastněných stran, poskytování zpětné vazby učitelům a rozšiřování možností učitelů zapojovat se do řízení chodu školy.
- Se spokojeností učitelů je asociována i jimi vnímaná atmosféra ve škole a pohled na jejich vztahy s kolegy. Učitelé, kteří častěji uvádějí, že ve škole přicházejí s novými myšlenkami, jsou celkově spokojenější. S lepším hodnocením inovativnosti týmu se dále zlepšuje i vnímaná míra spolupráce mezi učiteli. Ředitelé škol by proto měli usilovat o budování prostředí otevřeného

inovativním návrhům ze strany učitelů a podporovat kooperaci mezi nimi.⁹²

8 Závěr

Analytické podklady, závěry a doporučení byly využity pro tvorbu SWOT3 analýzy území a při tvorbě dalších strategických dokumentů MAP do roku 2028.

Realizační tým děkuje za spolupráci Magistrátu města Hradec Králové při zpracování tohoto dokumentu, zejména v bodu 2.

⁹² Zdroj: LEBEDA, Tomáš; LYSEK, Jakub; MAREK, Daniel; BRUSENBAUCH MEISLOVÁ, Monika; SOUKUP, Michal et al. Zajímavosti českého vzdělávání: vybrané faktory ovlivňující podmínky, průběh a výsledky vzdělávání pohledem pěti let sekundárních analýz : sekundární analýza. Praha: Česká školní inspekce, [2022]. ISBN 978-80-88492-13-9.